

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΙΣΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ –
ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΟΥ ΕΡΓΑΝΗ –
ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ**

ΚΕΚΕΡΙΑ Η ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΚΙΟΥΣΗΣ ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΤΟΥ ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ

ΤΣΙΟΥΣΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΣΥΡΡΟΣ ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ

Μ Ε Σ Ο Λ Ο Γ Γ Ι 2 0 1 6

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Όπως οι περισσότεροι άνθρωποι γνωρίζουν ήδη, η Ελλάδα είναι στα μέσα μιας δραματικής κρίσης. Ξεκίνησε από το 2009 ως δημοσιονομική κρίση, σύντομα όμως μετατράπηκε σε κρίση δημόσιου χρέους, και τελικά κατέληξε σε μία πλήρη ύφεση, πρωτοφανή σε βάθος και διάρκεια. Όπως αναγνωρίστηκε από την αρχή, ήταν πολλοί οι λόγοι για την τοποθέτηση του ζητήματος της φοροδιαφυγής τόσο ψηλά στην πολιτική ατζέντα είναι πολυάριθμοι. Πρώτα από όλα, λόγω της παραοικονομίας και της φοροδιαφυγής οι οποίες είναι αρκετά διαδεδομένες στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα η παραοικονομία στην Ελλάδα ήταν 6 ποσοστιαίες μονάδες πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ. Υπάρχουν πολλές πολιτικές δηλώσεις ότι η φοροδιαφυγή και η παραοικονομία όπως και η διαφθορά είναι ικανές να προκαλέσουν σοβαρή βλάβη στην επίσημη οικονομία της χώρας.

Ο στόχος αυτής της εργασίας είναι τριπλός. Αρχικά σκοπός της είναι να παρουσιάσει το μέγεθος και την ανάπτυξη της φοροδιαφυγής και της παραοικονομίας στην Ελλάδα καθώς και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Επίσης και να προβεί σε ανάλυση των αιτιών όπως και την έκταση των ζημιών της στην ελληνική οικονομία. Επιπλέον, στην παρούσα εργασία παρουσιάζονται τα μέτρα για τη μείωση της φοροδιαφυγής, της παραοικονομίας και της διαφθοράς τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Επιπροσθέτως αναλύεται ο σκοπός του πληροφοριακού συστήματος Εργάνη, οι τρόποι λειτουργίας του καθώς και τον τρόπο με τον οποίο το Εργάνη συμβάλει στην πάταξη της αδήλωτης εργασίας καταπολεμώντας την ανεργία.

Η δομή αυτής της εργασίας έχει ως εξής: στο κεφάλαιο 2 δίνονται πληροφορίες για την εισφοροδιαφυγή στην Ελλάδα όπως επίσης και στην έκταση της συγκριτικά με άλλες γειτονικές χώρες. Αναλύονται επίσης και οι επιπτώσεις της εισφοροδιαφυγής. Εξηγούνται οι μέθοδοι για την καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας και ποια πρόστιμα επιβάλλονται στις περιπτώσεις αυτής της μορφής εργασίας. Στο κεφάλαιο αυτό δίνονται στατιστικές πληροφορίες για την αδήλωτη εργασία και για την φοροδιαφυγή στην Ελλάδα και την ΕΕ. Στο κεφάλαιο 3 δίνεται η έννοια του πληροφοριακού συστήματος Εργάνη, ο σκοπός του και οι τρόποι που λειτουργεί. Στο κεφάλαιο 4 υπάρχει η μεθοδολογία της έρευνας. Στο κεφάλαιο 5 υπάρχει η παρουσίαση των δεδομένων και η

ανάλυση τους. Στο κεφάλαιο 6 δίνονται τα συμπεράσματα και οι περιορισμοί της έρευνας όπως επίσης και η ανάγκη για περαιτέρω έρευνα. Τέλος υπάρχουν και τα παραρτήματα.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο : Ο ΦΟΡΟΣ	9
1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	9
1.2 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ	11
1.3 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ	12
1.4 ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ.....	13
1.5 ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ.....	14
1.6 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΑΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΕΜΜΕΣΩΝ ΦΟΡΩΝ	17
1.7 ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ.....	18
1.8 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ.....	19
1.9 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	20
1.10 ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ.....	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο : ΤΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	22
2.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ.....	22
2.2 ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ.....	23
2.3 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ	24
2.4 Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΣΕ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΑΙ ΜΙΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.....	26
2.5 ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ.....	28

2.6 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	31
2.7 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΣΧΗΜΑΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥΣ.	32
2.8 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο : ΕΙΣΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ.....	35
3.1 ΟΡΙΣΜΟΣ.....	35
3.2 ΑΙΤΙΑ ΕΙΣΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ	37
3.3 ΜΕΤΡΑ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΕΙΣΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ	41
3.4 ΕΙΣΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	44
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο : ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΚΑΙ ΑΔΗΛΩΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	46
4.1 ΤΡΟΠΟΙ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΤΗΣ ΑΔΗΛΩΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	46
4.2 ΑΙΤΙΕΣ ΑΔΗΛΩΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	47
4.3 ΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΜΕ ΓΕΙΤΟΝΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ.....	49
4.4 Η ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΝΗΣΙΑ ΥΠΕΡΒΑΙΝΕΙ ΤΟ 50%	53
4.5 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΔΗΛΩΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	54
4.6 ΕΠΙΒΟΛΗ ΠΡΟΣΤΙΜΩΝ ΓΙΑ ΑΔΗΛΩΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗ ΕΛΛΑΔΑ	56
4.7 Η ΑΔΗΛΩΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ - ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ.....	57
4.8 ΕΠΟΜΕΝΑ ΒΗΜΑΤΑ	62
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο : ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΡΓΑΝΗ	63
5.1 ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΑΝΗ	69
5.2 ΟΦΕΛΗ ΕΡΓΑΝΗ.....	70
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ^ο : ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	71

6.1 ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ	71
6.2 ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑ ΧΡΗΣΗΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ	72
6.3 ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ	73
6.4 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	74
6.5 ΗΘΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ	75
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 ^ο :ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	76
7.1 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ	76
7.1.1 Σε τι βαθμό θεωρείτε ότι το πληροφοριακό σύστημα Εργάνη μείωσε την γραφειοκρατία του δημοσίου;	76
7.1.2 Με τη χρήση του Πληροφοριακού Συστήματος, απαλλάσσονται οι εργοδότες από γραφειοκρατικές διαδικασίες;	78
7.1.3 Θεωρείτε πως το σύστημα Εργάνη συμβάλλει ουσιαστικά στη μάχη κατά της αδήλωτης και ανασφάλιστης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;	79
7.1.4 Πιστεύετε πως με τη βοήθεια του Εργάνη μειώνονται οι διοικητικές επιβαρύνσεις των επιχειρήσεων και το κόστος συμμόρφωσης των εργοδοτών;	80
7.1.5 Λόγω της λειτουργίας του συστήματος αυτού θεωρείτε πως αποδεσμεύεται σημαντικός αριθμός στελεχών του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας, οι οποίοι πλέον επικεντρώνονται στα ελεγκτικά τους καθήκοντα;.....	81
7.1.6 Πόσο εύκολο και χρηστικό ήταν το περιβάλλον του Εργάνη για τους λογιστές... 83	
7.1.7 Πιστεύετε πως το σύστημα «ΕΡΓΑΝΗ» θα αποτελέσει τον κεντρικό μηχανισμό αξιολόγησης και αναβάθμισης των στρατηγικών παρεμβάσεων και πολιτικών του υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης & Πρόνοιας;	84
7.1.8 Το σύστημα «ΕΡΓΑΝΗ» βοηθάει στην αντιμετώπιση της ανεργίας;	85
7.1.9 Θεωρείται ότι η επιχείρησή όπου εργάζονται ωφελήθηκε από τη χρήση του πληροφοριακού συστήματος Εργάνη;.....	87
7.1.10 Τι θα προτείνατε για τη βελτίωση του πληροφοριακού συστήματος Εργάνη;	88

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8ο : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	89
8.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	89
8.2 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	90
Παράρτημα 1	91
Παράρτημα 2	93
Βιβλιογραφία	96

Λίστα με τα αρκτικόλεξα που χρησιμοποιήθηκαν στην εργασία

Στην παρακάτω λίστα, εμφανίζονται οι συντομογραφίες που χρησιμοποιούνται στην εργασία:

ΑΕΠ: Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν

ΔΝΤ: Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΚΤ: Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

ESDE: European Society of Dental Ergonomics

ΟΟΣΑ: Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη

ΦΠΑ: Φόρος προστιθέμενης αξίας

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η σημερινή ελληνική κρίση καθώς και η δημοσιονομική προσπάθεια της κυβέρνησης για την εξομάλυνση της φοροδιαφυγής είναι ένα από τα πιο κρίσιμα ζητήματα της πολιτικής στην Ελλάδα. Η εργασία αυτή έχει σκοπό να ρίξει φως σε μια πτυχή του φαινομένου της φοροδιαφυγής και της αδήλωτης εργασίας, και στις πολλές επιπτώσεις της. Υπάρχει μία σύγκριση αυτών των δεδομένων της Ελλάδας και των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αναλύονται επίσης τα επαγγέλματα που ανθούν στην φοροδιαφυγή. Επίσης αναφέρονται τα ποσοστά της αδήλωτης εργασίας στη χώρα μας καθώς και ποια μέσα και προγράμματα χρησιμοποιούσε και χρησιμοποιεί το κράτος για την εξάλειψή τους. Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας που έγινε αποδείχτηκε πως η ανεργία μπορεί να καταπολεμηθεί, αδήλωτη εργασία δεν υπάρχει σε τόσα ποσοστά σε σχέση με παλαιότερα έτη με τη χρήση των πληροφοριακών συστημάτων και συγκεκριμένα με το Εργάνη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: Ο ΦΟΡΟΣ

1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η φορολογία απ' ό τι φαίνεται ξεκίνησε από τα βάθη της αρχαιότητας ανα τους αιώνες σαν η υποχρέωση των ατόμων να παραχωρούν ορισμένα αντικείμενα αξίας ή προϊόντα στα κράτη τους ή στους άρχοντες των κρατών. Το συνηθέστερο ήταν σε κάθε περιοχή να υπάρχει κάποιος άρχοντας είτε με στρατιωτική, είτε με πολιτική εξουσία ή αλλιώς κάποιος γαιοκτήμονας που του δίδονταν οι εισφορές, και εκείνος αμέσως μετά τις μετέφερε στην αντίστοιχη ανώτερη κρατική υπηρεσία. Ένα άλλο ακόμη φαινόμενο που παρατηρούμε κατά τη διάρκεια της αρχαιότητας και του Μεσαίωνα ήταν η προσφορά υπηρεσιών από τους άρχοντες με αντίτιμο όπως την είσπραξη των φόρων μιας περιοχής- επαρχίας για προσωπικό τους κέρδος. Στον ελληνικό χώρο στην περίοδο του Βυζαντίου παρατηρήθηκε κατι αντίστοιχο. Οι εισφορές να δίδονται στην κοινότητα αντί κάποιου άρχοντα και στη συνέχεια αυτή να παραχωρεί τις εισφορές στο κράτος.

Ιστορικά, υπήρχαν καταστάσεις στις οποίες ο φορολογούμενος δεν ήταν απλά ένας πολίτης μιας περιοχής, αλλά ολόκληρο κράτος. Στις συγκεκριμένες περιπτώσεις ένα κράτος καταβάλλει αναγκαστική εισφορά προς ένα άλλο κράτος, λόγω υπογραμμένης συνθήκης μεταξύ τους που το επιβάλλει. Ακριβώς αυτό είχε συμβεί κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα, εκεί όπου σλαβικά κράτη κατέβαλαν εισφορά στο Βυζάντιο, ενώ σε άλλες περιόδους κατέβαλε φόρο στην Περσία και στην Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Η φορολογία κατά τη διάρκεια της αρχαιότητας και του Μεσαίωνα, συνοδεύτηκε κυρίως με τη στρατιωτική κατάκτηση και την πολιτική κτήση (*φόρος υποτέλειας*).

Την ίδια στιγμή που εξελίσσονταν η φορολογία, αναπτύσσονταν και το φαινόμενο της φοροδιαφυγής, με σκοπό τη δημιουργία ειδικών οργανώσεων συλλογής φόρων προς την εξασφάλιση της είσπραξης των φόρων και την λεπτομερή και ακριβή εκτίμηση του κάθε φόρου. Οι συγκεκριμένες οργανώσεις μπορούσαν την ίδια στιγμή να επιδικάσουν ποινές για φοροφυγάδες. Η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα φτάνει τα 30 δις ευρώ ετησίως, μετατρέποντάς την σε νούμερο ένα στην παραοικονομία, και η πιθανή μείωση της κατά 20 δις ευρώ θα ήταν δυνατό να μειώσει τους φόρους των φορολογούμενων ως και 30%

Στην αρχή, αυτές οι υποχρεωτικές εισφορές αποτελούσαν ένα μέρος της σοδειάς των ανθρώπων, όπως για παράδειγμα στην αρχαία Αίγυπτο, αλλά αργότερα τη θέση τους πήραν τα χρήματα. Παρόλα αυτά, σε αρκετά κράτη ο υπολογισμός της υποχρεωτικής εισφοράς συνέχιζε να πραγματοποιείται με κριτήριο την έκταση των κτημάτων που είχε στην κατοχή του ο φορολογούμενος ακόμα και μετά τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία.

1.2 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ

Ο φόρος ορίζεται ως το ποσό των χρημάτων που ο φορολογούμενος οφείλει να καταβάλλει στο κράτος, ποσό που αντιστοιχεί στις ενέργειες του εκείνες που έχουν οικονομικό περιεχόμενο. Η έννοια του φόρου είναι πολύμορφη και πολύπλοκη. Προκειμένου να προσδιορίσουμε το φόρο επιστημονικά, πρέπει να εξετάσουμε όλες τις διαφορετικές πλευρές του φόρου, δηλαδή την οικονομική, την κοινωνική, την πολιτική, την διοικητική και την νομική του πλευρά. Ακριβέστερα, φόρος είναι *«σαφώς καθορισμένες διατάξεις και χωρίς ειδικό αντάλλαγμα, εισφορά των πολιτών προς το κράτος για την κάλυψη των δημοσίων αναγκών, στις οποίες περιλαμβάνονται κοινωνικοπολιτικοί και οικονομικοί σκοποί»* (Σελλάς Σ. 1989, «Το Ελληνικό Φορολογικό Σύστημα», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα)

Η φορολογία λοιπόν είναι μια κυρίαρχη δραστηριότητα των δημόσιων φορέων σε όλες τις χώρες του πλανήτη, και ειδικά στις περισσότερο ανεπτυγμένες, αφού από αυτήν προέρχεται συνήθως περισσότερο από το 90% των κρατικών τους εσόδων. Ακριβώς για αυτό αποτελεί ένα σημαντικό αντικείμενο μελέτης, με το οποίο ασχολούνται πολλές επιστήμες, όπως τόσο η οικονομική, όσο και άλλες επιστήμες, όπως για παράδειγμα η νομική επιστήμη, η διοικητική επιστήμη κ.ά. Βέβαια πρέπει να τονίσουμε, όπως θα δούμε παρακάτω, αυτή δεν είναι μοναδική λειτουργία της,

1.3 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ

Τα πιο βασικά γνωρίσματα των φόρων είναι τα παρακάτω:

(α) είναι ένα υποχρεωτικό μέσο μεταφοράς πόρων από τον ιδιωτικό στο δημόσιο τομέα

(β) συνιστούν μονομερές μέσο, δηλαδή συνεπάγεται μόνο καταβολή των ιδιωτών προς τους δημόσιους φορείς και όχι αντίστοιχη καταβολή του δημοσίου προς τους ιδιώτες.

Οι λειτουργίες των φόρων είναι πολλαπλές. Οι βασικότερες λειτουργίες είναι: η ταμειυτική, η οικονομική και η κοινωνική λειτουργία. Αναλυτικότερα:

1. Όπως είπαμε, οι φόροι είναι ένα αναγκαστικό μέσο μεταφοράς των πόρων από τον ιδιωτικό στο δημόσιο τομέα, προκειμένου το κράτος να έχει τη δυνατότητα να χρηματοδοτεί τις δαπάνες του και να εξασφαλίζει την παροχή των υπηρεσιών του στο κοινωνικό σύνολο. Η εισοδηματική πολιτική του (το σύνολο των δαπανών για την επιτέλεση του κυβερνητικού έργου) βασίζεται στους πόρους που αντλεί το κράτος με τη φορολογική πολιτική που αυτό εφαρμόζει. Η ταμειυτική λειτουργία είναι πιθανότατα η σημαντικότερη λειτουργία των φόρων, όχι όμως η μοναδική.

2. Η οικονομική λειτουργία των φόρων σχετίζεται με τη χρησιμοποίηση τους ως μέσο για την άσκηση οικονομικής πολιτικής, όπως για παράδειγμα ανακατανομή των πόρων, καταπολέμησης του πληθωρισμού, της ανεργίας, κ.λπ.

3. *«Η κοινωνική λειτουργία των φόρων αναφέρεται στη χρησιμοποίησή τους ως μέσο για την άσκηση κοινωνικής πολιτικής, δηλαδή για την διόρθωση και την εξέλιξη της διανομής του εισοδήματος και του πλούτου»* (Γεωργακόπουλος Θ, «Εισαγωγή Στη Δημόσια Οικονομική» 1997, Εκδόσεις Μπένου, Αθήνα). Η δίκαιη διανομή του κοινωνικού πλούτου είναι πολύ σημαντική για κάθε κοινωνία, το ίδιο και η υλοποίησή της. Η διανομή του εισοδήματος είναι κάτι που ενδιαφέρει όλα τα κράτη του κόσμου και θεωρητικά και πρακτικά. Άμεση επίδραση μπορούν να έχουν οι φόροι για την εισοδηματική ανισότητα.

1.4 ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ

Φορολογικοί συντελεστές:

Ο φόρος που αναλογεί σε κάθε μονάδα φορολογικής βάσης είναι ο φορολογικός συντελεστής. Οι φορολογικοί συντελεστές διακρίνονται σε μέσους και σε οριακούς. Μέσοι είναι το ολικό ποσό του φόρου που καταβάλλεται από τον οφειλών στο φόρο προς το συνολικό ποσό της φορολογητέας ύλης. Οριακοί από την άλλη, είναι το επιπρόσθετο ποσό φόρου που θα είναι αναγκαίο να καταβάλλει ο υπόχρεος για την αύξηση της φορολογητέας ύλης ανά μία μονάδα. Παρατηρούμε όμως ότι ο οριακός συντελεστής ταυτίζεται με τον μέσο στην αναλογική φορολογία, αλλά στην προοδευτική φορολογία παρουσιάζουν διαφορά, αφού ο οριακός είναι μεγαλύτερος από το μέσο.

Υποκείμενο του φόρου:

Υποκείμενο του φόρου είναι το άτομο εκείνο του οποίου τα οικονομικά στοιχεία λαμβάνονται ως βάση έτσι ώστε να υπολογιστεί ο φόρος του. Συνηθέστερα, το υποκείμενο του φόρου είναι αυτό που υποχρεούται να καταβάλει τον φόρο στο κράτος, όμως υφίστανται και συγκεκριμένες περιπτώσεις που αυτό δεν είναι απαραίτητο νομικά. Το ισχύον σύστημα στη χώρα μας είναι ότι το υποκείμενο του φόρου έχει τη δυνατότητα να είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο.

Φορολογική βάση /Αντικείμενο του φόρου:

Φορολογική βάση (ή αλλιώς αντικείμενο του φόρου) είναι το μέγεθος σύμφωνα με το οποίο υπολογίζεται η φορολογική υποχρέωση, δηλαδή το ποσό του φόρου που πρέπει να καταβάλλει ο φορολογούμενος. Ως φορολογική βάση μπορεί να χρησιμοποιηθεί οποιοδήποτε χαρακτηριστικό γνώρισμα των φορολογουμένων, οικονομικό ή και μη. Στα αρχαία χρόνια λάμβαναν υπόψη πολλά διαφορετικά χαρακτηριστικά των φορολογουμένων στα οποία βασίζονταν για την εκτίμηση της φορολογικής τους υποχρέωσης. Παραδείγματος χάριν, η ποσότητα της περιουσίας τους (οικονομικό στοιχείο), ακόμη και απλά η ύπαρξή του στη κοινωνία και γενικότερα στη ζωή (μη οικονομικό στοιχείο). Σήμερα, φορολογική βάση θεωρούνται μόνο τα οικονομικά χαρακτηριστικά του φορολογουμένου, όπως για παράδειγμα το εισόδημα και η περιουσία του, αλλά και η καταναλωτική του δαπάνη.

Η αλήθεια είναι πως υφίσταται διαμάχη και αντικρουόμενες απόψεις σχετικά με ποιο από τα τρία παραπάνω στοιχεία είναι η καλύτερη βάση με την οποία θα γίνει ο υπολογισμός του φόρου.

Οι πιο πολλοί θεωρητικοί ερευνητές συμφωνούν στο ότι πρωταρχική βάση για τον υπολογισμό του φόρου, πρέπει να αποτελεί το εισόδημα, γιατί αυτό αποτελεί τη ικανότητα του κάθε φορολογούμενου να συμμετέχουν στη χρηματοδότηση των δημόσιων δαπανών, όμως συμπληρωματική βάση θα πρέπει να είναι και η περιουσία. Αυτό επειδή, εάν δύο φορολογούμενοι διαθέτουν το ίδιο εισόδημα, όμως ο ένας έχει περιουσία ενώ ο άλλος όχι, τότε αυτός που έχει περιουσία θα έχει τη δυνατότητα να συμβάλλει πιο πολύ στη χρηματοδότηση των δημόσιων δαπανών. Από την άλλη μεριά, υπάρχουν κάποιοι άλλοι θεωρητικοί ερευνητές που θεωρούν ότι η καταναλωτική δαπάνη είναι αυτή που θα πρέπει να αποτελεί πρωταρχική βάση για τον υπολογισμό της φορολογικής υποχρέωσης.

Πρακτικά, *«ως φορολογική βάση χρησιμοποιούνται και τα τρία οικονομικά χαρακτηριστικά των φορολογουμένων που αναφέραμε.»* (Γεωργακόπουλος Θ, «Εισαγωγή Στη Δημόσια Οικονομική» 1997, Εκδόσεις Μπένου, Αθήνα).

1.5 ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ

Οι φόροι διακρίνονται σε άμεσους και έμμεσους φόρους. Οι άμεσοι αποτελούν τους φόρους εκείνους που επιβάλλονται σε πρόσωπα με κριτήριο το εισόδημα ή την περιουσία τους. Άρα, άμεσοι φόροι είναι αυτοί με τους οποίους επιβαρύνεται ο φορολογούμενος. Οι άμεσοι διακρίνονται επίσης σε αναλογικούς και προοδευτικούς. Έμμεσοι φόροι αποτελούν αυτούς που επιβάλλονται προς το αντικείμενο του φόρου δίχως να δίνεται βαρύτητα ούτε στο εισόδημα ούτε στην περιουσία του φορολογουμένου. *«Οι έμμεσοι χωρίζονται περαιτέρω σε πάγιους, πραγματικούς, προσωπικούς, ειδικούς και φόρους κατ' αξία.»* (Τζούμας Ν, 2009, «Πολυπλοκότητα Ελληνικού Φορολογικού Συστήματος, Φοροδιαφυγή Παραοικονομία και Φορολογική Συνείδηση», Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων.)

Η κυρίαρχη διάκριση των φόρων έχει ως βάση είτε στον τρόπο είσπραξης (διοικητική άποψη) είτε καθαρά τη φύση του φορολογικού αντικειμένου (δημοσιονομική άποψη). Βάσει της πρώτης άποψη, άμεσοι φόροι αποτελούν οι εξής:

- Ο φόρος κληρονομιών, δωρεών και γονικών παροχών, διότι η είσπραξή τους γίνεται σύμφωνα με ονομαστικούς καταλόγους. (Σύμφωνα με αυτή την προσέγγιση ο Φ.Π.Α είναι άμεσος φόρος διότι εισπράττεται με τον ίδιο τρόπο που εισπράττονται οι άμεσοι φόροι)
- Ο φόρος εισοδήματος

Οι έμμεσοι φόροι είναι:

- Οι δασμοί
- Τα τέλη χαρτοσήμου (όπου υφίστανται)
- Οι φόροι κατανάλωσης και οποιοδήποτε άλλοι εισπράττονται βάσει τιμολογίων και όχι καταλόγων

Από την άλλη μεριά, σύμφωνα με τη δημοσιονομική άποψη βασικά κριτήρια για τη διάκριση των φόρων είναι η επίρριψη του φόρου ή η φύση του φορολογικού αντικειμένου. Κατά την συγκεκριμένη οπτική γωνία, άμεσος είναι ο φόρος που επιβάλλεται σε πρόσωπο που έχει την υποχρέωση να τον αποδώσει στο κράτος, ενώ έμμεσος είναι ο φόρος που επιβάλλεται σε άτομο, το

οποίο όμως τελικά θα καταλογίσει το φόρο σε τρίτο πρόσωπο. άρα, με την άποψη αυτή άμεσοι φόροι είναι οι εξής:

- Ο φόρος εισοδήματος
- Ο φόρος κεφαλαίου

Ενώ έμμεσοι φόροι είναι:

- Οι δασμοί
- Οι φόροι κατανάλωσης
- Ο ΦΠΑ (Γκίνουλου,Δ. 2004,»Φορολογική Λογιστική», Εκδόσεις Ανίκουλα,Θεσσαλονίκη.)

Ένα ακόμη κριτήριο, σύμφωνα με το οποίο μπορεί να γίνει η διάκριση των φόρων, αποτελεί η φύση του φορολογικού συντελεστή. Σύμφωνα με το κριτήριο αυτό, οι φόροι μπορούν να διακριθούν σε δύο κατηγορίες, τους αναλογικούς φόρους και τους προοδευτικούς

Αναλογικοί είναι και οι φόροι που έχουν σταθερούς συντελεστές (ως ποσοστό) ασχέτως του ύψους της φορολογητέας ύλης. Αναλογικός φόρος στη χώρα μας είναι ο φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων ο οποίος επιβάλλεται με ενιαίο συντελεστή, χωρίς να λογίζεται καθόλου το ύψος του φορολογητέου εισοδήματος του νομικού προσώπου. Ένα άλλο παράδειγμα αναλογικού φόρου είναι ο Φ.Π.Α., ο κανονικός συντελεστής του οποίου είναι ορισμένος σε 23% και ο μειωμένος σε 13%.

Προοδευτικοί είναι οι φόροι των οποίων ο συντελεστής δεν είναι σταθερός αλλά αυξάνει, αναλογικά με την αύξηση που υφίσταται και η φορολογητέα ύλη. Προοδευτικός είναι για παράδειγμα ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων, και αυτό γιατί ο συντελεστής του αυξάνεται όσο αυξάνεται και το ύψος του εισοδήματος του φορολογούμενου φυσικού προσώπου. Ακόμα, προοδευτικός είναι και ο φόρος κληρονομιών, διότι και εδώ αυξάνεται ο συντελεστής όσο αυξάνεται η αξία του μέρους που κληρονομεί ο κληρονόμος.

Επιπρόσθετα, καλό είναι να τονίσουμε πως σε ορισμένες περιπτώσεις ο νόμος υποχρεώνει σε σταθερό (σε ευρώ) ποσό φόρου, χωρίς δηλαδή να παίζει ρόλο το μέγεθος της φορολογητέας ύλης Στις συγκεκριμένες περιπτώσεις, οι φόροι αυτοί χαρακτηρίζονται ως πάγιοι.

1.6 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΑΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΕΜΜΕΣΩΝ ΦΟΡΩΝ

Τα πλεονεκτήματα των άμεσων φόρων είναι επιγραμματικά:

- Πιο δίκαιοι
- Σταθερότητα απόδοσης
- Αρκετά μικρό κόστος είσπραξης
- Ακριβής γνώση ποσών από τους φορολογούμενους

Τα μειονεκτήματα άμεσων φόρων είναι:

- Όχι άμεση απόδοση
- Υποβοηθούν την φοροδιαφυγή
- Πιο περίπλοκη διαδικασία είσπραξης

Τα πλεονεκτήματα έμμεσων φόρων είναι:

- Εύκολη είσπραξη
- Ευκολότερη καταβολή
- Δυσκολότερη φοροδιαφυγή

Τα μειονεκτήματα έμμεσων φόρων είναι:

- Αστάθεια σε περίοδο οικονομικής κρίσης και επομένως αβέβαιη είσπραξη
- Όταν υπάρχει ζήτηση ειδών, η είσπραξη του φόρου είναι επίσης αβέβαιη.

Γενικότερα, ένα μεγάλο ζήτημα κάθε κυβέρνησης είναι η σχέση μεταξύ των άμεσων και έμμεσων φόρων, διότι συχνά μεγαλύτεροι άμεσοι φόροι φανερώνουν επίσης πιο μεγάλο επίπεδο ανάπτυξης, ενώ αντιθέτως, *«οι έμμεσοι φόροι όσο μεγαλύτεροι είναι φανερώνουν αναπτυσσόμενα ή ακόμα και υποανάπτυκτα κράτη.»* (Γκίνογλου, Δ. 2004, «Φορολογική Λογιστική», Εκδόσεις Ανικούλα, Θεσσαλονίκη)

1.7 ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Οι αρχές που επιβάλλονται στη φορολογία στις μέρες μας, είναι οι αρχές της : φορολογικής δικαιοσύνης, ταμειυτικές, διοικητικές και οικονομικές. Αυτές οι αρχές επηρέασαν πολύ και άσκησαν μεγάλη δύναμη στις κυβερνήσεις των κρατών, αλλά η εξέλιξη της οικονομίας των κρατών υποχρέωσε την συμπλήρωση τους προκειμένου να έχουν τη δυνατότητα να σταθούν στις καινούργιες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες που προέκυψαν. Οι πιο σημαντικές αρχές είναι του Άγγλου φιλοσόφου και οικονομολόγου Adam Smith , που τις διατύπωσε στο έργο του «Ο πλούτος των εθνών» το 1776 και είναι οι εξής:

➤ Αρχή της φορολογικής δικαιοσύνης:

Οι φορολογούμενοι έχουν την υποχρέωση να συνεισφέρουν στα έξοδα του κράτους σύμφωνα με την οικονομική τους δυνατότητα,. δηλαδή το εισόδημα.

➤ Αρχή της βεβαιότητας του φόρου:

Ο φόρος δεν πρέπει να επιβάλλεται με αυθαίρετο τρόπο, αλλά θα πρέπει να είναι βέβαιος. Τόσο ο χρόνος όσο και ο τρόπος πληρωμής του φόρου αλλά και η ποσότητα του πληρωτέου φόρου θα πρέπει να είναι καθορισμένα με σαφήνεια για τον φορολογούμενο και για την αναλογούσα αρχή.

➤ Αρχή της καταλληλότητας του φόρου:

Η επιβολή του φόρου θα πρέπει να λαμβάνει χώρα στον κατάλληλο χρόνο και με τον κατάλληλο τρόπο. Έτσι ώστε η καταβολή να γίνεται πιο εύκολα από τον φορολογούμενο και να οφελεί το κράτος.

➤ Αρχή της οικονομικότητας του φόρου:

Η επιβολή του φόρου θα πρέπει να έχει ως βάση της την αρχή του περιορισμού του κόστους βεβαίωσης και είσπραξης του. Ο φόρος θα πρέπει να επιβάλλεται με τέτοιο τρόπο ώστε η διαφορά ανάμεσα στον φόρο που πληρώνουν οι φορολογούμενοι και στο ποσό που εισπράττει το κράτος να είναι όσο το δυνατόν πιο μικρή.

1.8 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

➤ Φοροδοτική ικανότητα του πολίτη:

Η φορολογική νομοθεσία των περισσότερων ανεπτυγμένων κρατών έχει επηρεαστεί και στηριχθεί κυρίως στη φοροδοτική ικανότητα των φορολογούμενων. Σύμφωνα με το άρθρο διακήρυξης των δικαιωμάτων του 1789 στη Γαλλία, το Ελληνικό Σύνταγμα ορίζει ότι οι Έλληνες πρέπει να συνεισφέρουν χωρίς διακρίσεις στις δαπάνες του δημοσίου, σύμφωνα με τις οικονομικές τους δυνατότητες.

➤ Καθολικότητα του φόρου:

Η αρχή της καθολικότητας του φόρου υποχρεώνει τους πολίτες να καταβάλλουν το φόρο χωρίς διακρίσεις και από Έλληνες αλλά από αλλοδαπούς που ζουν στη χώρα. Κάποια κράτη δίνουν απαλλαγή στις φτωχές τάξεις που διαθέτουν αρκετά χαμηλό εισόδημα, κίνηση που δεν έρχεται σε αντίθεση με την αρχή αυτή.

➤ Διαχωρισμός φορολογητέας ύλης:

Ο διαχωρισμός σε κατηγορίες των εισοδημάτων σύμφωνα με την πηγή προέλευσής, λέγεται διαχωρισμός της φορολογητέας ύλης. Αυτό επίσης συμβάλλει και στην αίσθηση των πολιτών σχετικά με τη φορολογική δικαιοσύνη. Για αυτό λοιπόν και πολλά σημερινά φορολογικά συστήματα παρέχουν κάποιες απαλλαγές σε ορισμένα εισοδήματα.

➤ Διπλή φορολογία:

Το ζήτημα της διπλής φορολογίας στο σύγχρονο ελληνικό φορολογικό σύστημα διέπει το υποκείμενο του φόρου σύμφωνα με τον τόπο στον οποίο προκύπτει το εισόδημα αυτό και σύμφωνα με την μόνιμη κατοικία του υποκειμένου του φόρου. Άρα λοιπόν τίθεται σε ισχύ η αρχή της φορολογίας του εισοδήματος τόσο στην πηγή όσο και στην μόνιμη κατοικία. Για αυτό για παράδειγμα, αν κάποιος έχει εισοδήματα από το εξωτερικό αλλά η μόνιμη κατοικία του είναι στην Ελλάδα, τότε θα πρέπει να φορολογηθεί και στην Ελλάδα και όχι μόνο στη χώρα που το εισόδημα αυτό προέκυψε. Αυτό όμως θα συνιστούσε διπλή φορολογία. Γι αυτό το λόγο λοιπόν τα κράτη για να μην πέσουν στην παγίδα της διπλής φορολογίας, και προκειμένου να εξυπηρετήσουν τη διεθνή κίνηση των κεφαλαίων, υπογράφουν και τηρούν ορισμένες συμβάσεις μεταξύ τους.

1.9 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Ως φορολογικό σύστημα ενός κράτους ορίζεται το σύνολο των φορολογικών νόμων που είναι σε ισχύ μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή. *«Ένα φορολογικό σύστημα, όμως, δεν πρέπει να λογίζεται ως ένα τυχαίο σύνολο νόμων, αλλά το διέπουν κάποιοι κανόνες ιδεολογικής, και οικονομικής φύσεως.»* (Τζούμας,Ν. 2009,»Πολυπλοκότητα Ελληνικού Φορολογικού Συστήματος,Φοροδιαφυγή Παραοικονομία και Φορολογική Συνείδηση.«, Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων.).

Οι φόροι που επιβάλλονται στους πολίτες μιας χώρας λέμε ότι αποτελούν το φορολογικό της σύστημα. Παρότι όμως το γεγονός ότι η πλειοψηφία των χωρών επιβάλλουν παρόμοιους φόρους, τα φορολογικά συστήματα τους είναι αρκετά διαφορετικά μεταξύ τους, και αυτό επειδή το φορολογικό σύστημα κάθε χώρας είναι σε άμεση εξάρτηση με πολλούς παράγοντες,όπως οικονομικούς, κοινωνικούς και πολιτικούς. Μεγάλες διαφορές μπορούμε να διαπιστώσουμε όσον αφορά τη διάρθρωση των φορολογικών συστημάτων μεταξύ των αναπτυγμένων και των αναπτυσσόμενων χωρών. *«Κάποιες από αυτές αποτελούν η οργάνωση των οικονομικών υπηρεσιών, η λογιστική οργάνωση των επιχειρήσεων και η τάση των φορολογουμένων προς τη φοροδιαφυγή.»* (Γεωργακόπουλος,Θ. 1997 «Εισαγωγή στη Δημοσια Οικονομική» , Εκδόσεις Μπένου,Αθηνά.).

1.10 ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Το ελληνικό φορολογικό σύστημα συμπεριλαμβάνει ένα μεγάλο εύρος φόρων. Πολλοί από αυτούς τους έχουν κριτήριο το εισόδημα, άλλοι έχουν κριτήριο την περιουσία και άλλοι την καταναλωτική δαπάνη. Η πλειοψηφία των φόρων επιβάλλονται από το κράτος, κάποιοι άλλοι από τους Οργανισμούς Κοινωνικής Ασφάλισης και άλλοι από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης. *«Ο πιο σημαντικός και πιο αποδοτικός για τα έσοδα του κράτους φόρος στην Ελλάδα είναι ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας.»* (Γεωργακόπουλος, ,Θ. 1997 «Εισαγωγή στη Δημοσια Οικονομική» , Εκδόσεις Μπένου,Αθηνά 1997)

«Η φορολογία στην Ελλάδα διέπεται μέσω δύο νομοθετημάτων. Το 3323/55 και το 3843/58. Το πρώτα αναφέρεται στα φυσικά πρόσωπα και το δεύτερο στα νομικά πρόσωπα. Έχουν γίνει πολλές τροποποιήσεις και των δύο» (Γκίνογλου,Δ. 2004,“Φορολογική Λογιστική”,Εκδόσεις Ανίκουλα, Θεσσαλονίκη.). Ο νόμος 3323/55 τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε από τους νόμους 820/78, 1828/89, 1882/90, 1914/90, 2238/94, 2753/99.

Στο σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον στο οποίο οι τεχνολογικές εξελίξεις έχουν φέρει κρίσιμες αλλαγές στην εργασία και το κεφάλαιο, ένα πολύ σημαντικό στοιχείο στην απόπειρα οικονομικής ανάπτυξης και αύξησης της ανταγωνιστικότητας των κρατών, είναι ο εκσυγχρονισμός των φορολογικών συστημάτων. Σκοπός των μεταρρυθμίσεων αυτών είναι κατά κύριο λόγο η απλούστευση, η διαφάνεια, το όσο το δυνατόν λιγότερο διοικητικό κόστος, η κοινωνική δικαιοσύνη καθώς και η αύξηση της αποτελεσματικότητας. Γι' αυτό και η Ελλάδα προσπαθεί να επιτύχει τη σταθερότητα του φορολογικού συστήματος σκοπεύοντας στην δημιουργία προβλέψιμου επιχειρηματικού περιβάλλοντος, στη όσο το δυνατόν ελάττωση του αριθμού φορολογικών κλιμακίων, στην εισαγωγή νέων τεχνολογιών πληροφορικής στις συναλλαγές με τους φορολογούμενους έτσι ώστε να υπάρχει πιο γρήγορη και εύκολη εξυπηρέτηση, κ.ά. Εκτός αυτών, *«ο εκσυγχρονισμός του φορολογικού συστήματος, καλείται να εξασφαλίσει την αμοιβαία σχέση εμπιστοσύνης ανάμεσα στο κράτος και στους φορολογούμενους»* (Σταματάκης,Ε. 2011, «Φοροδιαφυγή»,Πτυχιακή Εργασία,ΤΕΙ Κρήτης, Τμήμα Λογιστικής.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^Ο : ΤΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

2.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

Η κοινωνική ασφάλιση ως θεσμός παρουσιάζεται σχεδόν κατευθείαν μετά τη ίδρυση του Ελληνικού κράτους.

Το 1836 ιδρύεται ο πρώτος οργανισμός κοινωνικής ασφάλισης, το "Ναυτικό Απομαχικό Ταμείο", το οποίο λειτούργησε το 1861.

Το 1882 ιδρύεται το ειδικό ταμείο των Μεταλλορύχων που ξεκίνησε τη λειτουργία του το 1861 μέσω του νόμου "Περί Μεταλλίων". Διέθετε τη όψη της παροχής πρόνοιας προς τα επιζώντα μέλη των εργαζομένων και έπειτα μετατράπηκε σε ταμείο για την κάλυψη κινδύνων όπως η αναπηρία και ο θάνατος.

Το 1861 παρέχονται συντάξεις στους Δημόσιους Υπαλλήλους, και εισέρχεται στο προσκήνιο η επικουρική ασφάλιση μέσω της δημιουργίας των Μετοχικών Ταμείων Στρατού και Ναυτικού και του Μετοχικού Ταμείου Πολιτικών Υπαλλήλων. Επίσης δημιουργούνται ειδικά ταμεία ασφάλισης τραπεζικών και σιδηροδρομικών υπαλλήλων για λόγους κίνδυνου π.χ. ασθένειας.

Το 1922 εισάγεται η υποχρεωτική ασφάλιση των μισθωτών και η ισοδύναμη εισφορά των εργοδοτών και εργαζομένων.

Το 1925 δημιουργήθηκαν ταμεία ασφάλισης από Αυτοαπασχολούμενους, όπως για παράδειγμα γιατροί, δικηγόροι κ.τ.λ., ταμεία που αποσκοπούν στην κάλυψη των συντάξεων.

Στις 1/12/1937 δημιουργείται το Ίδρυμα Κοινωνικής Ασφάλισης (Ι.Κ.Α.)

Το 1961 ιδρύεται ο Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων(Ο.Γ.Α.), στον οποίο υπάγονταν όλοι οι αυτοαπασχολούμενοι με αγροτικές εργασίες.

Το 1945 δημιουργείται ο Οργανισμός Ανεργίας, που υπαγόταν το σύνολο των μισθωτών των Βιομηχανικών επιχειρήσεων και επίσης ο λογ/σμός των Στρατευμένων Μισθωτών.

Το 1969 ο συγκεκριμένος οργανισμός αλλάζει το όνομά του σε Οργανισμό Απασχολήσεως

Εργατικού Δυναμικού(Ο.Α.Ε.Δ.).

Το 1979 ιδρύθηκε το Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Μισθωτών (Τ.Ε.Α.Μ.).¹

2.2 ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

Οι γενικές αρχές του δικαίου κοινωνικής ασφάλισης συνιστούν άγραφους κανόνες με ισχυρά θεμέλια. Συχνά απορρέουν μέσω της εκδοχής του ισχύοντος δικαίου και η παράβασή τους συνιστά αιτία ακύρωσης των ενεργειών των ασφαλιστικών φορέων, μέσω απλώς επίκλησής τους. Οι αρχές αυτές είναι οι εξής:

- Αρχή της κοινωνικής αλληλεγγύης: επιτάσσει τη διαχωριστική εξήγηση των τεχνικών εκτίμησης των ασφαλιστικών εισφορών στοχεύοντας στην ενίσχυση των χρηματοδοτικών πόρων που διαθέτουν οι οργανισμοί κοινωνικής ασφάλισης,
- Αρχή της εύνοιας των ασφαλισμένων: επιτάσσει την τακτοποίηση διαφορών που αφορούν ασφαλιστικές παροχές με προάσπιση του αδύνατου μέρους,
- Αρχή της καλής πίστης: επιτάσσει την απονομή δικαίου και εξασφαλίζει να μην υπάρξει ποτέ περίπτωση εκμετάλλευσης του πολίτη ή ύπαρξη απάτης ή απειλής του.
- Αρχή της χρηστής διοίκησης: επιτάσσει στα διοικητικά όργανα να ασκούν τις αρμοδιότητες τους με βάση το περί δικαίου αίσθημα που κυριαρχεί γενικότερα στους πολίτες, να προφυλάσσουν με κάθε τρόπο τα έννομα συμφέροντα των πολιτών και να τους ευκολύνουν στην άσκηση των δικαιωμάτων τους.²

---

¹ Βιβλίο : "Ασφαλίσεις ζωής και Υγείας", Πέτρος Φ. Χατζόπουλος, Αθήνα 2007

² Γενικές αρχές κοινωνικής ασφάλισης, Ανάκτηση την 22-12-2010 από <http://www.ggka.gr/asfalistikokefii.htm>

2.3 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

Αφορά ένα κοινωνικό θεσμικό όργανο που προσδοκά την αποφυγή της στέρησης των αναγκαίων και ανέχειας και όχι η εκ των υστέρων αντιμετώπιση των παραπάνω καταστάσεων. Είναι ανάγκη το Κράτος να μπορεί να διασφαλίσει τις οικογενειακές εισφορές στην πιθανότητα διακοπής από την εργασία σε περίπτωση θανάτου ή αναπηρίας. Ένα σύστημα κοινωνικής ασφάλισης μπορεί να διακριθεί σε δύο κατηγορίες: κεφαλαιοποιητικά και διανεμητικά. Γενικά τα περισσότερα από τα συστήματα είναι μεικτά, που συνθέτουν στοιχεία και των δύο κατηγοριών.

Το κεφαλαιοποιητικό σύστημα ονομάζεται η σύνθεση κεφαλαίου που προέρχεται από τους πόρους των ασφαλιστικών εταιρειών στο οποίο πραγματοποιείται επένδυση και μετέπειτα από αυτό προσφέρονται οι παροχές. Το μέγεθος της παροχής εξαρτάται από το μέγεθος των εισφορών, τα χρόνια που εισφέρει ο ασφαλισμένος και ο επιχειρηματίας και τέλος από τη διαχείριση του επενδυόμενου ποσού. Χαρακτηριστικό στοιχείο του κεφαλαιοποιητικού συστήματος είναι ότι οι ασφαλισμένοι τρέφουν ενδιαφέρον για το φορέα τους διότι οι παροχές εξαρτώνται από την συγκέντρωση και την διαχείριση των κεφαλαίων του. Οι παροχές είναι δυνατό να έχουν αναλογική σχέση με τις εισφορές αλλά αυτό δεν είναι απαραίτητο. Δηλαδή υπάρχει η περίπτωση να προσφέρονται παροχές ανεξάρτητα από τις εισφορές του ασφαλισμένου. Είναι ανάλογα τον πληθωρισμό, τις υποτιμήσεις, τις χρηματιστηριακές κρίσεις και συνολικά οτιδήποτε αφορά το κεφάλαιο και την νομισματική αξία.

Στο διανεμητικό σύστημα, οι εισφορές και τα υπόλοιπα έσοδα του ασφαλιστικού φορέα δημιουργούν τις παροχές προς τους ασφαλισμένους. Οι εργαζόμενοι του σήμερα δίνουν τις εισφορές από τις οποίες μισθώνονται οι τρέχουσες συντάξεις. Αυτό το σύστημα για να είναι αποτελεσματικό σε μια ασφαλιστική οργάνωση, είναι ανάγκη οι εισροές να είναι μεγαλύτερες ή ίσες των εκροών. Δημιουργείται ένας κύκλος ζωής και οι φάσεις είναι οι παρακάτω:

Πρώτη φάση – Η σύσταση μιας ασφαλιστικής εταιρείας αποτελείται από εργαζόμενους που καταβάλλουν εισφορές και κάποιους συνταξιούχους που εξασφαλίζουν τις παροχές άρα υπάρχουν περισσευούμενα χρήματα, που είτε τίθενται προς επένδυση είτε προσθέτονται στις παροχές.

Δεύτερη φάση (ωρίμανση) -- Οι συνταξιούχοι γίνονται περισσότεροι από τους εργαζομένους και οι εισφορές ικανοποιούν τις παροχές.

Τρίτη φάση -- Οι παροχές ξεπερνούν τα έσοδα από εισφορές και αν δεν εντοπιστούν συμπληρωματικά έσοδα τότε ο φορέας είναι ελλειμματικός. Έχει διαπιστωθεί ότι τα διανεμητικά συστήματα με προκαθορισμένες εισφορές, παροχές και όρια ηλικίας όσο καλά και αν μελετηθούν, δεν αντέχουν στο χρόνο.³

Όλα τα ταμεία βασικής ασφάλισης διαθέτουν διανεμητικό σύστημα, αντίθετα τα ταμεία επικουρικής ασφάλισης λειτουργούν με βάση κάποια κεφαλαιοποιητικά χαρακτηριστικά.

---

³ Βιβλίο: "Το ασφαλιστικό με απλά λόγια", Παναγής Βουρλούμης, δεύτερη έκδοση ,Αθήνα 2005

2.4 Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΣΕ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΑΙ ΜΙΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.

Όσον αφορά το μικροοικονομικό επίπεδο, η αύξηση των εξόδων που σχετίζονται με την κοινωνική ασφάλιση σε πολλές περιπτώσεις ανά τον κόσμο, έχει μεγαλώσει την ύπαρξη οικονομικής αναξιοπιστίας. Πιο ειδικά, κάθε καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης έχει προϋποθέσεις οι οποίες οροθετούν τους φόρους αλλά και τις οφειλές. Αυτές οι προϋποθέσεις που οροθετούν το μέγεθος οφειλών που συγκεντρώνει ο καθένας, είναι δυνατόν να προκαλέσουν αναστάτωση στην ομαλή στάση των ατόμων αλλά και των επιχειρήσεων στην περίπτωση βέβαια που τα άτομα αυτά συνταξιοδοτούνται. Υπάρχουν επιπλέον κάποιες μικροοικονομικές αναστατώσεις που είναι δυνατό να παρατεθούν:

1) Ο επιβεβλημένος στην κοινωνική ασφάλιση φόρος, είχε στόχο οι αυξήσεις των μισθών να φτάσει πάνω από το ποσό των \$62,700 το ποσό διαμοιράζεται τόσο σε εργοδότες όσο και σε εργαζομένους και κατά τους υπολογισμούς των οικονομολόγων, το ενδεχόμενο να επιστρέψει στους εργαζομένους κατά κύριο λόγο, είναι το πιο πιθανό.

2) Μία δεύτερη μικροοικονομική αδυναμία επίτευξης στόχου, έχει σχέση με τις ιδιωτικές εξοικονομήσεις χρημάτων. Οποιοσδήποτε φόρος στο ισχύων εισόδημα είναι πιθανό να χρησιμοποιηθεί αντικίνητρο για εξοικονόμηση, παρομοίως και οι φόροι κοινωνικής ασφάλισης είναι δυνατό να χρησιμοποιηθούν και αυτοί σαν αντικίνητρο στην αποταμίευση. Εκτός βέβαια και εάν υπάρξουν θετικά αποτελέσματα από την κοινωνική ασφάλιση στο σύνολο της κρατικής αποταμίευσης του εργατικού δυναμικού, δια μέσω της δραστηριοποίησης των ανταποδιδόμενων κεφαλαίων.

Σε μακροοικονομικό επίπεδο τώρα, όλα τα παραπάνω είναι ζήτημα ανταγωνιστικότητας στον οικονομικό κλάδο. Αφού η λειτουργία κοινωνικής ασφάλισης αναπτύσσεται και το όριο ζωής φαίνεται να αυξάνεται, απορρέουν οι ανάγκες για συντάξεις, γι' αυτό τον λόγο χρειάζεται να αναπτυχθεί και η χρηματοδότηση των δαπανών. Οι επιβαλλόμενοι στην εργασιακή απασχόληση φόροι, κλίνουν στο να αυξήσουν το κόστος της εργασίας για να ελαττώσουν με αυτόν τον τρόπο την οικονομική ανταγωνιστικότητα που αναφέρθηκε πιο πάνω. Η αύξηση του μεγέθους του

εργατικού κόστους, συναρτάται εκ πρώτοις, από το κατά πόσο οι εισφορές των εργαζομένων επανέρχονται στους ίδιους κατά την διάρκεια της συνταξιοδότησή τους. Επιπλέον, άλλοι σημαντικοί λόγοι, είναι οι μεταβολές συναλλαγμάτων αλλά και η αστάθειά τους.

Η αύξηση δαπανών και φόρων για την κοινωνική ασφάλιση είναι δυνατό να επιδράσει στο συνταίριασμα των αποταμιεύσεων αλλά και των επενδυτικών κινήσεων που κάνουν οι πολίτες, από την στιγμή που το βιοτικό επίπεδο μεγάλης διάρκειας στην οικονομία καθορίζεται από το μέγεθος των αποταμιεύσεων. Επικρατεί αμοιβαίας επίδραση από το κάθε είδος αποταμίευσης στις υπόλοιπες, για να μην έχουμε την δυνατότητα να προσδιορίσουμε μονόπλευρα κάποιο πολιτικό σύστημα για την κοινωνική ασφάλιση, τις κρατικές αποταμιεύσεις κ.α. Μπορεί να καταστεί σαφές ότι *«τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης δεν είναι αρκετά μεγάλα ώστε να επηρεάσουν την συνολική εθνική αποταμίευση, προς μια θετική ή αρνητική κατεύθυνση.»* (όπως αναφέρεται από την οικονομολόγο :Anna Christensen, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα M.B.A. "Νέες Αρχές στην Διοίκηση Επιχειρήσεων". Πανεπιστήμιο Πατρων.)

2.5 ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ

Με τον όρο ασφαλιστικά ταμεία εννοούμε τους χρηματοδοτικούς οργανισμούς οι οποίοι λειτουργούν με βάση αμοιβαίες συμφωνίες, βασίζονται στην καταβολή ασφαλιστικών εισφορών εργαζομένων και εργοδοτών και κατά ένα μέρος στην κρατική χρηματοδότηση και επίσης έχουν ανταποδοτικό χαρακτήρα.

Σύμφωνα με τον Shiller (1993, «Macro Markets:Creating Institutions for Managing Society's Largest Economic Risks,Oxford University»), ένας ορισμός είναι : *«Η κοινωνική ασφάλιση και τα ασφαλιστικά συστήματα είναι μηχανισμοί που επιτρέπουν τη διασπορά , τον διαμοιρασμό του κινδύνου της μεταβολής του εισοδήματος των πιο μεγάλων σε ηλικία ανθρώπων (που έχουν συνταξιοδοτηθεί) με άλλους ανθρώπους ίδιας ηλικίας, μικρότερης ή και ανθρώπους του εξωτερικού.»*

Στην Ελλάδα, τα συνταξιοδοτικά ταμεία είναι Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου και ελέγχονται άμεσα από το κράτος.

Κάποια από τα βασικότερα στη χώρα μας είναι τα εξής:

- Ο.Γ.Α.
- Ι.Κ.Α.
- Ταμείο Νομικών
- ΤΣΑΥ
- Τ.Σ.Π.Ε.Α.Θ.
- ΤΣΜΕΔΕ
- ΤΣΕΥΠ
- ΤΑΠ-ΟΤΕ
- ΤΑΙΣΥΤ
- ΤΑΤΤΑ

- Ταμείο Ασφαλίσεως Προσωπικού της Ασφ. Εταιρείας "Η Εθνική"
- Ταμείο Συντάξεων του Προσωπικού της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος
- Οργανισμός Ασφάλισης Προσωπικού Δ.Ε.Η.
- Ταμείο Ασφαλίσεως Προσωπικού Ιονικής και Λαϊκής Τράπεζας
- Ταμείο Συντάξεων Προσωπικού ΗΣΑΠ
- Ταμείο Ασφαλίσεως Προσωπικού ΕΤΒΑ
- Ταμείο Συντάξεων Πρόνοιας Προσωπικού Α.Τ.Ε..
- Ταμείο Συντ. & Επικ. Ασφαλ. Προσ. Γεωργ. Συνετ/κών Οργαν/σεων
- Ταμείο Συντάξεων Προσωπικού της Τραπέζης της Ελλάδος και Κτηματικής
- Ταμείο Πρόνοιας Ξενοδόχων Ταμείο Ασφάλισης Ναυτ. Πρακτόρων και Υπαλλήλων

Υπάρχουν δύο τρόποι με τους οποίους οι ασφαλιστικές εισφορές μπορούν να αξιοποιηθούν:

α) Το κλασικό σύστημα

β) Το σύστημα ταυτόχρονης καταβολής (PAYG = pay-as-you-go)

Στη χώρα μας η κοινωνική ασφάλιση είναι υποχρεωτική, και τα ταμεία εφαρμόζουν το δεύτερο σύστημα που αναφέρθηκε, αυτό της ταυτόχρονης καταβολής. Λόγω της συνεχούς μεταβολής της αναλογίας εργαζομένων και συνταξιούχων καθώς ο αριθμός των συνταξιούχων αυξάνεται (φαινόμενο όχι μόνο ελληνικό) το σύστημα PAYG συνιστά αρκετά ακριβό για τους εργαζόμενους, διότι τους υποχρεώνει σε υψηλές κρατήσεις. Αυτό σε συνδυασμό με ορισμένες πολιτικές αποφάσεις, έχουν γεννήσει μεγάλες ελλείψεις στο συνταξιοδοτικό σύστημα, οι οποίες συμβάλουν αρκετά τόσο στην διόγκωση του δημοσίου χρέους, όσο και στην εισφοροδιαφυγή.

Η πολιτική που ασκεί το κράτος διαμέσου των ανάλογων Υπουργείων, λέγεται κοινωνική πολιτική.

Σκοπός της κοινωνικής πολιτικής είναι να δημιουργήσει δομές και να παρέχει υπηρεσίες προς την εξυπηρέτηση των πολιτών στοχεύοντας στην οικονομική ανακούφιση αυτών που είναι οικονομικά αδύναμοι.

Από την κοινωνική πολιτική δημιουργείται η προστασία η οποία παρέχει το κράτος στους εργαζόμενους μέσα από θεσμοθετήσεις και παροχές που ονομάζονται «κοινωνική ασφάλιση»

Η εργασία είναι ο κυρίαρχος τρόπος με τον οποίο οι σωματικές και πνευματικές δυνάμεις μπορούν να μετατραπούν σε δύναμη πολιτισμού, στον πιο σημαντικό συντελεστή παραγωγής και σε ένα από τα κυρίαρχα μέσα έκφρασης του ανθρώπου.

Είναι λογικό λοιπόν πως η εργασία στις μέρες μας έχει καθιερωθεί ως ένας καθοριστικός παράγοντας που διέπει την οικονομική ανάπτυξη, ως η πιο σημαντική πηγή εισοδήματος για την συντριπτική πλειοψηφία του πληθυσμού και τέλος ο σημαντικότερος παράγοντας ο οποίος καθορίζει την κοινωνική δύναμη των ομάδων, αλλά και ο τρόπος και το επίπεδο ζωής του πολίτη εξαρτάται από αυτό. Για αυτό όταν θα έρθει η στιγμή που ο εργαζόμενος θα σταματήσει να εργάζεται και να παράγει, επιβάλλεται χάρη στον ασφαλιστικό του φορέα να μπορεί να διατηρήσει το επίπεδο ζωής που διέθετε όταν εργαζόταν. Αυτό γίνεται εφικτό μέσω της σύνταξης.

2.6 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

Όπως αναφέραμε ήδη, μέσω της κοινωνικής πολιτικής που ασκεί το κράτος δημιουργείται η προστασία που αυτό προσφέρει στους εργαζόμενους, διαμέσου παροχών και θεσμοθετήσεων που ορίζονται ως κοινωνική ασφάλιση. Εδώ θα πρέπει να τονίσουμε ότι η κοινωνική προστασία υπό στενή έννοια ταυτίζεται συνήθως με την κοινωνική ασφάλιση, ενώ η κοινωνική προστασία υπό ευρεία έννοια περιέχει την κοινωνική ασφάλιση ανάμεσα στα άλλα κοινωνικά δικαιώματα των πολιτών.

Γενικότερα, το θέμα της Κοινωνικής Προστασίας αφορά ολοένα και περισσότερο τις κοινωνίες, ιδιαίτερα σήμερα σε τοπικό επίπεδο. Οι κυβερνήσεις, τα πολιτικά κόμματα, οι οργανώσεις, οι πολίτες (ανεξαρτήτως ηλικίας, οικονομικής κατάστασης κτλ), οι μετανάστες και όλο το ευρύτερο σύνολο των ατόμων και ομάδων που απαρτίζουν τη δομή μιας σύγχρονης κοινωνία., ‘Όλοι αποκτούν ενδιαφέρον σχετικά με τα προβλήματα της κοινωνικής προστασίας. Το σύνολο των προβλημάτων που προκύπτουν, είτε σε άτομα είτε σε ομάδες, και που είναι αναγκαία η θεσμική φροντίδα μέσω του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου, είναι ένα πεδίο θεμάτων και διενεργειών με μεγάλο εύρος που αφορούν τόσο τη δημόσια ζωή όσο και την επιστήμη. Οπότε ακόμα και αν αυτό το πεδίο θεμάτων το ορίσουμε ως κοινωνική προστασία, ή ως κοινωνική φροντίδα, ή τις συγκεκριμένες ενέργειες τις ορίσουμε ως μέτρα κοινωνικής πολιτικής, κοινωνικής πρόνοιας και κοινωνικής διοίκησης, εκφράζουμε με έμμεσο τρόπο τις δυσχέρειες, τις δυσκολίες και τις ανάγκες των ατόμων και των ομάδων, καθώς και τις συστηματικές προσπάθειες που επιχειρεί το κοινωνικό σύνολο για την επίλυση των προβλημάτων.

2.7 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΣΧΗΜΑΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥΣ.

Το κράτος με την δημιουργία ειδικών ασφαλιστικών- συνταξιοδοτικών ταμείων ελευθερώνει την οικογένεια από την ανάγκη για την υποστήριξη των μελών της, την στιγμή που τα παραγωγικά –εργασιακά χρόνια αποτελούν παρελθόν.

Το κοινωνικό κράτος βασιζόταν στην εικασία ότι οι εργαζόμενοι υπερισχύουν στο μεγαλύτερο βαθμό από τους συνταξιούχους και με αυτόν τον τρόπο συνεπάγεται πως οι σημερινοί εργαζόμενοι οφείλουν να μισθοδοτούν τις συντάξεις των παλιότερων εργαζομένων. Η συγκεκριμένη εικασία δεν υφίσταται τα τελευταία 20 χρόνια. Η τωρινή συσχέτιση εργαζομένων - συνταξιούχων στην Ευρώπη έχει ελαττωθεί στο ένα τρίτο και στην επόμενη τριακονταετία υπολογίζεται να αλλάξει στα δυο τρίτα.

Το πρόβλημα περιλαμβάνει τις παρακάτω δυο πλευρές:

1) Οι συντάξεις συνιστούν μεταβιβαστική πληρωμή. Αυτό σημαίνει ότι οι εργαζόμενοι, έχουν ορισμένες κρατήσεις στο εισόδημά τους για να εξασφαλιστεί η σύνταξη των ηλικιωμένων. Συμπερασματικά για να καλυφθεί η χρηματοδότηση των συνταξιούχων είναι αναγκαίο να πραγματοποιηθούν ακόμα πιο μεγάλες κρατήσεις από τον μισθό των εργαζομένων.

2) Η συνεχής αύξηση των συνταξιούχων οδηγεί στην αύξηση της ζήτησης των κρατικών κονδυλίων για την ικανοποίηση των αναγκών τους. Ακόμα η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη αποτελεί βασική ανάγκη για τους συνταξιούχους και όσο περισσότερο παρατηρείται αύξηση στον αριθμό τους τόσο πιο πολύ χρειάζεται να είναι η αύξηση του επιδόματος για την εξασφάλιση των ιατροφαρμακευτικών τους αναγκών.

2.8 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

Η βιωσιμότητα του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης διαθέτει έναν πολύ σημαντικό και κυρίαρχο ρόλο, καθώς με εκείνη συνδέεται η κοινωνική συνοχή, η εμπιστοσύνη μεταξύ των γενεών, αλλά και η πάταξη της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Τα βασικότερα προβλήματα αποτελούν τα εξής:

Απορρύθμιση συστήματος:

Εξαιτίας του κατακερματισμού, της πολυπλοκότητας και του μεγάλου αριθμού νόμων, το σύστημα δεν μπορεί να καταχωρηθεί με έναν ενιαίο λογιστικό και μηχανογραφικό τρόπο. Το γεγονός αυτό γίνεται εύκολα αντιληπτό στα 171 ταμεία επόπτευσης που βρίσκονται σε λειτουργία. Κάποια απ' αυτά είναι ταμεία κύριας ασφάλισης, επικουρικής, πρόνοιας κ.α. Η πλειοψηφία των ταμείων αυτών εποπτεύονται από το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, άλλα εποπτεύονται από άλλα υπουργεία ενώ κάποια είναι και αυτόνομα.

Νομοθετική πολυπλοκότητα:

Με τον τεράστιο αριθμό νόμων που υφίσταται και τις εξειδικευμένες ρυθμίσεις τις οποίες περιέχουν, είναι εύκολο να γίνουν απάτες. Για παράδειγμα ορισμένοι εργαζόμενοι παρότι διαθέτουν τα ίδια έτη εργασίας, με τις ίσες εισφορές και ίσους μισθούς, φτάνουν να τους παρέχεται διαφορετική σύνταξη λόγω του ότι ασκούν ή έχουν ασκήσει πίεση σε πολιτικούς.

Πολυδιάσπαση και σπατάλη:

Λόγω του ότι το σύστημα έχει τη δυνατότητα να διασπάται σε πολλές και διαφορετικές ομάδες, οι επενδύσεις λαμβάνουν χώρα με χαμηλά αποθεματικά και δεν πραγματοποιούνται από ειδικούς, η συνεχής παρακολούθηση και η εποπτεία του είναι δυσχερής.

Αποστασιοποίηση κράτους, ασφαλισμένων και εργοδοτών:

Τα προβλήματα της κοινωνικής ασφάλισης δεν είναι ευρέως γνωστά με συνέπεια όταν συντελούνται μεταρρυθμίσεις να έχουν την δυνατότητα να δράσουν.

Εισφοροδιαφυγή:

Οι εργοδότες και οι επιχειρήσεις πολλές φορές εισφοροδιαφεύγουν και δεν καταβάλουν το ποσό που οφείλουν προς την κοινωνική ασφάλιση . Η ελληνική κοινωνία δεν έχει τη δυνατότητα να εισπράξει το μερίδιο που της αντιστοιχεί από την τεχνολογική ανάπτυξη και την εξέλιξη της οικονομίας. Οι δηλωμένες αποδοχές δεν αντικατοπτρίζουν τις αληθινές αποδοχές, συχνά και με την σύμφωνη γνώμη των ασφαλισμένων. Σύμφωνα με μελέτες, ένας στους έξι εργάζεται ανασφάλιστος.

Δημογραφία:

Η κρίση που μαστίζει την οικονομία και την κοινωνία έχει επιφέρει την υπογεννητικότητα και την ανεργία. Οι εισφορές των παραγωγικών ηλικιών προς την κοινωνική ασφάλεια έχουν ελαττωθεί σημαντικά με συνέπεια την μη ύπαρξη χρημάτων για τις συντάξεις των ηλικιωμένων, των οποίων ο αριθμός έχει ανέβει σημαντικά.

Μη εκπόνηση αναλογιστικών μελετών :

Η μη χρησιμοποίηση των μελετών, επιφέρει στους φορείς προβλήματα οικονομικής φύσεως, αρκετές φορές άμεσα, διότι σκοπό να εξυπηρετηθούν αιτήματα παροχών δεν γίνονται αντιληπτές οι δυσκολίες που παρουσιάζονται είτε σε σύντομη χρονική περίοδο είτε σε μακροχρόνια, με άμεση επίπτωση σημαντικά προβλήματα του συστήματος και της αξιοπιστίας του. Το σύνολο των σχετικών διατάξεων, με βάση τις οποίες άντλησαν κέρδη οι συνταξιούχοι, δεν συνοδεύτηκαν από τις αναγκαίες μελέτες, με συνέπεια να αναφερόμαστε σήμερα στην ωρίμανση της ασφαλιστικής δημογραφίας, όπως αυτή αντικατοπτρίζεται στη σχέση μεταξύ ασφαλισμένων και συνταξιούχων, ενώ η δημιουργία της σχέσης αυτής προκλήθηκε από τις πολλές και αλόγιστες επεμβάσεις εντός του συστήματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : ΕΙΣΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ

3.1 ΟΡΙΣΜΟΣ

Με την ευρύτερη έννοια του όρου, ως «εισφοροδιαφυγή» εννοούμε την εκπρόθεσμη ή τη μη πρόπτουσα σύμφωνα με την αληθινή εργασία (αλλά και με την ανάπτυξη δραστηριότητας) καταβολή εισφορών στα Ταμεία που έχουν την ιδιότητα να ασφαλίζουν τους μισθωτούς και τους αυτοαπασχολούμενους.

Στα Ταμεία Ασφάλισης των Αυτοαπασχολούμενων η εισφοροδιαφυγή εκφράζεται κυρίως με την μη καταβολή ασφαλιστικών εισφορών, παρότι είναι ήδη ασφαλισμένοι, καθώς είναι ενήμερο για αυτούς και το σύστημα και ο ασφαλιστικός φορέας τους. Εκτιμάται ότι σχεδόν το 98% εκείνων που ασκούν δραστηριότητα που υπάγεται στην ασφάλιση των συγκεκριμένων φορέων, έχουν καταχωρηθεί ως ασφαλισμένοι, όντας λοιπόν γνωστοί στον φορέα τους.

Στο Ι.Κ.Α. η εισφοροδιαφυγή έχει λάβει ακόμα μεγαλύτερες διαστάσεις αφού δεν έχει να κάνει μόνο την μη καταβολή εισφορών για τους ήδη υπάρχοντες ασφαλισμένους αλλά επίσης:

- Την απόκρυψη του συνόλου της επιχείρησης στο σύστημα
- Την απόκρυψη ορισμένων εργαζομένων στο ασφαλιστικό σύστημα (αδήλωτη εργασία)
- Την μερική ασφάλιση εργαζομένων, δηλαδή μη ασφάλιση για όλες τις ημέρες και ώρες που εργάστηκαν
- Τη μη ασφάλιση για ολόκληρο το μισθό που εισπράττουν
- Την ασφάλισή τους για ολόκληρο το μισθό που εισπράττουν, μισθός που όμως υστερεί αρκετά του νόμιμου
- Την ασφάλιση ορισμένων εργαζομένων με διαφορετική ειδικότητα από εκείνη που στην πραγματικότητα εργάζονται, προκειμένου να αποφευχθούν πρόσθετες εισφορές.
- Την ασφάλιση σε φορέα με μικρότερο κόστος ασφαλιστικών εισφορών

Θεωρητικά μπορεί να γίνει μια διάκριση της εισφοροδιαφυγής σε εκούσια και ακούσια. Η αδήλωτη εργασία που δεν έχει επισημοποιηθεί στους αρμόδιους φορείς, ανήκει ξεκάθαρα στην έννοια της εισφοροδιαφυγής και είναι ένα από τα πιο σημαντικά κεφάλαιά της.

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής παίρνει μεγάλες διαστάσεις όταν αφορά τους οικονομικούς μετανάστες και τους νέους που εργάζονται ηλικίας 18 έως 25 ετών. Αυτές οι δυο κατηγορίες εργάζονται και αντιμετωπίζονται ως «φτηνό» εργατικό δυναμικό. Ιδιαίτερα οι δεύτεροι τις περισσότερες φορές ψάχνουν κάποια περιστασιακή απασχόληση και αποτελούν την ιδανική λύση για κάποια είδη επιχειρήσεων, δεδομένο ότι στην πλειοψηφία τους δεν έχουν καθόλου ενδιαφέρον για να ενταχθούν εντός του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος.

Έτσι λοιπόν ο αριθμός των ανασφάλιστων αλλοδαπών εργαζόμενων είναι άγνωστος, εφόσον δεν γνωρίζουμε ούτε το συνολικό αριθμό των αλλοδαπών που εργάζονται στη χώρα μας. Εκείνο φυσικά που γνωρίζουμε είναι ότι στην ασφάλιση του Ι.Κ.Α. συμπεριλαμβάνονται σχεδόν 250 χιλιάδες και στην ασφάλιση του Ο.Γ.Α. σχεδόν 30 χιλιάδες. Ρίχνοντας μια ματιά στα νούμερα αυτά, εύκολα καταλαβαίνουμε ότι ένας αρκετά μεγάλος αριθμός αλλοδαπών εργάζονται χωρίς να έχουν ενταχθεί στο ασφαλιστικό σύστημα. Υπολογίζεται πως ένας στους τρεις αλλοδαπούς εργάζεται ανασφάλιστος (σύμφωνα με στοιχεία της Ειδικής Υπηρεσίας Ελέγχου του Ι.Κ.Α)

3.2 ΑΙΤΙΑ ΕΙΣΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

Οι βασικότερες αιτίες που οδηγούν σε εισφοροδιαφυγή είναι οι εξής:

1. Η έλλειψη κοινωνικοασφαλιστικής συνείδησης.

Η αλήθεια είναι ότι η ανυπαρξία ασφαλιστικής συνείδησης είναι αυτή που «ενοχοποιείται» κυρίως για το μεγαλύτερο μέρος της εισφοροδιαφυγής, και αφορά τόσο τους εργαζομένους όσο και τους εργοδότες τους. Δεν υπάρχει αμφιβολία πως η μη ανάπτυξη συνείδησης πηγάζει ως ένα βαθμό και από το ίδιο το σύστημα. Παρόλα αυτά, εκδηλώνεται και σε πλευρές που δεν την καλλιεργούν. Εκτός από την αναγκαία ενημέρωση, είναι απαραίτητη και η λειτουργία υποστήριξης της γέννησης συνείδησης, με σκοπό την εκπλήρωση των κοινωνικοασφαλιστικών υποχρεώσεων.

2. Η αληθινή οικονομική αδυναμία των εργοδοτών.

Πολλές φορές, η μη ανταπόκριση στις υποχρεώσεις του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος είναι αποτέλεσμα ενός πραγματικού οικονομικού προβλήματος του εργοδότη, ειδικότερα σε περιόδους κρίσης όπως η σημερινή. Διαμέσου της εισφοροδιαφυγής μπορεί να εξοικονομήσει χρηματικούς πόρους για τις υπόλοιπες υποχρεώσεις του. Υπάρχουν πολλές μικρές επιχειρήσεις, οι οποίες αν ασφάλιζαν όπως έπρεπε το σύνολο των εργαζομένων τους για το σύνολο του μισθού τους, θα ήταν αδύνατον να επιβιώσουν. Υπάρχουν όμως και άλλες επιχειρήσεις ή αυτοαπασχολούμενοι που δηλώνουν οικονομική αδυναμία διότι θεωρούν ότι προέχουν άλλες ανάγκες, και θέτουν την καταβολή εισφορών ως την τελευταία σειρά υποχρέωσή τους, τοποθετώντας την στην κατηγορία των ελαστικών δαπανών (σχετικά με το χρόνο καταβολής). Είναι σημαντικό λοιπόν η οργάνωση του συστήματος να προβάλλει και να αναδεικνύει την εμπρόθεσμη καταβολή εισφορών ως ανελαστική δαπάνη, που να μετατρέπεται σε προτεραιότητα.

3. Το αρκετά μεγάλο ύψος των ασφαλιστικών εισφορών.

Στα οικονομικά προβλήματα που παρουσίαζε κατά καιρούς το σύστημα, η αύξηση των εισφορών αποτέλεσε κατά την κυρίαρχη λύση. Για παράδειγμα, το κόστος των εισφορών του Ι.Κ.Α. αυξάνεται μέσω της υποχρέωσης συνείσπραξης εισφορών διαφορετικών φορέων (π.χ.

Ο.Α.Ε.Δ.) και φτάνει σε σημαντική επιβάρυνση, η οποία προβληματίζει πολύ και τους εργαζόμενους και τους εργοδότες τους.

Οι εργοδότες που απασχολούν εργαζόμενους σε έργα οικοδομής, διαμαρτύρονται ότι το ποσοστό ασφάλισης φθάνει το 85% των αποδοχών των εργαζομένων, ποσοστό δυσθεώρατο.

Έτσι, ίσως θα ήταν καλό να επανεξετασθεί το ζήτημα των ποσοστών ασφάλισης καθώς και το ζήτημα της συνεισπραξης των εισφορών των φορέων που προαναφέραμε, έτσι ώστε τα διαφορετικά ποσοστά ασφάλισης να είναι πιο ομαδοποιημένα.

4. Η περιορισμένη εφαρμογή της αναλογικής ανταποδοτικότητας στο θέμα των συντάξεων σε αντιστοίχιση με τα κατώτατα όρια – ΕΚΑΣ.

Ο τρόπος εκτίμησης της σύνταξης συνδυασμένος με τον θεσμό των κατωτάτων ορίων και του ΕΚΑΣ σε ορισμένες περιπτώσεις συντάξεων αποτελούν ένα σημαντικό κίνητρο ανασφάλισης.

Επίσης δεν υφίσταται κίνητρο στις περιπτώσεις παράλληλης ασφάλισης (ταυτόχρονη ασφάλιση σε δύο διαφορετικούς φορείς την στιγμή) αφού και στην συγκεκριμένη περίπτωση δεν υπάρχει συνταξιοδοτικό κέρδος. Βάσει της νομοθεσίας που ισχύει, ο παράλληλος χρόνος ασφάλισης λαμβάνεται υπόψη αποκλειστικά από ένα φορέα μετά από επιλογή του ασφαλισμένου (άρθρο 3 παρ. 2 ν. 4202/1961).

Θα πρέπει να επαναφερθεί στο τραπέζι το ζήτημα της αξιοποίησης του χρόνου ασφάλισης έπειτα από την συνταξιοδότηση, εφόσον με την ισχύουσα νομοθεσία ένας συνταξιούχος Ι.Κ.Α. δεν έχει κανένα συνταξιοδοτικό κέρδος από την ασφάλισή του στο Ι.Κ.Α., αν απασχοληθεί ύστερα της συνταξιοδότησής του (άρθρο 63 ν.2676/1999). Βλέπουμε ότι επίσημα ασφαλισμένοι φέρονται να είναι σχεδόν 3.000 απασχολούμενοι συνταξιούχοι, τη στιγμή που είναι γνωστό σε όλους μας ότι εκείνοι που πραγματικά εργάζονται είναι πολύ περισσότεροι.

5. Η νομοθετική πολυπλοκότητα.

Το θέμα της πολυνομοθεσίας αποτελεί πρόβλημα το οποίο σε ορισμένες περιπτώσεις οδηγεί σε εισφοροδιαφυγή ή σε λάθος υπαγωγή δίχως την θέληση του εργοδότη.

Οι απόπειρες προκειμένου να απλουστευτεί η κοινωνικοασφαλιστική νομοθεσία, που άρχισαν το 2005 και δεν ολοκληρώθηκαν θα πρέπει να έχουν συνέχεια. Υπάρχουν βέβαια ορισμένοι τομείς που η κωδικοποίηση έχει ήδη γίνει (Νομοθεσία Ι.Κ.Α).

Η κωδικοποίηση και απλούστευση της νομοθεσίας έχει να κάνει με το σύνολο των τομέων της Κοινωνικής Ασφάλισης και όχι αποκλειστικά με την εισφοροδιαφυγή.

6. Η ανυπαρξία νομοθετικής κάλυψης των μη τυπικών μορφών απασχόλησης.

Η ανάπτυξη της οικονομικής δραστηριότητας των επιχειρήσεων έχει διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην εμφάνιση διάφορων πρόσκαιρων μορφών εργασίας, που για αυτές είναι αναγκαία μια ειδική νομοθεσία, εφόσον η διάταξη υπαγωγής στην ασφάλιση του Ι.Κ.Α. Αποδεικνύεται αρκετά ανεπαρκής. Αναφερόμαστε ειδικά στο απαραίτητο κριτήριο υπαγωγής που σχετίζεται με την κατά κύριο ή συγκύριο επάγγελμα παροχή εργασίας, και που φυσικά δεν είναι φανερό σε τέτοιες περιπτώσεις αυτές (άρθρ. 2 παρ. 1 Α.Ν. 1846/1951).

Γνωρίζουμε πως αρκετές παρόμοιες περιπτώσεις κρίθηκαν ως μη υπαγόμενες στην ασφάλιση του Ι.Κ.Α. διότι δεν υφίσταται αυτή η ειδική νομοθεσία.

7. Η τεράστια γραφειοκρατία σε πολλές περιπτώσεις ένταξης στο σύστημα.

Είναι φανερό πως σε αρκετές περιπτώσεις πρόσκαιρων απασχολήσεων ο εργοδότης καταλήγει σε εισφοροδιαφυγή, λόγω του ότι το σύστημα ένταξης και απένταξης των ασφαλίσεων είναι αρκετά γραφειοκρατικό και καταντάει αποτρεπτικό. Ακόμα, η συμπλήρωση Α.Π.Δ. για λίγες ημέρες ασφάλισης κάθε μήνα είναι ξεκάθαρα ένα αντικίνητρο ασφάλισης.

8. Ο τρόπος που οργανώνεται η αγορά (διάφορες μικρές επιχειρήσεις χωρίς να διαθέτουν λογιστική κάλυψη).

9. Η οργάνωση των ασφαλιστικών υπηρεσιών – Η γραφειοκρατία

Η έλλειψη σωστής οργάνωσης των υπηρεσιών των ασφαλιστικών ταμείων και η ανυπαρξία εξοπλισμού σύγχρονων μέσων και πληροφοριακών συστημάτων σίγουρα λειτουργούν υπέρ της εισφοροδιαφυγής. Αντίστροφα, η σωστή οργάνωση, ο βαθμός εξειδίκευσης των ελεγκτικών οργάνων σε καλό επίπεδο και η ηθική είναι κρίσιμοι παράγοντες που συμβάλλουν στην

λειτουργία του συστήματος και στο σχεδιασμό μέτρων προκειμένου να περιοριστεί το φαινόμενο. Στις υπηρεσίες που είναι οργανωμένες σωστά και διαθέτουν σύγχρονα μέσα, υπάρχει ευκολία καταγραφής των συναλλαγών και υλικό που συμβάλλει στον εντοπισμό εισφοροδιαφυγής.

10. Η συνολική υπόσταση και οργάνωση της οικονομίας – Παραοικονομία.

Είναι φανερό ότι η εξέλιξη της παραοικονομίας έχει άμεση σχέση με την εισφοροδιαφυγή. Γνωρίζουμε ότι στην Ελλάδα ένα σημαντικό τμήμα της παραγωγής πηγάζει από μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις και αυτοαπασχολούμενους οι οποίοι διαθέτουν χαμηλή τεχνολογία και στηρίζονται στην ανειδίκευτη εργασία αλλοδαπών. Είναι σίγουρο πως αρκετά μεγάλο μέρος αυτής της δραστηριότητας είναι αδήλωτο, δίχως καταβολή ασφαλιστικών εισφορών.

11. Οι συνεχείς ευνοϊκές ρυθμίσεις.

12. Αδυναμία συνεργασίας των Υπηρεσιών και Ασφαλιστικών Φορέων με Δ.Ο.Υ., Επιθεωρήσεις Εργασίας κλπ.

13. Η μη μηχανογράφηση των Φορέων.

14. Η μη ύπαρξη πολιτικής βούλησης έτσι ώστε το φαινόμενο να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά.

Η έλλειψη αυτή εκφράζεται με την ανυπαρξία λήψης μέτρων που αντιτίθενται στην εισφοροδιαφυγή και με την διαφορετική αξιολόγηση του μείζονος προστατευόμενου αγαθού.

3.3 ΜΕΤΡΑ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΕΙΣΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

1. Ενδυνάμωση των φορέων με νέους υπαλλήλους και αναδιάρθρωση των Τμημάτων Ελέγχου Εσόδων των Υποκαταστημάτων των φορέων.

2. Σχεδιασμός του τρόπου ελέγχου των επιχειρήσεων σε νέα βάση, σύμφωνα με την κατηγορία στην οποία ανήκουν.

α. Προσεκτική παρακολούθηση των επιχειρήσεων ανά τακτά χρονικά διαστήματα (αλλά και των ελεύθερων επαγγελματιών ανά μήνα ή δίμηνο) σχετικά με την καταβολή των εισφορών. Άμεση υπόμνηση στην περίπτωση που κάποιος δεν καταβάλλει το οφειλόμενο ποσό και σύνταξη πράξης καταλογισμού.

β. Τακτικός έλεγχος των επιχειρήσεων και των ελευθέρων επαγγελματιών από υπαλλήλους των υποκαταστημάτων της ίδιας περιοχής (τουλάχιστον κάθε δύο χρόνια)

3. Πρόσληψη υπαλλήλων ειδικών γνώσεων της Ειδικής Υπηρεσίας Ελέγχων. Εφαρμογή ειδικών «οικονομικών ελέγχων» σε κάποιες κατηγορίες επιχειρήσεων

4. Νομοθετικές ρυθμίσεις – κάλυψη για καινούργιες μη τυπικές και προσωρινές εργασίες.

5. Κωδικοποίηση – Απλοποίηση της Νομοθεσίας. Να τεθούν σαφή όρια των ανά φορέα υπαγόμενων στην ασφάλιση.

6. Εισαγωγή συστήματος με σκοπό την ανταλλαγή πληροφοριών ανάμεσα σε φορείς και Δ.Ο.Υ., Επιθεώρησης Εργασίας κλπ . Άμεση διαμήνυση στο Υποκατάστημα Ι.Κ.Α. της έναρξης λειτουργίας της επιχείρησης από την Δ.Ο.Υ. Διαμήνυση σε ένα φορέα σχετικά με της πρόσληψη μισθωτού υπαλλήλου και γνωστοποίηση των άλλων φορέων σχετικά με αυτό .

7. Διαμόρφωση από την αρχή του συστήματος υπολογισμού των εισφορών όσον αφορά τα ιδιωτικά οικοδομικά έργα, διότι ότι το υφιστάμενο είναι αντισυνταγματικό σύμφωνα με την Ολομέλεια του Σ.Τ.Ε. (Σ.Τ.Ε. Ολομ. 1545/2008).

8. Οργάνωση της υποχρεωτικής είσπραξης των εισφορών. Δημιουργία ενιαίων Ταμείων Είσπραξης που θα σχετίζονται με την υποχρεωτική είσπραξη αυτών που απαιτούν οι φορείς.

9. Ταξινόμηση του Ι.Κ.Α.-Ε.Τ.Α.Μ. στην 3η τάξη προνομίων, διότι σήμερα στις περιπτώσεις πλειστηριασμών βρίσκεται στην 6η.

10. Επαναδιαμόρφωση του συστήματος ρύθμισης των οφειλομένων εισφορών.

α. Άνοιγμα του πάγιου συστήματος με πιο χαμηλή προκαταβολή και αύξηση των δόσεων.

β. Δημιουργία Ειδικής Επιτροπής όταν πρόκειται για οφειλές μεγαλύτερες των 300.000 ευρώ. Ευέλικτες ρυθμίσεις. Συνεχής παρακολούθηση της τήρησης των όρων με βάση τους οποίους πραγματοποιήθηκε η ρύθμιση.

11. Διαμόρφωση των άρθρων 99 επ. ν. 3588/2007 του Πτωχευτικού Κώδικα, προκειμένου τα ασφαλιστικά ταμεία να διασφαλίζουν τις εισπράξεις των οφειλών. .

12. Μεταβολή της διάταξης που οδηγεί σε πενταετή παραγραφή όλων των οφειλών του Δημοσίου προς το Ι.Κ.Α. (άρθρ. 90 ν. 2362/1995), από πέντε χρόνια σε δέκα.

13. Προσαρμογή και συνδυασμός διατάξεων εργατικής και ασφαλιστικής Νομοθεσίας.

14. Εξέταση εκ νέου της θεσμοθετημένης υπαγωγής (άρθρο 39 ν. 2084/1992) στην ασφάλιση ενός και μόνο φορέα από τη στιγμή που υπάρχει παράλληλη ασφαλιστέα εργασία για τους ασφαλισμένους μετά την 1-1-1993. Διαφορετικά θέσπιση ενός ελάχιστου χρόνου ασφάλισης στον ένα φορέα και εξαίρεση από τον άλλο.

15. Αναπροσαρμογή του υπολογισμού των συντάξεων χωρίς να επηρεάζεται το ύψος τους.

α. Ενδυνάμωση της αναλογικής ανταπόδοσης, προκειμένου να υπάρχει κίνητρο ασφάλισης

β. Εκμετάλλευση του χρόνου παράλληλης ασφάλισης

γ. Εκμετάλλευση του χρόνου ασφάλισης των συνταξιούχων οι οποίοι απασχολούνται και συγχρόνως ασφαλιζονται.

16. Εξέταση εκ νέου της συνείσπραξης των εισφορών για Ο.Α.ΕΔ. , Ο.Ε.Κ. και Εργατική Εστία από το Ι.Κ.Α., καθώς οδηγεί σε κατακόρυφη αύξηση του ολικού κόστους εισφορών

17. Συνεργασία Επικουρικών Ταμείων και Ι.Κ.Α. για διευκόλυνση του ελέγχου.

18. Διεκπεραίωση των διαδικασιών προς χορήγηση Α.Μ.Κ.Α. .

19. Ενημέρωση των ασφαλισμένων με σκοπό τη βοήθεια και την σύμπραξή τους για τον περιορισμό του φαινομένου.

20. Προσπάθεια ανάπτυξης ασφαλιστικής συνείδησης από μικρή ηλικία.

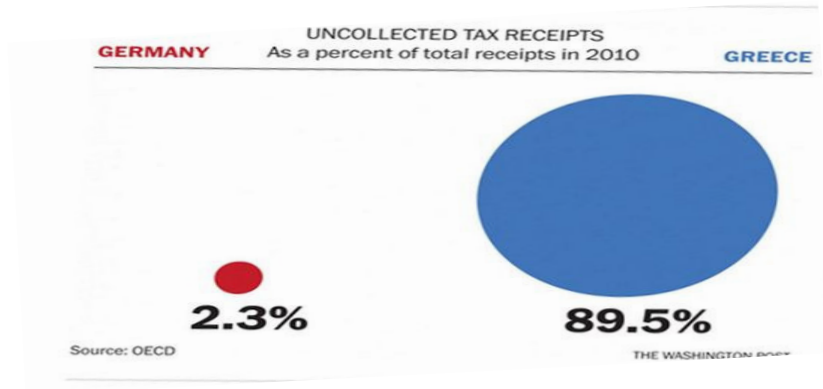
21. Εξέταση εκ νέου της ποινικής διάστασης της εισφοροδιαφυγής. Εστίαση στην παρακράτηση και στην άρνηση απόδοσης ασφαλιστικών εισφορών. Πλην όμως των παραπάνω, για να μπορέσει να περιοριστεί η εισφοροδιαφυγή, είναι αναγκαία η ύπαρξη πραγματικής πολιτικής βούλησης.

Τέλος θα πρέπει να επισημάνουμε ότι πάντα η αντιμετώπιση και ο περιορισμός της εισφοροδιαφυγής ήταν στόχος, όμως πήγαινε πίσω λόγω άλλων προτεραιοτήτων ή σκοπιμοτήτων οι οποίες είχαν να κάνουν με το κακώς νοούμενο δημόσιο συμφέρον.

3.4 ΕΙΣΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η φοροδιαφυγή και η διαφθορά είναι ένα μεγάλο πρόβλημα που μαστίζει την Ελλάδα. Υπάρχουν πολλοί λόγοι για τους οποίους η Ελλάδα βρίσκεται σε επισφαλή οικονομική κατάσταση, μία εκ των οποίων είναι το κακό ρεκόρ που έχουμε κατά την είσπραξη του φόρου. Η πολιτική διαφθορά αναγνωρίζεται ως ένα σημαντικό πρόβλημα από πολλούς παρατηρητές, αλλά κάποιιοι πιστεύουν ότι το μέγεθός της έχει υπερεκτιμηθεί από τα διεθνή μέσα ενημέρωσης. Σύμφωνα με την έκθεση αξιολόγησης του Εθνικού Συστήματος Ακεραιότητας το 2012 της Διεθνούς Διαφάνειας, το πρόβλημα της διαφθοράς στην Ελλάδα είναι η συμβολή πολλών παραγόντων, συμπεριλαμβανομένων της ασθενούς επιβολή του νόμου, της έλλειψης ελέγχων, της απουσίας κώδικα συμπεριφοράς. Επιπλέον προβλήματα δημιουργούν η αναποτελεσματική γραφειοκρατία, η κυβέρνηση της ατιμωρησίας καθώς και η έλλειψη ευαισθητοποίησης του κοινού.

Ένα γράφημα που δημοσιεύθηκε από την εφημερίδα Washington Post έδειξε ότι το 89,5% των φορολογικών εσόδων της χώρας παρέμεινε ανείσπρακτο το 2010. Στη Γερμανία το αντίστοιχο ποσοστό ήταν μόλις 2,3%. Αυτό έδειξε ότι η βασική αιτία των προβλημάτων στην Ελλάδα είναι ότι η συντριπτική πλειοψηφία των φορολογουμένων της εκείνη τη χρονιά απλά δεν πλήρωσαν τους φόρους τους. Εν μέρει αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η Ελλάδα έχει πολύ μαύρη εργασία και παραοικονομία και έτσι κατά αυτό τον τρόπο κερδίζονται χρήματα χωρίς την καταβολή του φόρου εισοδήματος.(εικόνα 1)

Εικόνα 1: Ανείσπρακτοι φόροι το 2010 στην Γερμανία και στην Ελλάδα αντίστοιχα. (πηγή The Washington Post www.washingtonpost.com/newssearch/?query=uncollected%20taxes)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο : ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΚΑΙ ΑΔΗΛΩΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

4.1 ΤΡΟΠΟΙ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΤΗΣ ΑΔΗΛΩΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η αδήλωτη εργασία μπορεί να πάρει διάφορες μορφές, όπως η απασχόληση στη δευτερεύουσα αγορά εργασίας, είτε εξ ολοκλήρου είτε με ταυτόχρονη απασχόληση στην επίσημη αγορά εργασίας ή η συμμετοχή στην εργασία ατόμων που δεν έχουν τη δυνατότητα να απασχοληθούν στην επίσημη αγορά εργασίας, όπως λόγω χάρη οι παράνομοι μετανάστες. Ακριβώς για αυτό, η εμπειρική ανάλυση της αδήλωτης εργασίας καθίσταται εξαιρετικά δυσχερής, αν λάβουμε υπόψη ότι οι συνολικές ώρες που απασχολείται ένα άτομο που συμμετέχει στην ανεπίσημη αγορά εργασίας είναι πολύ δύσκολο να υπολογιστούν. Σχετικά με την παραοικονομική δραστηριότητα υπάρχουν πολλές και διαφορετικές μέθοδοι ανάλυσης και έρευνας του φαινομένου, όπως για παράδειγμα η δειγματοληπτική έρευνα σε άτομα και οικογένειες ή η δημιουργία υποδειγμάτων που αποσκοπούν στον ποσοτικό υπολογισμό της.

Ακόμα, εφαρμόζονται έμμεσες μέθοδοι, με βάση τις οποίες κάποια μεγέθη αποδίδονται ως ενδείξεις εκδήλωσης του συγκεκριμένου φαινομένου. Οι βασικότερες απ' αυτές στηρίζονται σε πιθανές αποκλίσεις που παρουσιάζουν τα στατιστικά στοιχεία που συλλέγονται από πηγές δεδομένων διαφορετικές μεταξύ τους. Αναφερόμενοι στην αγορά εργασίας, μια προσέγγιση τέτοιου τύπου βασίζεται στη σύγκριση των αποτελεσμάτων δειγματοληπτικών και απογραφικών ερευνών για την απασχόληση, όπως λόγω χάρη της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού (δειγματοληπτική) και των στατιστικών στοιχείων από οργανισμούς ασφάλισης (απογραφική) που καταχωρούν τον αριθμό των εργαζομένων για τους οποίους γίνονται οι καταβολές των εισφορών ασφάλισης από τις επιχειρήσεις στις οποίες εργάζονται και από τους εργοδότες.

Σε μια δειγματοληπτική έρευνα, μέσω της αναγωγής των πληροφοριών και των δεδομένων που έχουν συλλεχθεί, προκύπτει μια μέση εκτίμηση του πληθυσμού ανά κατάσταση απασχόλησης (καταστάσεις όπως π.χ. ανεργία). Βάσει αυτής της έμμεσης μεθόδου, η διαφορά που πιθανώς προκαλείται από την εκτίμηση της απασχόλησης με δειγματοληψία συγκριτικά με επίσημα καταγεγραμμένα στοιχεία για όλους τους εργαζόμενους, μπορεί να αποδοθεί ως ένα βαθμό και στην αδήλωτη εργασία.

4.2 ΑΙΤΙΕΣ ΑΔΗΛΩΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η αδήλωτη εργασία αποτελεί πολύπλευρο φαινόμενο και επηρεάζεται από ένα μεγάλο εύρος διαφορετικών παραγόντων, οικονομικής, πολιτικής και κοινωνικής φύσεως, αλλά και θεσμικής. Οι βασικότεροι παράγοντες θεσμικής φύσεως είναι η έλλειψη εμπιστοσύνης προς το κράτος ως προς τον τρόπο που είναι οργανωμένο, οι πολύ δυνατοί οικογενειακοί δεσμοί και το θετικό αίσθημα για την ανασφάλιστη εργασία. Επίσης, οι βασικότεροι πολιτικοί παράγοντες είναι το πενιχρό και ανεπαρκές κοινωνικό κράτος, το μεγάλο μέγεθος του φόρου και των εισφορών στα ασφαλιστικά ταμεία, ενώ στους βασικότερους κοινωνικούς και οικονομικούς παράγοντες περιλαμβάνονται η δομή της οικονομίας σε παραγωγικό επίπεδο καθώς και η έκταση της παραοικονομίας.

Παράλληλα, η αδήλωτη εργασία αρχίζει να γίνεται πιο ισχυρή σε χώρες οι οποίες διαθέτουν μεγάλα ποσοστά ανεργίας, υψηλό αριθμό αυτοαπασχολούμενων και αρκετά μεγάλα μεταναστευτικά ρεύματα. Το σύνολο των παραγόντων αυτών, συνιστούν αδυναμίες της ελληνικής αγοράς εργασίας, κάτι που εξηγεί σε σημαντικό βαθμό την όξυνση του φαινομένου που παρατηρείται στη χώρα. Η ανεργία της Ελλάδας είναι εδώ και αρκετά χρόνια κατά πολύ πιο πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, ενώ τα τελευταία χρόνια αποτυπώνει μία ισχυρή ανοδική τάση, σαν αποτέλεσμα της ύφεσης που βρίσκεται η ελληνική οικονομία. Το έτος 2011 το ποσοστό ανεργίας μετατράπηκε σε 18% (δεύτερη μεγαλύτερη επίδοση μετά την Ισπανία), ενώ το πρώτο εξάμηνο του 2012 ανέβηκε στο 23%.

Εκείνοι που πλήττονται περισσότερο από φαινόμενο της ανεργίας είναι οι γυναίκες και οι νέοι, με το ποσοστό ανεργίας στις ομάδες αυτές να είναι σχεδόν διπλάσιο από αυτό της ευρωζώνης. Από την άλλη μεριά, η αυτοαπασχόληση είναι μέρος διάφορων κλάδων της οικονομικής δραστηριότητας σε εγχώριο επίπεδο και η αναλογία στο σύνολο των απασχολούμενων να είναι η μέγιστη μεταξύ των χωρών που είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Επίσης, η ύπαρξη της αδήλωτης εργασίας έχει άμεση σχέση και με το μέγεθος του μη μισθολογικού κόστους το οποίο καταβάλλεται τόσο από εργοδότες όσο και από εργαζόμενους. Βάσει στοιχείων του OECD για το έτος 2011, η Ελλάδα συμπεριλαμβάνεται μέσα στις χώρες με το

πιο υψηλό μη μισθολογικό κόστος εργασίας, κόστος που φτάνει σχεδόν στο 35% του συνολικού κόστους εργασίας (διάγραμμα 2.4). Η εξέλιξη αυτών των μεγεθών τα τελευταία χρόνια σε σύνδεση με τη συχνότητα και την ευρύτητα των ελέγχων για την τήρηση της εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας υποβοηθούν την εμφάνιση, αλλά και την διόγκωση της αδήλωτης εργασίας στη χώρα μας. Παρόλο που γίνεται προσπάθεια ενίσχυσης του ελεγκτικού μηχανισμού για το ζήτημα αυτό, το φαινόμενο της αδήλωτης εργασίας έχει οξυνθεί ως αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης και της μεγάλης κάμψης της οικονομικής δραστηριότητας.

Με αυτόν τον τρόπο, αρκετές επιχειρήσεις άρχισαν να στρέφονται στη μη καταβολή φόρων και εισφορών κοινωνικής ασφάλισης στοχεύοντας έτσι στη μείωση του λειτουργικού τους κόστους. Σε πιο δύσκολη θέση όμως, είναι τα άτομα εκείνα τα οποία όταν αναζητούν εργασία, δεν έχουν τη δυνατότητα να κάνουν σωστή διαπραγμάτευση των όρων και των συνθηκών με τις οποίες θα εργάζονται και αυτό έχει ως αποτέλεσμα την καταπάτηση των εργασιακών τους δικαιωμάτων. Στερούνται σημαντικά εργασιακά δικαιώματα όπως για παράδειγμα ιατρική περίθαλψη και εγγύηση συνταξιοδότησης εξαιτίας της έλλειψης του αναγκαίου αριθμού ενσήμων.

4.3 ΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΜΕ ΓΕΙΤΟΝΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ

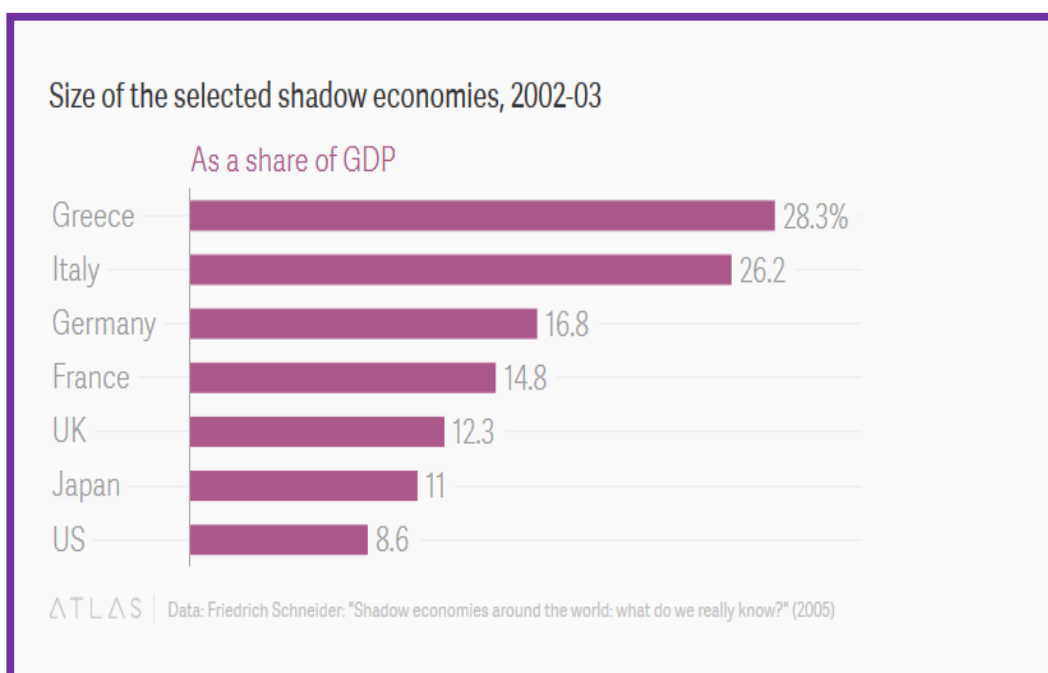
Ο ΟΟΣΑ υπολόγισε τον Αύγουστο του 2009 ότι το μέγεθος της ελληνικής μαύρης αγοράς ήταν περίπου 65δισ € (ίσο με το 25% του ΑΕΠ), που απορρέουν κάθε χρόνο σε απλήρωτους φόρους. Αυτό το ποσοστό ήταν σχεδόν διπλάσιο σε σύγκριση με αυτό της γερμανικής μαύρης αγοράς (υπολογίζεται σε 15% του ΑΕΠ).

Υπάρχει, ωστόσο, ένας συσχετισμός με το ποσοστό του ελληνικού εργατικού δυναμικού που είναι αυτοαπασχολούμενοι (31,9% στην Ελλάδα έναντι 15% μέσου όρου της ΕΕ), καθώς αρκετές μελέτες έχουν δείξει ότι υπάρχει σαφής συσχετισμός μεταξύ της φοροδιαφυγής και της αυτοαπασχόλησης. Πολλές διαδοχικές ελληνικές κυβερνήσεις έκαναν στο παρελθόν προσπάθεια για βελτίωση της κατάστασης. Μια γρήγορη αύξηση των κρατικών εσόδων μέσω της εφαρμογής ενός πιο αποτελεσματικού συστήματος είσπραξης των φόρων έχει προταθεί. Η εφαρμογή των κατάλληλων μεταρρυθμίσεων, ωστόσο εκτιμάται ότι θα είναι μια αργή διαδικασία, που απαιτεί τουλάχιστον δύο κοινοβουλευτικές περιόδους πριν αρχίσουν να εφαρμόζονται.

Επιπροσθέτως το τελευταίο τρίμηνο του 2005, το 49% των εταιρειών που ελέγχονται από τις φορολογικές αρχές βρέθηκαν να έχουν διαπράξει φορολογικές παραβάσεις, ενώ τον Ιανουάριο του 2006 το ποσοστό έπεσε στο 41,6%. Μια μελέτη από ερευνητές από το Πανεπιστήμιο του Σικάγο, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η φοροδιαφυγή το 2009 από ελεύθερους επαγγελματίες και μόνο στην Ελλάδα (λογιστές, οδοντίατροι, δικηγόροι, γιατροί, καθηγητές και ανεξάρτητοι χρηματοοικονομικοί σύμβουλοι) ήταν 28 δισ € ή αλλιώς το 31% του ελλείμματος του προϋπολογισμού το έτος αυτό. Μπορεί να υποθέσει κανείς ότι οι επιχειρήσεις στον κλάδο των κατασκευών και του τουρισμού θα μπορούσαν να είναι οι κύριοι ένοχοι όταν πρόκειται για φοροδιαφυγή.

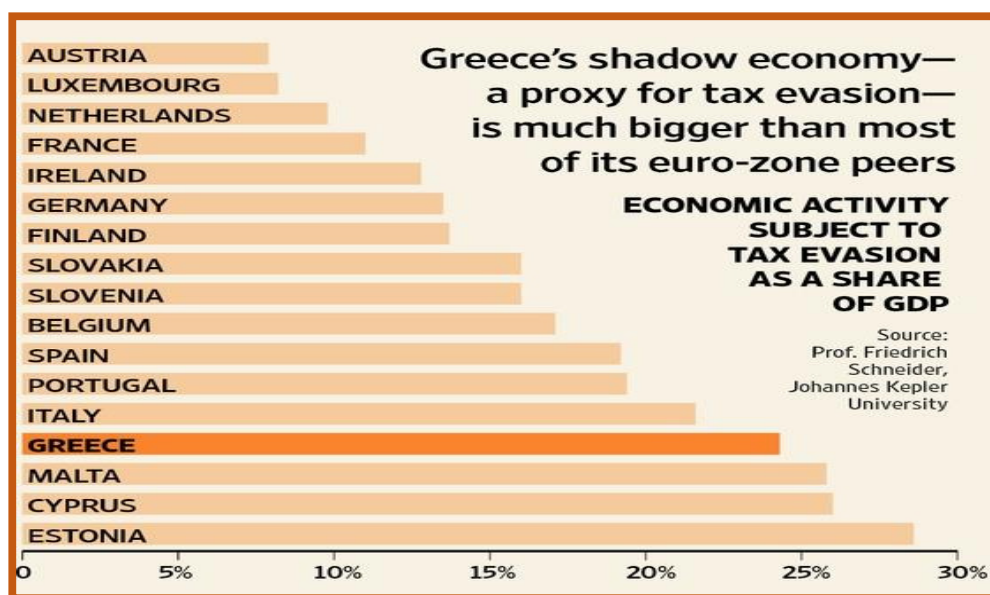
Μια μελέτη που αναφέρεται από το ΔΝΤ δείχνει ότι μεταξύ 1999 και 2010, η παραοικονομία στην Ελλάδα αντιπροσωπεύει το 27% του ΑΕΠ της χώρας - σε σύγκριση με το μέσο όρο του 20,2% σε άλλες πλούσιες χώρες. Αυτό σημαίνει ότι σχεδόν ένα στα τέσσερα ευρώ που δυνητικά θα μπορούσαν να φορολογηθούν στην οικονομία της χώρας, απλά δεν είχαν δηλωθεί στις αρχές, και η ελληνική κυβέρνηση χάνει περίπου 28 δις ευρώ των πρόσθετων εσόδων κάθε χρόνο.

Πίνακας 2: Η Παραοικονομία όπως φαίνεται στον πίνακα ανάμεσα σε 7 χώρες τις χρονολογίες 2002-2003.

Ο Richard Murphy, ο οποίος έχει μελετήσει το μέγεθος της παραοικονομίας στην Ευρώπη, αναφέρει ότι η κατάσταση στην Ελλάδα δεν είναι τόσο κακή όσο σε ορισμένες από τις γειτονικές της χώρες. «*Η Ελλάδα έχει ένα πρόβλημα, αλλά η Βουλγαρία και η Ρουμανία είναι σε χειρότερη κατάσταση. Η Ιταλία είναι και αυτή σε παρόμοια θέση.*» (Πίνακας 1)

ΑΔΗΛΩΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟ 2009

ΧΩΡΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Ελλάδα	27.5 %
Ιταλία	27.0 %
Γερμανία	16.0 %
Ηνωμένο βασίλειο	12.5 %

Πίνακας 3: Ποσοστά χωρών με αδήλωτη εργασία το 2009 (πηγή: Tax Research UK)

Εικόνα 3: Ελλάδα προσπαθεί και πάλι να κόψει την φοροδιαφυγή- η παραοικονομία αντιπροσωπεύει περίπου το 24% του ελληνικού ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (πηγή: Friedrich Schneider, Johannes Kepler University)

Υπάρχουν επίσης στοιχεία που δείχνουν ότι οι Έλληνες δεν είναι πολύ καλοί στη συλλογή των φόρων. Το 2011, σύμφωνα με έρευνα του ΟΟΣΑ η Ελλάδα κατατάσσεται ως μία από τις χειρότερες χώρες του κόσμου στη συλλογή εσόδων ΦΠΑ καθώς και των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης. Το πρόβλημα της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα έχει επισημανθεί πολλές φορές κατά τη διάρκεια της κρίσης και του χρέους. Οι αυτοαπασχολούμενοι Έλληνες δαπανούν το 82% του μηνιαίου εισοδήματός τους, αναφέρθηκαν τα ποσά που δηλώνονται στην εφορία, για την εξυπηρέτηση των πληρωμών του χρέους. Η Ελλάδα έχει λάβει μέτρα για την ενίσχυση της είσπραξης φόρων μετά από επιμονή της ΕΚΤ, του ΔΝΤ και της Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Οι Έλληνες δεν φαίνονται διατεθειμένοι να χρηματοδοτήσουν οι ίδιοι την κυβέρνηση, επιταχύνοντας και την πληρωμή των φόρων. (εικόνα 3)

4.4 Η ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΝΗΣΙΑ ΥΠΕΡΒΑΙΝΕΙ ΤΟ 50%

Σαρωτικοί φορολογικοί έλεγχοι είναι σε εξέλιξη στα ελληνικά νησιά κάθε καλοκαίρι και πολύ συχνά, και τα αποτελέσματα δείχνουν υψηλούς φορολογικούς συντελεστές της φοροδιαφυγής. Τα υψηλότερα ποσοστά καταγράφηκαν σε ξενοδοχεία, εστιατόρια και μπαρ, όπου δεν εκδίδονται αποδείξεις και το ποσοστό παραβατικότητας υπερέβη το 50%. Οι έλεγχοι διεξήχθησαν από εφοριακούς υπαλλήλους από τις τοπικές εφορίες. Νέα υπουργική απόφαση αναμένεται να καθορίζει τον τρόπο που οι έλεγχοι θα διενεργούνται κατά τους επόμενους μήνες και κατά το υπόλοιπο της θερινής περιόδου, προκειμένου να συλλάβουν τους φοροφυγάδες και να αυξηθούν τα έσοδα του ΦΠΑ.

Στελέχη που συμμετέχουν στους ελέγχους έδειξαν ότι τα ποσοστά παραβατικότητας παραμένουν σε υψηλά επίπεδα, ενώ προσθέτει ότι οι νέες μέθοδοι έχουν τεθεί σε εφαρμογή, προκειμένου να αποκρύψουν τη φοροδιαφυγή. Αρκετοί ιδιοκτήτες επιχειρήσεων κάνουν υποκλοπές στις ταμειακές μηχανές τους, προκειμένου να κάνουν τις καθημερινές εργασίες τους να εμφανίζονται πολύ πιο μειωμένες από ότι πραγματικά είναι. Συγχρόνως, εμφανίζεται σαν η επιχείρηση να έχει εκδώσει το σωστό ποσό των εισπράξεων. Αυτό μειώνει τα έσοδα του ΦΠΑ για το κράτος, ενώ οι αρχές δεν είναι σε θέση να ανιχνεύσουν οποιαδήποτε μορφή της φοροδιαφυγής.

4.5 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΔΗΛΩΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Το μέγεθος του προβλήματος της φοροδιαφυγής που αντιμετωπίζει η Ελλάδα αγγίζει περίπου το 6% του ΑΕΠ σε σύγκριση με το μέσο όρο των άλλων χωρών. Δυστυχώς το είδος των αλλαγών που απαιτούνται πραγματικά υποτιμάται από τους αρμόδιους φορείς. Είναι συχνότερη η αποφυγή του φόρου μεταξύ των αυτοαπασχολούμενων και των μικρών επιχειρήσεων στην Ελλάδα. Η Ελλάδα έχει πολλούς αυτοαπασχολούμενους, οι οποίοι είναι πολύ καλύτεροι στο να φοροδιαφεύγουν σε σχέση με εργαζόμενους, πράγμα το οποίο είναι κοινό σε κάθε χώρα.

Στην Ελλάδα υπάρχουν 2 με 2 1/2 φορές περισσότεροι αυτοαπασχολούμενοι σε σχέση με άλλες χώρες. Έτσι ακόμα κι αν η Ελλάδα βρισκόταν στο ίδιο επίπεδο για φοροδιαφυγή με άλλες χώρες, θα είχαμε 2-2 1/2 φορές περισσότερη μόνο και μόνο λόγω των γεγονότων. Από το 6% του ΑΕΠ το 3% ανήκει στη φοροδιαφυγή, δηλαδή περίπου το μισό. Όχι μόνο εξαιτίας των αυτοαπασχολούμενων αλλά λόγω των μικρών επιχειρήσεων, καθώς, μπορούν να φοροδιαφεύγουν πιο εύκολα μέσω της χαλαρής λογιστικής. Η αυτοαπασχόληση είναι εκπληκτικά διαδεδομένη στη μεσαία τάξη στην Ελλάδα. Οι αυτοαπασχολούμενοι Έλληνες δαπανούν το 82% του μηνιαίου εισοδήματός τους για την εξυπηρέτηση του χρέους, σύμφωνα με το Πανεπιστήμιο του Σικάγο σε έρευνα που έγινε το 2012. Αυτό είναι ένα υπερβολικά υψηλό ποσοστό. Για τους «δικηγόρους, γιατρούς, τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, και τους λογιστές, διαπιστώθηκε ότι πάνω από το 100% του δηλωμένου εισοδήματος τους πηγαίνει δήθεν για την αποπληρωμή του χρέους - αν οι αριθμοί αυτοί είναι ορθοί, αυτά τα καλώς αμειβόμενα, επαγγέλματα της μεσαίας τάξης δε θα έχουν κυριολεκτικά τίποτα για να ζήσουν.

Η παραοικονομία και η φοροδιαφυγή είναι τόσο διαδεδομένη στην Ελλάδα. Η αδήλωτη εργασία ορίζεται ως «οι αμειβόμενες δραστηριότητες που είναι νόμιμες ως προς τη φύση τους, αλλά δεν δηλώνονται στις δημόσιες αρχές». Ο ορισμός αυτός έχει χρησιμοποιηθεί συστηματικά από το 1998. Αποκλείει τις εγκληματικές δραστηριότητες που ορίζονται στο εθνικό δίκαιο. Οι αδήλωτες οικονομικές δραστηριότητες δημιουργούν σημαντικές δαπάνες σε διάφορα επίπεδα: αρχικά ως προς το φόρο, οι αρχές λαμβάνουν λιγότερα έσοδα με τη μορφή του φόρου εισοδήματος ή του φόρου προστιθέμενης αξίας. Επιπλέον τα θεσμικά όργανα ασφαλείας δεν λαμβάνουν εισφορές. Η αδήλωτη εργασία υπονομεύει κινδύνους για τη χρηματοδότηση των

κοινωνικών υπηρεσιών, και μπορεί να επηρεάσει τους όρους του ανταγωνισμού κάτω από αυξανόμενη πίεση στη σημερινή οικονομική συγκυρία. Επίσης αντιβαίνει στα ευρωπαϊκά ιδεώδη της αλληλεγγύης και της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Η αδήλωτη εργασία αφορά όλα τα κράτη μέλη και η μετατροπή της αδήλωτης εργασίας σε επίσημη εργασία αποτελεί σημαντικό ζήτημα για την πολιτική απασχόλησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Από το 2001, τα κράτη μέλη έχουν δεσμευθεί οι ίδιοι για την καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας στη χώρα τους. Πιο πρόσφατα, η δήλωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας προσδιόρισε τις κύριες κινητήριες δυνάμεις για την παραοικονομία, που ορίζονται ως επιτυχείς τρόποι για τη μείωση της και πρότεινε μια σειρά δράσεων τόσο σε Ευρωπαϊκό όσο σε και εθνικό επίπεδο. Από τα 27 κράτη μέλη της ΕΕ, απαιτείται πολλή προσπάθεια για την ανάπτυξη μέτρων πολιτικής δοκιμής με στόχο την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας. Μια έκθεση του 2008 από το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τις Συνθήκες Διαβίωσης και Εργασίας εντόπισε δύο ευρείες πολιτικές προσεγγίσεις:

- Αποτροπή της (με τη βελτίωση της αντίληψης ή αύξηση των ποινών)
- Ενθάρρυνση της συμμόρφωσης, αποτρέποντας τους ανθρώπους από την ανάληψη της αδήλωτης εργασίας

4.6 ΕΠΙΒΟΛΗ ΠΡΟΣΤΙΜΩΝ ΓΙΑ ΑΔΗΛΩΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗ ΕΛΛΑΔΑ

Το υπουργείο Εργασίας παρουσίασε μια υπουργική απόφαση για την καθιέρωση ενός νέου συστήματος για την επιβολή προστίμων για αδήλωτη εργασία. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Επιθεώρησης Εργασίας, υπήρξε μια απότομη αύξηση της αδήλωτης εργασίας, το 2010. Η αύξηση εκτιμάται σε 25%, το 2011, ήταν 30% και το 2012, 38,2%. Κατά τη διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του 2013, η αύξηση αυτή εκτιμάται σε 38,4%. Σύμφωνα με την απόφαση, το πρόστιμο για κάθε εργαζόμενο θα είναι 10.500 ευρώ, περίπου 18 φορές τον κατώτατο μισθό. Ο σκοπός των προστίμων είναι να μετατρέψει την ανασφάλιστη και την αδήλωτη εργασία σε ασύμφορη για τους εργοδότες. Τα πρόστιμα θα επιβάλλονται αμέσως και επί τόπου από τους επιθεωρητές, με τη βοήθεια των συστημάτων πληροφοριών του υπουργείου και του δικτύου.

4.7 Η ΑΔΗΛΩΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ - ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ

Ως μέρος του επιχειρηματικού σχεδίου «ARTEMIS», οι ελληνικές εταιρείες ελέγχθηκαν μεταξύ του Σεπτεμβρίου 2013 και του Φεβρουάριου του 2015, προκειμένου να βρεθεί πόσοι Έλληνες έκαναν αδήλωτη εργασία. Όπως αποδεικνύεται, 13,22% των ελεγμένων εταιρειών απασχολούν αδήλωτους εργαζομένους. Συνολικά, 38.788 ελληνικές επιχειρήσεις ερευνήθηκαν σε όλους τους τομείς της οικονομικής τους δραστηριότητας. Συνολικά, 5.129 επιχειρήσεις απασχολούσαν αδήλωτους εργαζομένους. Βρέθηκε κατά την έρευνα, ότι το αδήλωτο προσωπικό είναι το 4,37% του συνολικού εργατικού δυναμικού. Ενώ τα πρόστιμα που επιβλήθηκαν σε επιχειρήσεις για το αδήλωτο προσωπικό ανήλθαν σε 88.249.722 €. Από το συνολικό αριθμό των παράνομων εργαζομένων το 54,79 % ήταν άνδρες και το 45,21 % ήταν γυναίκες.

Μια μεγάλη αύξηση της ζήτησης για αδήλωτη εργασία σημειώθηκε στην Ελλάδα και στην Κύπρο τα τελευταία χρόνια, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Εν τω μεταξύ, οι μισθοί με μετρητά στο χέρι έχουν μειωθεί κατά τη διάρκεια της κρίσης, ιδίως στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, αλλά το ποσοστό στην Ελλάδα έχει σημειώσει σημαντική αύξηση.

Τον Απρίλιο του 2012 το υπουργείο Απασχόλησης τόνισε ότι η μετατροπή της άτυπης ή της αδήλωτης εργασίας σε κανονική απασχόληση θα μπορούσε να συμβάλει στη μείωση της ανεργίας. Στα μέσα του 2013, η Επιτροπή προέβη σε μια πρώτη φάση διαβουλεύσεων με τους εκπροσώπους σε επίπεδο ΕΕ των εργοδοτών και των εργαζομένων σχετικά με τα πιθανά μελλοντικά μέτρα της ΕΕ για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των εθνικών αρχών.

Περίπου ένας στους δέκα Ευρωπαίους (11%) παραδέχεται ότι έχει αγοράσει αγαθά ή υπηρεσίες που αφορούν την αδήλωτη εργασία κατά το προηγούμενο έτος (2014). Επιπλέον, ένας στους 30 (3%) παραδέχτηκε ότι του καταβλήθηκε εν μέρει σε μετρητά ο μισθός από τον εργοδότη του ("μισθοί φάκελο"). Αυτά είναι μερικά από τα συμπεράσματα μιας έρευνας του ευρωβαρόμετρου που δείχνει ότι η αδήλωτη εργασία εξακολουθεί να είναι διαδεδομένη στην Ευρώπη, αν και η έκταση και η αντίληψη του προβλήματος ποικίλλουν από χώρα σε χώρα.

Τα προβλήματα που εντοπίστηκαν στην έρευνα πρόκειται να εξεταστούν σε πρόταση της Επιτροπής, για να ξεκινήσει μια ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την πρόληψη και αποτροπή της

αδήλωτης εργασίας η οποία θα έχει ως στόχο να ενισχύσει τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών να αντιμετωπίσουν το ζήτημα πιο αποτελεσματικά.

Η Επίτροπος της ΕΕ για την Απασχόληση κα László Andor σχολίασε ότι "η αδήλωτη εργασία εκθέτει όχι μόνο τους εργαζόμενους σε επικίνδυνες συνθήκες εργασίας, αλλά επίσης στερεί στις κυβερνήσεις των εσόδων τους και υπονομεύει τα συστήματα κοινωνικής προστασίας. Τα κράτη μέλη πρέπει να εφαρμόσουν πολιτικές που θα αποθαρρύνουν την αδήλωτη εργασία ή να ενθαρρύνουν την μετατροπή του σε κανονική εργασία, και να συνεργαστούν για την καταπολέμηση αυτής της μάστιγας. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα προτείνει να ξεκινήσει μια ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την πρόληψη και την αποτροπή της αδήλωτης εργασίας, η οποία θα βελτιώσει τη συνεργασία μεταξύ των επιθεωρήσεων εργασίας και των οργάνων επιβολής του νόμου σε ολόκληρη την Ευρώπη. (πίνακας 3)

ANNEX

Table 1: Estimated size of the shadow economy and undeclared work in the EU

Country	Size of shadow economy (in % of GDP), 2012 ¹	Undeclared work (share of GDP or employment), 1995-2006 ²	Country data or estimations ³	World Bank research ⁴ (% of extended labour force)
Austria	7.6	2	No data	19.7
Belgium	16.8	6-10	No data	10.5
Bulgaria	31.9	22-30	20% of GDP (2011)	13.2
Cyprus	25.6	4.2	19.1% (2012)	53.0
Czech Republic	16.0	9-10	No data	12.5
Denmark	13.4	3	No data	11.5
Estonia	28.2	7-8	8% (2011)	9.8
Finland	13.3	4.2	No data	11.2
France	10.8	4-6.5	No data	10.3
Germany	13.3	7	No data	11.9
Greece	24.0	25	36.3% (2012)	46.7
Hungary	22.5	15-20	16-17% (2006)	9.4
Ireland	12.7	NA	No data	33.0
Italy	21.6	12	12.1% (2011)	22.4
Latvia	26.1	18	No data	8.0
Lithuania	28.5	16-18	No data	6.4
Luxembourg	8.2	NA	No data	No data
Malta	25.3	25	No data	No data
Netherlands	9.5	2	No data	12.6
Poland	24.4	12-15	4.6% (2010)	21.6
Portugal	19.4	5		22.4
Romania	29.1	16-21	31.4% (RO Trade Unions)	11.8
Slovakia	15.5	13-15	No data	12.2
Slovenia	23.6	17	No data	14.1
Spain	19.2	12	17% (2011)	18.8
Sweden	14.3	5	No data	8.2
United Kingdom	10.1	2	No data	21.7
EU-27 (weighted average)	14.9	7.2	No data	No data
EA-17 (weighted average)	15.0	8	No data	No data

Πίνακας 4: Μέγεθος της αδήλωτης εργασίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο(πηγή https://www.google.gr/search?q=estimated+size+of+the+shadow+economy+in+europe&rlz=1C1C HWA_elGR629GR629&espv=2&biw=1344&bih=635&source=Inms&tbm=isch&sa=X&ved=0ah UKewiY964i8LSAhXFWRQKHfj-BkeQ_AUIBigB)

Η έρευνα του Ευρωβαρόμετρου που πραγματοποιήθηκε σε 28 χώρες της ΕΕ, δείχνει ότι:

- Το 11% των ερωτηθέντων παραδέχονται ότι έχουν αγοράσει αγαθά ή υπηρεσίες που αφορούν την αδήλωτη εργασία χωρίς απόδειξη δηλαδή κατά το προηγούμενο έτος, ενώ το 4% παραδέχονται ότι έχουν πραγματοποιήσει αμειβόμενες δραστηριότητες αδήλωτης εργασίας.
- Το 60% των πολιτών δηλώνουν χαμηλότερες τιμές για την αγορά αδήλωτων αγαθών ή υπηρεσιών, και το 22% αναφέρει ότι κάνει χάρες σε φίλους.
- Το 50% των ερωτηθέντων αναφέρουν πως υπάρχουν οφέλη και για τις δύο πλευρές για αυτούς που εργάζονται σε αδήλωτη βάση, το 21% αναφέρει τη δυσκολία να βρουν μια κανονική δουλειά, το 29% δήλωσε πως αν δήλωνε την εργασία η φορολογία θα ήταν πολύ υψηλή. Οι Νότιο Ευρωπαίοι αναφέρουν τη δυσκολία να βρουν μια κανονική εργασία (41%) ή επιλέγουν να κάνουν αδήλωτη εργασία γιατί δεν έχουν άλλη πηγή εισοδήματος (26%).
- Οι Ευρωπαίοι δαπανούν κατά μέσο όρο, το ετήσιο ποσό των 200 € για τα λαθραία αγαθά ή υπηρεσίες.
- Τα κορυφαία αδήλωτα αγαθά και υπηρεσίες είναι οι επισκευές στο σπίτι και ανακαινίσεις (29%), επισκευές αυτοκινήτων (22%), καθαρισμού για το σπίτι (15%) και τροφίμων (12%).
- Οι τομείς στους οποίους οι Ευρωπαίοι κυρίως εκτελούν αδήλωτη εργασία είναι στις επισκευές και ανακαινίσεις του σπιτιού(19%), την κηπουρική (14%), ο καθαρισμός (13%) και φύλαξη μικρών παιδιών(12%).
- Η Λετονία, η Ολλανδία και η Εσθονία έχουν το υψηλότερο ποσοστό των ερωτηθέντων που παρέχουν αδήλωτη εργασία (11%). Ωστόσο, υπάρχουν σημαντικές εθνικές διαφορές στις στάσεις και αντιλήψεις για την αδήλωτη εργασία καθώς και στη φύση και τον όγκο των εμπλεκόμενων υπηρεσιών.

- Το 3% των ερωτηθέντων δηλώνουν ότι λαμβάνουν μέρος των αποδοχών τους σε "μετρητά στο χέρι», μια πρακτική πιο πιθανή σε μικρότερες εταιρείες. Το ποσοστό των ετήσιων εσόδων που εισπράττονται ως «μισθοί φάκελος» είναι υψηλότερο στη Νότια Ευρώπη (69%), ακολουθεί η Ανατολική και η Κεντρική Ευρώπη (29%), ενώ οι ηπειρωτικές και σκανδιναβικές χώρες καταγράφουν χαμηλότερα επίπεδα (17% και 7% αντίστοιχα).

Η έρευνα αυτή που πραγματοποιήθηκε το 2013 στην Ευρώπη (ESDE) δείχνει πως υπάρχουν διακριτές εξελίξεις σε σύγκριση με την προηγούμενη έρευνα του 2007.

- Η παροχή της αδήλωτης εργασίας μειώθηκε απότομα σε ορισμένες χώρες, όπως η Λετονία, ενώ αυξήθηκε ελαφρώς στην Ισπανία και τη Σλοβενία.
- Μια θεαματική αύξηση της ζήτησης για αδήλωτη εργασία σημειώθηκε στην Ελλάδα, την Κύπρο, τη Μάλτα και τη Σλοβενία.
- Η συχνότητα εμφάνισης των "μετρητών των μισθών στο χέρι" έχει μειωθεί κατά τη διάρκεια της κρίσης, ιδίως στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, αλλά αυξήθηκε στην Ελλάδα.

Σε περαιτέρω ανάλυση των επιπτώσεων της κρίσης σχετικά με την επίπτωση της αδήλωτης εργασίας δείχνουν ότι η αποδυνάμωση της αγοράς εργασίας από το 2007 έχει οδηγήσει σε αύξηση της ιδιωτικής προσφοράς της αδήλωτης εργασίας, σε σχέση με την αυξανόμενη φτώχεια. Ωστόσο, τόσο η υψηλότερη ανεργία όσο και η αυξανόμενη φτώχεια φαίνεται να αυξάνουν την αποδοχή των "μισθών φάκελο". Φαίνεται, επίσης, ότι το επίπεδο της φορολογίας δεν επηρεάζει άμεσα το επίπεδο της αδήλωτης εργασίας.

4.8 ΕΠΟΜΕΝΑ ΒΗΜΑΤΑ

Η Επιτροπή αναμένεται να προτείνει τη δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής Πλατφόρμας για την πρόληψη και την αποτροπή της αδήλωτης εργασίας, η οποία θα συγκεντρώσει διαφόρους φορείς των κρατών μελών, όπως οι επιθεωρήσεις εργασίας, η κοινωνική ασφάλιση, η εφορία και οι μεταναστευτικές αρχές, και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη. Η πλατφόρμα θα ενισχύσει τη συνεργασία σε επίπεδο ΕΕ, με στόχο την πρόληψη και την αποτροπή της αδήλωτης εργασίας πιο αποδοτικά και πιο αποτελεσματικά.

Η ανάλυση ESDE περιλαμβάνει επίσης μία ανασκόπηση αρκετών επιτυχημένων μέτρων που λαμβάνονται στα διάφορα κράτη μέλη για την καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας. Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν:

- κίνητρα για την επισημοποίηση της αδήλωτης εργασίας, όπως η απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών, των άμεσων φορολογικών κινήτρων για τους αγοραστής ή δελτίων παροχής υπηρεσιών.
- καλύτερη ανίχνευση της αδήλωτης εργασίας και αυστηρότερες κυρώσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο : ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΡΓΑΝΗ

Το υπουργείο εργασίας, στα πλαίσια του εκσυγχρονισμού δημιούργησε το πληροφοριακό σύστημα «Εργάνη». Δημιουργήθηκε τη 1^η Μαρτίου 2013 και αποτελεί αναμφίβολα ένα πολύτιμο και αξιόπιστο εργαλείο συλλογής στατιστικών δεδομένων, καίριο μηχανισμό στην ποιοτική αναβάθμιση των πολιτικών του υπουργείο Εργασίας.

Το πληροφοριακό σύστημα Εργάνη αναπτύχθηκε για να καταπολεμήσει την αδήλωτη και ανασφάλιστη εργασία, για να αποσυμφορήσει τους ελεγκτικούς μηχανισμούς-υπηρεσίες για το κράτος, για να μειώσει εργατοώρες στις επιχειρήσεις-εργοδότες για γραφειοκρατικές εργασίες και τέλος για να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίες.

Με απόφαση που εξέδωσε το υπουργείο Εργασίας σχετικά με το πληροφοριακό σύστημα Εργάνη, κάθε επιχείρηση-εργοδότης που θέλει να απασχολήσει εργαζόμενο με σχέση εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου, θα πρέπει υποχρεωτικά να κάνει ηλεκτρονική υποβολή για την αναγγελία πρόσληψης, πίνακα προσωπικού, αναγγελίας οικειοθελούς αποχώρησης μισθωτού, καταγγελίας σύμβασης αορίστου χρόνου, βεβαίωσης - δήλωσης για συμβάσεις ορισμένου χρόνου ή έργου, σύμβασης Μερικής Απασχόλησης και Εκ Περιτροπής Εργασίας και Επιχειρησιακής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας, ενώ η ηλεκτρονική υποβολή του εντύπου Ε8 (Γνωστοποίηση πραγματοποιηθείσας υπερωριακής απασχόλησης) καθίσταται υποχρεωτική από 1/8/2013. Θα μπορούσαμε να πούμε πως το πληροφοριακό σύστημα Εργάνη είναι «σύμμαχος» για την καταπολέμηση της αδήλωτης και ανασφάλιστης εργασίας.

Το πληροφοριακό σύστημα Εργάνη δημιουργεί νέα δεδομένα στις σχέσεις των επιχειρήσεων-εργοδοτών με τον ΟΑΕΔ και την Επιθεώρηση εργασίας και το ΙΚΑ. Πάσης φύσεως μεταβολή που σχετίζεται με τους εργαζόμενους της επιχείρησης, πρόσληψη-απόλυση, πρέπει υποχρεωτικά να δηλώνεται στο Εργάνη. Με τον τρόπο αυτό απλοποιήθηκε η διαδικασία πρόσληψης και απόλυσης, ως προς το γραφειοκρατικό χαρακτήρα της διαδικασίας, και μειώθηκε το διοικητικό κόστος των επιχειρήσεων.

Η σημαντικότερη καινοτομία του πληροφοριακού συστήματος Εργάνη είναι ότι μας παρέχει εύκολα και αξιόπιστα πολλά στατιστικά δεδομένα με τη διαχείριση ψηφιακών δεδομένων, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα στο υπουργείο να έχει πλήρη εικόνα για τις προσλήψεις και τις απολύσεις στις επιχειρήσεις, στον αριθμό των επιχειρήσεων που υπάρχουν στον Ελλαδικό χώρο, σε ποια επαγγέλματα και ποιες ειδικότητες χρειάζονται στο χώρο της εργασίας, ανά επάγγελμα, ειδικότητα, περιφερειακή ενότητα κτλ. Το Εργάνη αποτελεί ένα καινοτόμο εργαλείο καταγραφής δεδομένων.

Με αυτό τον τρόπο γίνεται αναβάθμιση των δυνατοτήτων του υπουργείου Εργασίας να ελέγχει την αγορά εργασίας και να παρεμβαίνει όπου κρίνεται απαραίτητο. Γίνεται έλεγχος των προσλήψεων και απολύσεων που γίνονται ανά κλάδο, επάγγελμα, περιφέρεια και περιφερειακή ενότητα. Σε πρόσφατη έρευνα που ολοκληρώθηκε, μέσω του πληροφοριακού συστήματος Εργάνη, εξήχθησαν τα παρακάτω αποτελέσματα όπως καταγράφηκαν για το σύνολο των μισθωτών εργαζομένων αλλά και το σύνολο των επιχειρήσεων-οργανισμών και φορέων που απασχόλησαν εργαζομένους σε ετήσια βάση, ανεξαρτήτως του φορέα κύριας ασφάλισής τους:

- Το σύνολο των επιχειρήσεων στον Ελλαδικό χώρο είναι 196.695 επιχειρήσεις που απασχολούν τουλάχιστον ένα μισθωτό εργαζόμενο.
- Από το σύνολο των 196.695 επιχειρήσεων το 90,21% είναι μικρές επιχειρήσεις διότι απαρτίζονται από 10 εργαζόμενους το πολύ.
- Σχεδόν πάνω από τις μισές επιχειρήσεις σε ποσοστό που αγγίζει το 56,81 % εδρεύουν στην πρωτεύουσα και την συμπρωτεύουσα της χώρας. Επιπλέον το 41,44%, του συνόλου των επιχειρήσεων της Ελλάδος ασχολούνται με το λιανικό και χονδρικό εμπόριο και τις υπηρεσίες εστίασης.
- Επιπρόσθετα στατιστικά στοιχεία εξάγονται από το Εργάνη για το φύλο των εργαζομένων όπου οι μισοί και πάνω (53,5%) είναι άντρες. Το σύνολο των ιδιωτικών υπαλλήλων σε όλη τη χώρα είναι 1.371.450 άτομα.
- Σύμφωνα με τα δεδομένα του πληροφοριακού συστήματος για το έτος 2013 οι αμοιβές των εργαζομένων κυμαίνονται σε αυτούς που λαμβάνουν μισθό άνω των 500 ευρώ (79,76%) και σε όσους λαμβάνουν μισθό 500 με 600 ευρώ (7,69%).

- Ένα μεγάλο ποσοστό των ιδιωτικών υπαλλήλων που ανέρχεται σε 32,21% λαμβάνει αποδοχές από 1000 έως 2000 ευρώ μηνιαίως.

Είναι φανερό πως πλήθος στατιστικών δεδομένων, όπως τα παραπάνω, εξάγονται από το πληροφοριακό σύστημα Εργάνη και μπορεί να εξαχθεί πλήθος ακόμη στατιστικών δεδομένων σε συνδυασμό με παραμέτρους και ερωτήματα αναζήτησης. Σε συνδυασμό και με την καταγραφή προσλήψεων και απολύσεων-αποχωρήσεων των εργαζομένων από τις επιχειρήσεις, είναι εφικτός ο διαρκής έλεγχος της μισθωτής απασχόλησης ανά ημέρα και ακόμη περισσότερο ανά ώρα.

Το πληροφοριακό σύστημα Εργάνη πέραν του ότι είναι απαραίτητο εργαλείο για το υπουργείο, για να ελέγχει την αγορά εργασίας στο κομμάτι των προσλήψεων, απολύσεων-αποχωρήσεων και ποιος τομέας έχει ανάγκες και ποιος όχι σε προσωπικό και σε ποια περιοχή, είναι ένα χρήσιμο εργαλείο και σε όσους μελετούν την αγορά εργασίας. Ινστιτούτα και διεθνείς οργανισμοί μπορούν να μελετήσουν την αγορά εργασίας σε επίπεδο κοινωνικών εταίρων είτε για ελληνικούς και διεθνείς οργανισμούς, μέσω των στατιστικών δεδομένων που απορρέουν από τη χρήση του Εργάνη. Η ευχρηστία του και το ότι το περιβάλλον εργασίας του είναι φιλικό προς τον χρήστη είναι ένας ακόμη παράγοντας που το κάνει ακόμη πιο πολύτιμο εργαλείο στα χέρια των ειδικών.

Επιπλέον το πληροφοριακό σύστημα Εργάνη μας δίνει τη δυνατότητα να ελέγχουμε αξιόπιστα το δυναμισμό των θέσεων εργασίας και τις τάσεις της μισθωτής εργασίας. Μπορούμε για παράδειγμα να ελέγχουμε κάθε ώρα και στιγμή ποιες επιχειρήσεις είναι αναπτυσσόμενες και δημιουργούν θέσεις εργασίας, σε πιο κλάδο ανήκουν, σε ποια περιφέρεια ή περιφερειακή ενότητα, και αντίστροφα μπορούμε να δούμε ποιες επιχειρήσεις και από πιο κλάδο είναι προβληματικές επιχειρήσεις που απολύουν εργαζομένους. Με αυτό τον τρόπο το υπουργείο έχει πλήρη εικόνα για την αγορά εργασίας και μπορεί με διαρθρωτικές κινήσεις και πολιτικό σχεδιασμό να πάρει τα μέτρα που είναι απαραίτητα για τον εξ ορθολογισμό της απασχόλησης στην αγορά εργασίας με γνώμονα την κοινωνική προστασία και τη στήριξη των εισοδημάτων.

Όσον αφορά το συσχετισμό του Εργάνη με την αδήλωτη και ανασφάλιστη εργασία, η ανάλυση των στατιστικών δεδομένων δίνει τη δυνατότητα στους ελεγκτικούς μηχανισμούς να προσφέρουν στενευμένους ελέγχους στην αγορά και να ασχολούνται λιγότερο με το

γραφειοκρατικό κομμάτι των προσλήψεων-απολύσεων-αποχωρήσεων. Το υπουργείο εργασίας έχει στην υπηρεσία του 800 υπαλλήλους που απαρτίζουν τον εκλεκτικό μηχανισμό του κράτους, στελέχη που έχουν μεγάλη εμπειρία, υπευθυνότητα και εξαιρετικές ικανότητες. Ωστόσο μέχρι τώρα δεν μπορούσαν να αποδώσουν στο 100% και ο λόγος ήταν το γραφειοκρατικό κομμάτι που είχαν επιπλέον να επιτελέσουν και που πλέον το έχει αναλάβει αυτό το πληροφοριακό σύστημα Εργάνη και παραμένουν οι ίδιοι ανενόχλητοι, να επιτελούν το έργο τους πιο αποτελεσματικά με μεθοδικότητα και όπου χρειάζεται.

Με τη χρήση του Εργάνη και των στατιστικών δεδομένων που παρέχονται στους ελεγκτικούς μηχανισμούς του κράτους, αν δουν κάποιες επιχειρήσεις με όμοιο αριθμό εργαζομένων και μία από αυτές έχει λιγότερους εργαζομένους από τις υπόλοιπες, τότε υπάρχει λόγος να κάνουν έλεγχο οι ελεγκτικοί μηχανισμοί για το τι συμβαίνει στη συγκεκριμένη επιχείρηση. Με τον τρόπο αυτό οι έλεγχοι που γίνονται σε επιχειρήσεις και εργοδότες είναι στενευμένοι και πιο αποτελεσματικοί για τη πάταξη της αδήλωτης και ανασφάλιστης εργασίας. Αποτέλεσμα αυτών των ελέγχων η αύξηση των εσόδων του κράτους (ΙΚΑ) από πρόστιμα σε επιχειρήσεις για αδήλωτη εργασία ή ανασφάλιστη εργασία ύστερα από πολλά χρόνια.

Χρησιμοποιώντας το πληροφοριακό σύστημα Εργάνη διασφαλίζεται η βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος της χώρας, καθώς κάθε επιχείρηση πρέπει να δηλώνει τους εργαζομένους της, άρα δεν υπάρχει περιθώριο για αδήλωτη και ανασφάλιστη εργασία. Συνεπώς θα εισρέουν χρήματα στα ασφαλιστικά ταμεία καθώς οι εργοδότες θα πρέπει να καταβάλουν την ασφάλεια των εργαζομένων στα αντίστοιχα ταμεία τους.

Με την αδήλωτη και ανασφάλιστη εργασία να επικρατεί στην αγορά εργασίας δημιουργούνται συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού για τις επιχειρήσεις. Αυτό γίνεται εύκολα αντιληπτό αν σκεφτούμε δύο επιχειρήσεις που έχουν τον ίδιο αριθμό εργαζομένων. Η μία να τους δηλώνει όλους και να πληρώνει στα ασφαλιστικά τους ταμεία ότι πρέπει να πληρώνει και η άλλη επιχείρηση να μην τους δηλώνει όλους τους εργαζόμενους της, να μην πληρώνει ότι πρέπει να πληρώσει στα ασφαλιστικά ταμεία και κατά συνέπεια να «εξοικονομεί» χρήματα για την επιχείρηση αλλά στερώντας τα από το κράτος. Έτσι η μία επιχείρηση που δηλώνει όλους τους εργαζομένους της να πληρώνει περισσότερα για τα ασφαλιστικά ταμεία και άλλη επιχείρηση που δεν τους δηλώνει όλους να της μένουν παραπάνω χρήματα για να τα αξιοποιεί όπως αυτή νομίζει.

Με το πληροφοριακό σύστημα Εργάνη επιδιώκεται η συμμόρφωση των επιχειρήσεων και όχι η τιμωρία τους και τα πρόστιμα, επιδιώκεται η πάταξη της αδήλωτης και ανασφάλιστης εργασίας και μέσα από αυτά να δημιουργηθούν συνθήκες θεμιτού ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων.

Ακόμη με τη χρήση του Εργάνη από όλες τις επιχειρήσεις μπορούμε να κατευθύνουμε την επαγγελματική εκπαίδευση και να βγαίνουν εργαζόμενοι με ειδικότητες που είναι περιζήτητες από τις επιχειρήσεις, καθώς με τα στατιστικά δεδομένα που εξάγονται από τη χρήση του Εργάνη έχουμε πλήρη εικόνα των εργαζομένων που προσλαμβάνονται ή απολύονται από τις επιχειρήσεις και σε ποιες περιφέρειες-περιφερειακές ενότητες δημιουργούνται θέσεις εργασίας και τι ειδικότητας θέσεις.

Με τον τρόπο αυτό μπορεί το κράτος να γνωρίζει ανά πάσα στιγμή ποιες επιχειρήσεις έχουν πραγματική ανάγκη και να τις στηρίζει με κατάλληλα μέτρα. Μειώνοντας, με το Εργάνη και τους ελεγκτικούς μηχανισμούς, τη παραβατικότητα των επιχειρήσεων στην αδήλωτη και ανασφάλιστη εργασία επιτυγχάνεται η βιωσιμότητα και η επάρκεια των ασφαλιστικών ταμείων.

Διαμορφώθηκε λοιπόν με το Εργάνη ένα λειτουργικό και ευέλικτο πλαίσιο για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και της απασχόλησης.

Στο πληροφοριακό σύστημα Εργάνη υπάρχει επιπλέον καρτέλα που θα ανιχνεύει τις ανάγκες σε δεξιότητες και ειδικότητες - Θα συνδράμει σημαντικά στην ανάπτυξη της επαγγελματικής εκπαίδευσης, στη στόχευση της κατάρτισης και στην ανάπτυξη του θεσμού της μαθητείας. Θα πρέπει οι επιχειρήσεις μια φορά το χρόνο να υποβάλλουν ηλεκτρονικά, προαιρετικά στην αρχή, μαζί με την ετήσια κατάσταση προσωπικού και το έντυπο έρευνας ανίχνευσης αναγκών των επιχειρήσεων σε ειδικότητες και δεξιότητες. Γίνεται μία πρώτη προσπάθεια σύνδεσης των αναγκών της αγοράς εργασίας του ιδιωτικού τομέα με την επαγγελματική εκπαίδευση και την ανάπτυξη του θεσμού της μαθητείας.

Το υπουργείο εργασίας εκτιμά πως με το πληροφοριακό σύστημα Εργάνη θα έχουμε καλύτερο σχεδιασμό των δράσεων και των προγραμμάτων για την καταπολέμηση της ανεργίας και την ανάπτυξη της απασχόλησης. Οι ενέργειες που θα γίνονται θα είναι στοχευμένες και θα δίνουν

λύσεις στις ανάγκες της αγοράς εργασίας καθώς θα έχουν πραγματική εικόνα των αναγκών της αγοράς για κάθε μέρα κάθε μήνα του έτους, γεγονός που θα λειτουργήσει και υπέρ των ανέργων.

Ένα ακόμη σημαντικό βήμα για την καταπολέμηση της ανεργίας μέσω του Εργάνη είναι η πλήρης παρακολούθηση και ο έλεγχος υλοποίησης συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων μαθητείας, πρακτικής άσκησης κατάρτισης και κοινωφελούς εργασίας.

Μέχρι τώρα ο ρυθμός απορροφητικότητας ήταν ο μόνος δείκτης για την αποτελεσματικότητα των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης και κατάρτισης. Πλέον μέσω του πληροφοριακού συστήματος Εργάνη το υπουργείο έχει πραγματική εικόνα για την εργασιακή πορεία των προγραμμάτων των ωφελούμενων.

Είναι όμως πλέον υποχρέωση όλων των εργοδοτών-επιχειρήσεων να υποβάλλουν ηλεκτρονικά το έντυπο Ε4 που είναι η ετήσια κατάσταση προσωπικού της επιχείρησης. Το πλεονέκτημα της ηλεκτρονικής υποβολής καταστάσεων προσωπικού είναι ότι δεν χρειάζεται να γίνει πλήρη απογραφή όλου του προσωπικού του έτους που έχει διανυθεί αλλά μόνο των μεταβολών που υπήρξαν, γεγονός που σημαίνει ότι εξοικονομείται χρόνος και χρήμα για τις επιχειρήσεις-εργοδότες. Η ηλεκτρονική υποβολή γίνεται από 1-21 Οκτωβρίου κάθε έτους. Στη περίπτωση ακόμη που η επιχείρηση αλλάξει νόμιμο εκπρόσωπο, δεν χρειάζεται να γίνει νέα υποβολή του εντύπου Ε4 αν δεν έχει υπάρξει άλλη μεταβολή.

Με το πληροφοριακό σύστημα Εργάνη γίνεται πλήρη καταγραφή σε ημερήσια βάση όχι μόνο των μισθωτών εργαζομένων των επιχειρήσεων όλης της χώρας, αλλά και της εξέλιξής τους, πράγμα που σημαίνει ότι έχουμε στη διάθεσή μας όλα τα στατιστικά δεδομένα που χρειάζονται για να μελετήσουμε την αγορά εργασίας για κάθε παράγοντα που θέλουμε να εξετάσουμε.

Πράγματι, μέχρι σήμερα, η «Εργάνη» από 1η Μαρτίου κατέγραφε κάθε μέρα και σε πραγματικό χρόνο τις μεταβολές του προσωπικού, αποτύπωνε τις ροές απασχόλησης.

5.1 ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΑΝΗ

Με την ολοκλήρωση, όμως, της διαδικασίας καταγραφής, δηλαδή στις 16 Νοεμβρίου θα δούμε, για πρώτη φορά στην Ελλάδα, το σύνολο της καταγεγραμμένης μισθωτής απασχόλησης στην Ελλάδα. Με ακρίβεια τελευταίου εργαζόμενου και με κάθε λεπτομέρεια. Θα μάθουμε:

- πόσοι και ποιοι εργάζονται,
- με ποιες συμβάσεις εργάζονται (πλήρους απασχόλησης, μερικής απασχόλησης ή εκ περιτροπής, αορίστου ή ορισμένου χρόνου)
- με ποιους μισθούς εργάζονται
- σε ποιες επιχειρήσεις, δηλαδή σε μικρές, μεσαίες ή μεγάλες επιχειρήσεις και
- σε ποιο κλάδο οικονομικής δραστηριότητας
- θα μάθουμε, για την ηλικιακή και εκπαιδευτική διαστρωμάτωσή τους,
- για τη γεωγραφική κατανομή των εργαζομένων, κ.λπ. Δημιουργώντας, παράλληλα, ένα ακριβές και εύχρηστο μητρώο επιχειρήσεων.

Με δυο λόγια, θα έχουμε μια πλήρη και αναλυτική εικόνα της μισθωτής εργασίας, μια «ακτινογραφία» της ελληνικής αγοράς εργασίας. Και το ιδιαίτερα σημαντικό είναι ότι, με την παρακολούθηση των ροών απασχόλησης, θα είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε πως θα αλλάξει αυτό το απόθεμα απασχόλησης από μήνα σε μήνα, ακόμη και από ημέρα σε ημέρα. Ποια είναι, όμως, τα οφέλη αυτής της διαδικασίας καταγραφής που γίνεται για πρώτη φορά στη χώρα μας;

5.2 ΟΦΕΛΗ ΕΡΓΑΝΗ

- ✓ Πρώτα και κύρια, εμπλουτίζεται και ενισχύεται η δυνατότητα στατιστικής απεικόνισης της μισθωτής εργασίας στην Ελλάδα και μάλιστα με απογραφικά, αντικειμενικά και όχι κατά προσέγγιση ή δειγματοληπτικά στοιχεία.
- ✓ Δεύτερον, όπως προανέφερα η καταγραφή των μετέπειτα ροών εισόδου (αναγγελίες πρόσληψης) και αποχώρησης (καταγγελίες σύμβασης, λήξεις συμβάσεων ορισμένου χρόνου και οικειοθελείς αποχωρήσεις) σε αυτό το σύνολο του καταγεγραμμένου δυναμικού, επιτρέπει στις αρμόδιες αρχές να παρακολουθούν με αξιοπιστία το δυναμισμό κίνησης της μισθωτής εργασίας στην Ελλάδα. Να εντοπίσουν π.χ. με πιστότητα ποιες είναι οι δυναμικές επιχειρήσεις και δυναμικοί κλάδοι που δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας, διασυνδέοντας έτσι το σχεδιασμό των πολιτικών απασχόλησης με το νέο αναπτυξιακό πρότυπο της οικονομίας. Αντίστοιχα, ο εντοπισμός προβληματικών περιοχών με αναιμικές ροές απασχόλησης και φθίνουσες δραστηριότητες, θα συμβάλλει στον ορθότερο σχεδιασμό των πολιτικών κοινωνικής προστασίας και στήριξης των εισοδημάτων.
- ✓ Ακόμη, στο πεδίο της καταπολέμησης της αδήλωτης και ανασφάλιστης εργασίας, θα έχουμε άμεσα και απτά οφέλη ως προς την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των ελέγχων της Επιθεώρησης Εργασίας. Κάθε επιθεωρητής εργασίας που επισκέπτεται μια επιχείρηση θα έχει πλέον μαζί του το αναλυτικό προφίλ της επιχείρησης με το σύνολο του καταγεγραμμένου προσωπικού της. Συνεπώς, ο εντοπισμός της αδήλωτης εργασίας θα γίνεται άμεσα, επιτόπια και στενευμένα.
- ✓ Τέλος, πρέπει να αναφέρουμε και τη σημαντική μείωση του γραφειοκρατικού και διοικητικού βάρους για τις επιχειρήσεις, την απλούστευση του θεσμικού περιβάλλοντος για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Συμπερασματικά, θα ήθελα να τονίσω ότι επιβεβαιώνεται για μια ακόμη φορά ο πολυσύνθετος ρόλος του καινοτόμου πληροφοριακού συστήματος «Εργάνη» και τα πολλαπλά οφέλη που αντλούνται από την αξιοποίησή του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο : ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

6.1 ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Η παρούσα μελέτη αποτελεί μια εμπειρική ποσοτική έρευνα που επιχειρεί να καλύψει το κενό που υπάρχει στην ελληνική οικονομία σχετικά με τα οφέλη του πληροφοριακού συστήματος Εργάνη. Πιο συγκεκριμένα οι στόχοι του ερευνητικού αυτού έργου είναι οι ακόλουθοι:

1. Προσπαθεί να ξεκαθαρίσει τα οφέλη του Εργάνη ως προς τους εργοδότες τις επιχειρήσεις αλλά και το δημόσιο τομέα.
2. Ερευνά αν μειώνεται η γραφειοκρατία με τη βοήθεια του Εργάνη.
3. Προσπαθεί να ανακαλύψει εάν το σύστημα Εργάνη συμβάλλει ουσιαστικά στη μάχη κατά της αδήλωτης και ανασφάλιστης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής.
4. Τέλος προσπαθεί να ξεκαθαρίσει αν μέσω αυτού του συστήματος υπάρχει καταπολέμηση της ανεργίας.

Η παρούσα έρευνα γίνεται σε μία φάση. Συγκεκριμένα, προκειμένου να απαντηθούν αυτά τα ερευνητικά ερωτήματα υιοθετήθηκε η ερευνητική μέθοδος. Μερικά βασικά στοιχεία που οδήγησαν τον ερευνητή να πάρει αυτή την απόφαση εξηγούνται παρακάτω. Αυτή η έρευνα περιλαμβάνει πληροφορίες που έχουν δοθεί από είκοσι λογιστές επιχειρήσεων στην Αττική με τη μορφή ερωτηματολογίου. Είναι φανερό πως το μέγεθος του δείγματος δε μπορεί να θεωρηθεί αντιπροσωπευτικό. Αυτός είναι ο λόγος που η ερευνητική ομάδα ήθελε να παράγει μια πιο πλήρη εικόνα συνδυάζοντας στοιχεία από διάφορα είδη δεδομένων και πηγών και άλλων παλαιότερων ερευνών. Ωστόσο, με τη χρήση της ποσοτικής μεθόδου ήταν πολύ απλό για τον ερευνητή να κατανοήσει τις προοπτικές των συμμετεχόντων και, τέλος, να παρακολουθήσουν τη διαδικασία σε βάθος. Δεδομένου του μεγέθους του δείγματος στην ποσοτική αυτή προσέγγιση συλλέχθηκαν πλούσια δεδομένα, επειδή τα ερωτηματολόγια επέτρεψαν στους ερωτηθέντες να απαντήσουν υποκειμενικά. Σε αυτή την εργασία τα ερωτηματολόγια που χρησιμοποιούνται έχουν μόνο ερωτήσεις κλίμακας Likert και μία ανοιχτού τύπου ερώτηση. Το σημαντικό στο εν λόγω σημείο είναι ότι ο ερευνητής δεν μπορεί να παρέμβει κατά τη διάρκεια της διαδικασίας και είναι μια αρκετά απλή διαδικασία η ανάλυση των δεδομένων από ερωτηματολόγια. Αυτή η προσέγγιση επέτρεψε στους ερωτηθέντες να απαντήσουν γρήγορα όλες τις ερωτήσεις.

6.2 ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑ ΧΡΗΣΗΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Σε αυτή την έρευνα το βασικό πλεονέκτημα των ερωτηματολογίων ήταν ότι μέσω της τυποποίησης των απαντήσεων διασφαλίζεται η ποιότητα των δεδομένων που συλλέγονται. Τα ερωτηματολόγια ήταν επίσης η πιο κατάλληλη μέθοδος για το δείγμα των συμμετεχόντων και έτσι όλοι τους είχαν το ίδιο πλαίσιο αναφοράς. Επιπλέον, η διαδικασία ολοκληρώθηκε, ακόμη και αν ο ερευνητής απουσίαζε. Μεταξύ των ερευνητών και των συμμετεχόντων παρεμβάλλεται η στατιστική ανάλυση των δεδομένων. Στις ερωτήσεις χρησιμοποιήθηκε το τρίτο πρόσωπο και το ουδέτερο στυλ, ώστε το ερωτηματολόγιο να είναι πιο επιστημονικό. Τα προβλήματα από τη χρήση των ερωτηματολογίων ήταν ότι ο ερευνητής δεν γνωρίζει αν οι συμμετέχοντες απάντησαν με ειλικρίνεια και σοβαρότητα. Ένα άλλο σημαντικό πρόβλημα ήταν ότι δεν υπήρχε καμία ευελιξία στις απαντήσεις. Σε αυτό το είδος της έρευνας μπορεί να υπάρχουν κενές απαντήσεις πράγμα που ευτυχώς στην παρούσα έρευνα αποφεύχθηκε.

6.3 ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Σε αυτό το ερευνητικό έργο η λειτουργικότητα των ερωτηματολογίων ελέγχθηκε μέσω ενός πιλοτικού ερωτηματολογίου. Το βήμα αυτό ήταν απολύτως απαραίτητο και κάποιος συναντά μεγάλες δυσκολίες, αν δεν το λάβει σοβαρά υπόψη. Αυτό το ερωτηματολόγιο δοκιμάστηκε σε δύο επιπλέον συμμετέχοντες προκειμένου να εντοπίσει τυχόν αδυναμίες στην διατύπωση των ερωτήσεων. Επίσης, βοήθησε τον ερευνητή να εκτιμήσει το χρόνο που χρειαζότανε για να το ολοκληρώσουν.

Συγκεκριμένα, τα πιλοτικά ερωτηματολόγια, προσπάθησαν να διαπιστώσουν αν οι ερευνητικές ερωτήσεις χαρακτηρίζονται από την πρακτικότητα, την οικονομία χρόνου, την αξιοπιστία και την εγκυρότητα. Αποσκοπούσε επίσης να αποδείξει την αποτελεσματικότητα της μεθοδολογίας που εφαρμόστηκε σε μια ειδική κατηγορία των συμμετεχόντων. αφού συμπληρώθηκαν τα πιλοτικά ερωτηματολόγια από την εν λόγω ομάδα ένας αριθμός ερωτήσεις αφαιρέθηκαν επειδή θεωρήθηκαν ότι είναι περιττές. δεδομένου ότι εκτιμάται ότι θα ήταν πολύ χρονοβόρο, για να ολοκληρωθεί. Τέλος παρέχονται χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με τη τροποποίηση των ερευνητικών ερωτημάτων προκειμένου να καταστεί το ερωτηματολόγιο πιο κατανοητό για τους άλλους λογιστές.

Εν κατακλείδι με την πιλοτική μελέτη εξετάστηκαν τα τεχνικά ζητήματα πριν από το μελετητή, ξεκίνησε τη συλλογή των δεδομένων από τα ερωτηματολόγια τελικό. Επιπλέον, η πιλοτική μελέτη προσέφερε πολλές βελτιώσεις με τις απαραίτητες τροποποιήσεις στο μέγεθος των ερωτηματολογίων και σε ορισμένες από τις ερωτήσεις. Τέλος ο ερευνητής σύλλεξε τα συμπληρωμένα ερωτηματολόγια, καθώς και σχόλια από τους συμμετέχοντες στην λειτουργικότητα των εργαλείων.

6.4 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Τα ερωτηματολόγια της έρευνας μοιράστηκαν μέσω e mail σε είκοσι λογιστές επιχειρήσεων στην Αττική. Τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν ανώνυμα και ατομικά από τους λογιστές, αφού τους εξηγήθηκε πως η συμμετοχή ήταν τελείως εθελοντική και θα μπορούσαν να αποσυρθούν ανά πάσα στιγμή. Τα ερωτηματολόγια ήταν ανώνυμα και ατομικά, για να διασφαλίσουν το απόρρητο των προσωπικών δεδομένων των λογιστών που συμμετείχαν στην έρευνα. Επιπλέον, δεν υπήρχε καμία αναφορά στις επιχειρήσεις που εργάζονται. Το τελικό σχέδιο των ερωτηματολογίων ήταν μια ποσοτική μέθοδος και τα ερωτήματα είχαν κωδικοποιηθεί κατάλληλα. Τα αποτελέσματα υποβλήθηκαν σε επεξεργασία με το στατιστικό πακέτο SPSS 15. SPSS. Στατιστικά είναι ένα πακέτο λογισμικού που χρησιμοποιείται για τη στατιστική ανάλυση. Οι ερευνητές σε όλο τον κόσμο χρησιμοποιούν τα προϊόντα SPSS Data Collection για να επιτευχθεί μία βαθύτερη κατανόηση των στάσεων, προτιμήσεων και τις απόψεων των ανθρώπων, έτσι ώστε αυτή η πολύτιμη γνώση να μπορεί να περιληφθεί στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων.

Το ερωτηματολόγιο δημιουργήθηκε για να διερευνήσει τις στάσεις και τις απόψεις των λογιστών πάνω στο πρόγραμμα Εργάνη και αποτελείται από δέκα ερωτήσεις (παράρτημα 1). Οι εννέα ήταν κλίμακας Likert (1=Καθόλου, 2= Λίγο, 3=Αρκετά, 4=Πολύ, 5=Πάρα πολύ). Η τελευταία ερώτηση ήταν ανοιχτού τύπου. Σε αυτή την εργασία τα δεδομένα συγκεντρώθηκαν σε διαφορετικές χρονικές στιγμές, αλλά από τον ίδιο ερευνητή. Τα ερωτηματολόγια σχεδιάστηκαν σύμφωνα με τις σύγχρονες αντιλήψεις της ποιότητας της ζωής, έτσι ώστε να έχουν εφαρμογή στον πληθυσμό που μελετάται. Οι ερωτήσεις έχουν σχεδιαστεί με ένα τρόπο κατανοητό και μπορούν να απαντηθούν από τον συμμετέχοντα, χωρίς δυσκολίες.

6.5 ΗΘΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Η "Έρευνα δεοντολογίας» αναφέρεται στις ηθικές αρχές που διέπουν την έρευνα από την αρχή της μέχρι την ολοκλήρωση και τη δημοσίευση των αποτελεσμάτων. Τα τελευταία χρόνια η ηθική ήταν στο υπόβαθρο. Αλλά αυτό άλλαξε τα τελευταία χρόνια, επειδή εκφράζεται μια επιθυμία για υψηλότερα ηθικά πρότυπα.

Στην έρευνα αυτή υπήρχε σεβασμός για να τα δικαιώματα και την αξιοπρέπεια των ερωτηθέντων. Οι συνθήκες υπό τις οποίες η έρευνα αυτή πραγματοποιήθηκε ήταν πολύ σαφές από την αρχή. Αυτή η έρευνα προσπάθησε να σεβαστεί την αυτονομία των συμμετεχόντων εξίσου. Στους συμμετέχοντες είχε διασφαλιστεί η ανωνυμία τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^Ο :ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

7.1 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ

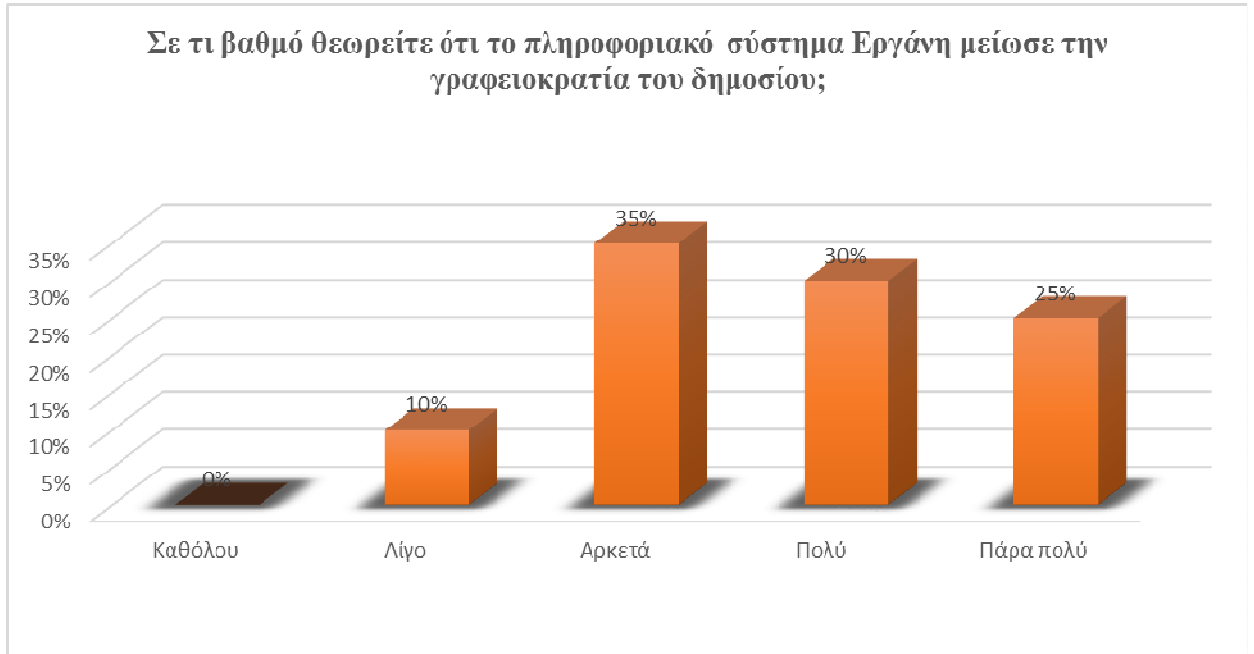
Παρακάτω παρουσιάζεται η στατιστική ανάλυση των ερωτηματολογίων

7.1.1 Σε τι βαθμό θεωρείτε ότι το πληροφοριακό σύστημα Εργάνη μείωσε την γραφειοκρατία του δημοσίου;

Οι λογιστές που συμμετείχαν σε αυτή την έρευνα συμφώνησαν σε ένα αξιοσημείωτο ποσοστό (35%) ότι το πληροφοριακό σύστημα Εργάνη μείωσε αρκετά την γραφειοκρατία του δημοσίου. Από τους ερωτηθέντες ένα αρκετά σημαντικό ποσοστό (30%) θεώρησε πως μειώθηκε κατά πολύ η γραφειοκρατία του δημοσίου μέσω του Εργάνη. Επίσης ενθαρρυντικό είναι το γεγονός πως το είκοσι πέντε τα εκατό (25%) συμφωνεί πάρα πολύ με αυτή την άποψη. Τέλος μόνο το δέκα τα εκατό(10%) έκρινε πως δεν ήταν ιδιαίτερα χρήσιμη σαν ιδέα το Εργάνη για τη μείωση της γραφειοκρατίας του δημοσίου. Κανένας από τους ερωτηθέντες δεν επέλεξε το καθόλου ως απάντηση. Παρατηρούμε λοιπόν πως η πλειοψηφία των λογιστών συμφώνησαν στο ερώτημα που τους τέθηκε (πίνακας 5.2.1, γράφημα 5.2.1).

Πίνακας 5.2.1.: Ποσοστά των απόψεων των λογιστών για το κατά πόσο το πληροφοριακό σύστημα Εργάνη μείωσε την γραφειοκρατία του δημοσίου

Καθόλ ου	Λίγο ετά	Αρκ ύ	Πολ	Πάρα πολύ
n=0	n=2	n=7	n=6	n=5
0%	10%	35%	30%	25%

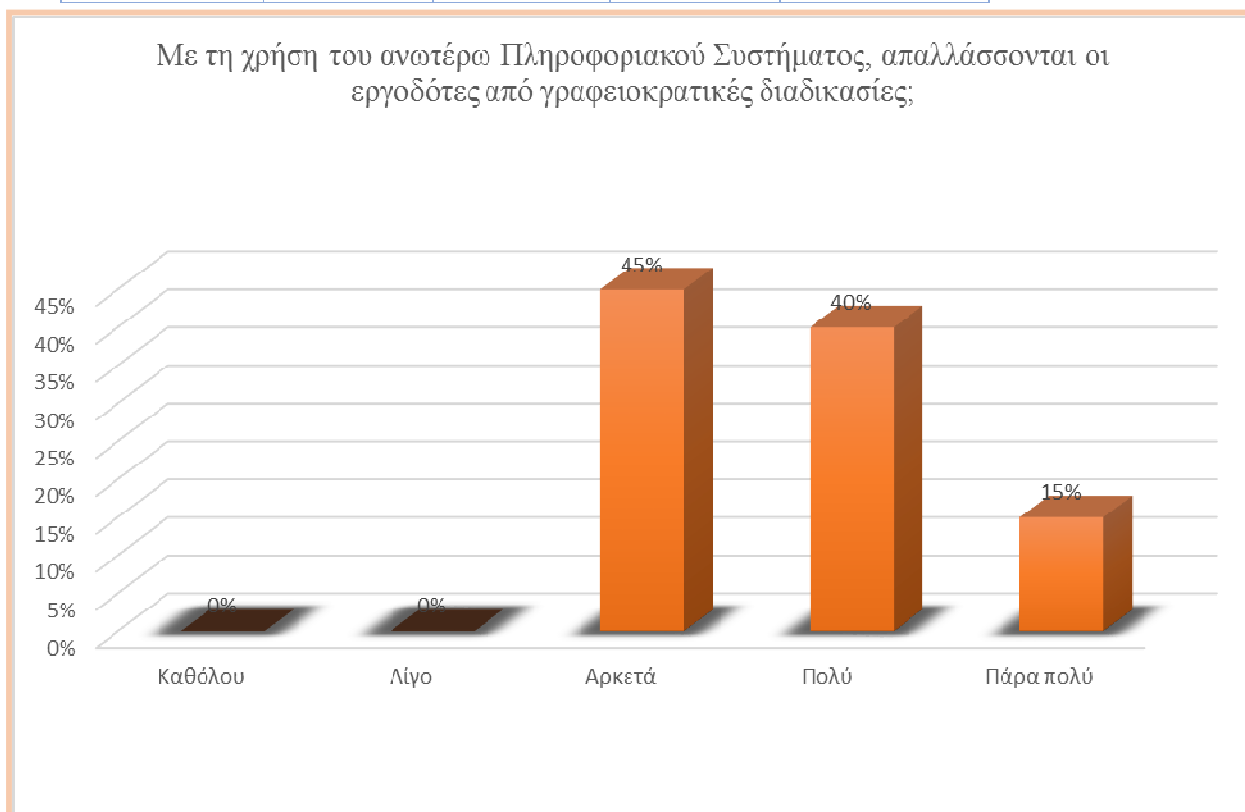
Γράφημα 5.2.1.: Ποσοστά των απόψεων των λογιστών για το κατά πόσο το πληροφοριακό σύστημα Εργάνη μείωσε την γραφειοκρατία του δημοσίου

7.1.2 Με τη χρήση του Πληροφοριακού Συστήματος, απαλλάσσονται οι εργοδότες από γραφειοκρατικές διαδικασίες;

Η πλειοψηφία των λογιστών (45%) που συμμετείχαν στην έρευνα θεωρούν πως οι εργοδότες απαλλάσσονται αρκετά από τις γραφειοκρατικές διαδικασίες με τη χρήση του ανωτέρου συστήματος. Το γενικότερο κλίμα κινείται βέβαια προς την ίδια άποψη. Πιο συγκεκριμένα ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό (40%) θεωρεί πολύ χρήσιμο το Εργάνη για την απαλλαγή της γραφειοκρατίας από τους εργοδότες. Το δεκαπέντε τα εκατό (15%) των συμμετεχόντων στην έρευνα συμφωνεί πάρα πολύ με αυτή την άποψη. Τέλος είναι αξιοπρόσεκτο το γεγονός πως οι απαντήσεις «λίγο» και «καθόλου» δεν επιλέχθηκαν από κανέναν από τους λογιστές. Είναι εύκολο να κατανοήσει λοιπόν κάποιος πως οι περισσότεροι βοηθήθηκαν και ελευθερώθηκε ο χρόνος τους από τις χρονοβόρες γραφειοκρατικές διαδικασίες (πίνακας 5.2.2, γράφημα 5.2.2).

Πίνακας 5.2.2.: Ποσοστά των απόψεων των λογιστών για το εάν οι εργοδότες απαλλάσσονται από τις γραφειοκρατικές διαδικασίες με τη χρήση του πληροφοριακού συστήματος Εργάνη

Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
n=0	n=0	n=9	n=8	n=3
0%	0%	45%	40%	15%

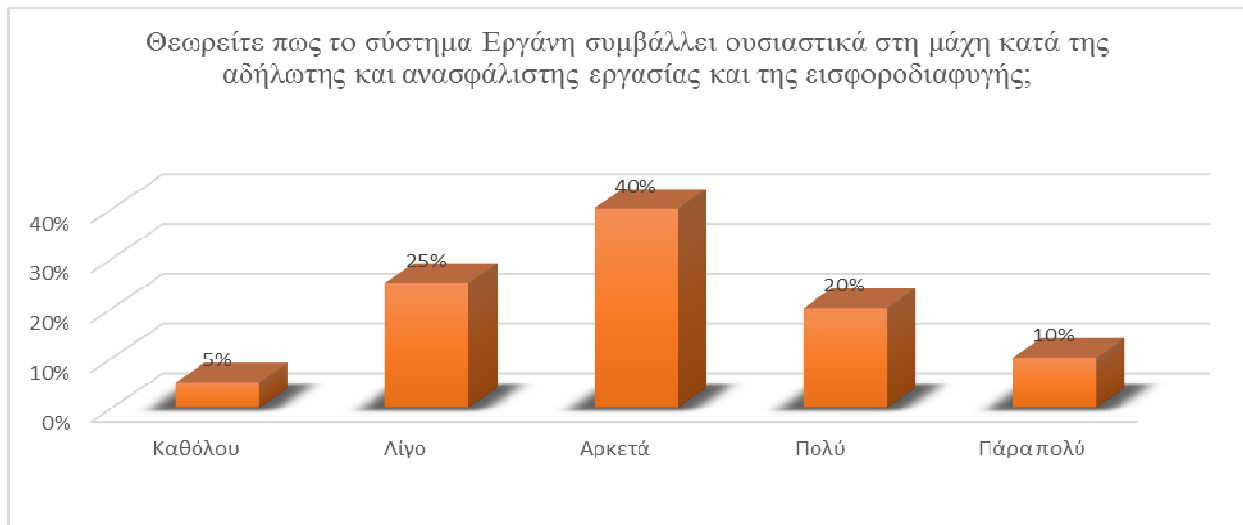
Γράφημα 5.2.2.: Ποσοστά των απόψεων των λογιστών για το εάν οι εργοδότες απαλλάσσονται από τις γραφειοκρατικές διαδικασίες με τη χρήση του πληροφοριακού συστήματος Εργάνη.

7.1.3 Θεωρείτε πως το σύστημα Εργάνη συμβάλλει ουσιαστικά στη μάχη κατά της αδήλωτης και ανασφάλιστης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;

Από το σύνολο των ερωτηθέντων που συμμετείχαν στην έρευνα το σαράντα τα εκατό(40%) των λογιστών δέχεται πως το πληροφοριακό σύστημα Εργάνη συμβάλλει ουσιαστικά στη μάχη κατά της αδήλωτης και ανασφάλιστης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής. Τα ποσοστά των υπόλοιπων λογιστών πάνω στη συγκεκριμένη ερώτηση κυμαίνονται στο μισό σχεδόν. Το εικοσιπέντε τοις εκατό (25%) των ερωτηθέντων απάντησε πως η αδήλωτη και η ανασφάλιστη εργασία μειώνεται λίγο από το σύστημα Εργάνη. Επίσης το υπόλοιπο ποσοστό των συμμετεχόντων στην έρευνα (20%) συμφωνούν πολύ με αυτή την άποψη. Τέλος η μειοψηφία (5%) επέλεξε το καθόλου ως απάντηση και ένα παραπλήσιο μικρό ποσοστό (10%) επέλεξε το πάρα πολύ (πίνακας 5.2.3, γράφημα 5.2.3)

Πίνακας 5.2.3.: Ποσοστά των απόψεων των λογιστών για το εάν το σύστημα Εργάνη συμβάλλει ουσιαστικά στη μάχη κατά της αδήλωτης και ανασφάλιστης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής.

Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
n=1	n=5	n=8	n=4	n=2
5%	25%	40%	20%	10%

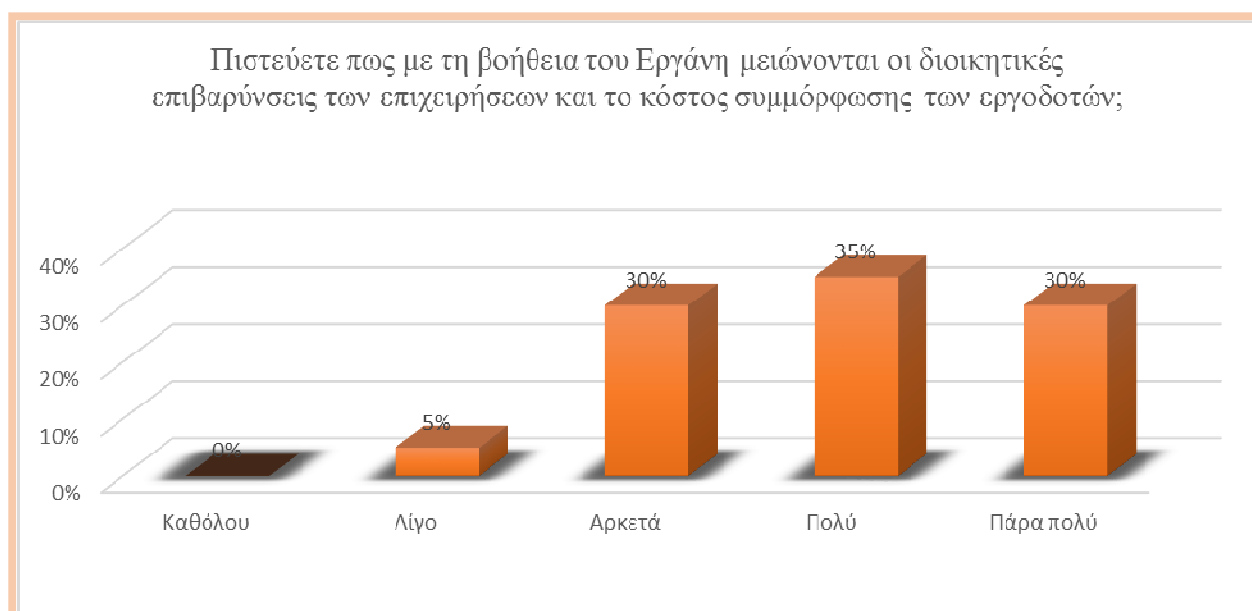
Γράφημα 5.2.3.: Ποσοστά των απόψεων των λογιστών για το εάν το σύστημα Εργάνη συμβάλλει ουσιαστικά στη μάχη κατά της αδήλωτης και ανασφάλιστης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής.

7.1.4 Πιστεύετε πως με τη βοήθεια του Εργάνη μειώνονται οι διοικητικές επιβαρύνσεις των επιχειρήσεων και το κόστος συμμόρφωσης των εργοδοτών;

Στην ερώτηση για το εάν με τη βοήθεια του Εργάνη μειώνονται οι διοικητικές επιβαρύνσεις των επιχειρήσεων και το κόστος συμμόρφωσης των εργοδοτών υπάρχει μία ισοψηφία στους λογιστές που απάντησαν αρκετά (30%) και πάρα πολύ (30%). Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων (35%) θεώρησαν πως το Εργάνη έχει βοηθήσει πολύ σε αυτά τα επίπεδα. Η μειοψηφία (5%) απάντησε πως με το σύστημα αυτό οι διοικητικές επιβαρύνσεις του Εργάνη μειώνονται λίγο (πίνακας 5.2.4, γράφημα 5.2.4)

Πίνακας 5.2.4.: Ποσοστά των απόψεων των λογιστών για το εάν το με τη βοήθεια του Εργάνη μειώνονται οι διοικητικές επιβαρύνσεις των επιχειρήσεων και το κόστος συμμόρφωσης των εργοδοτών.

Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
n=0	n=1	n=6	n=7	n=6
0%	5%	30%	35%	30%

Γράφημα 5.2.4.: Ποσοστά των απόψεων των λογιστών για το εάν το με τη βοήθεια του Εργάνη μειώνονται οι διοικητικές επιβαρύνσεις των επιχειρήσεων και το κόστος συμμόρφωσης των εργοδοτών.

7.1.5 Λόγω της λειτουργίας του συστήματος αυτού θεωρείτε πως αποδεσμεύεται σημαντικός αριθμός στελεχών του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας, οι οποίοι πλέον επικεντρώνονται στα ελεγκτικά τους καθήκοντα;

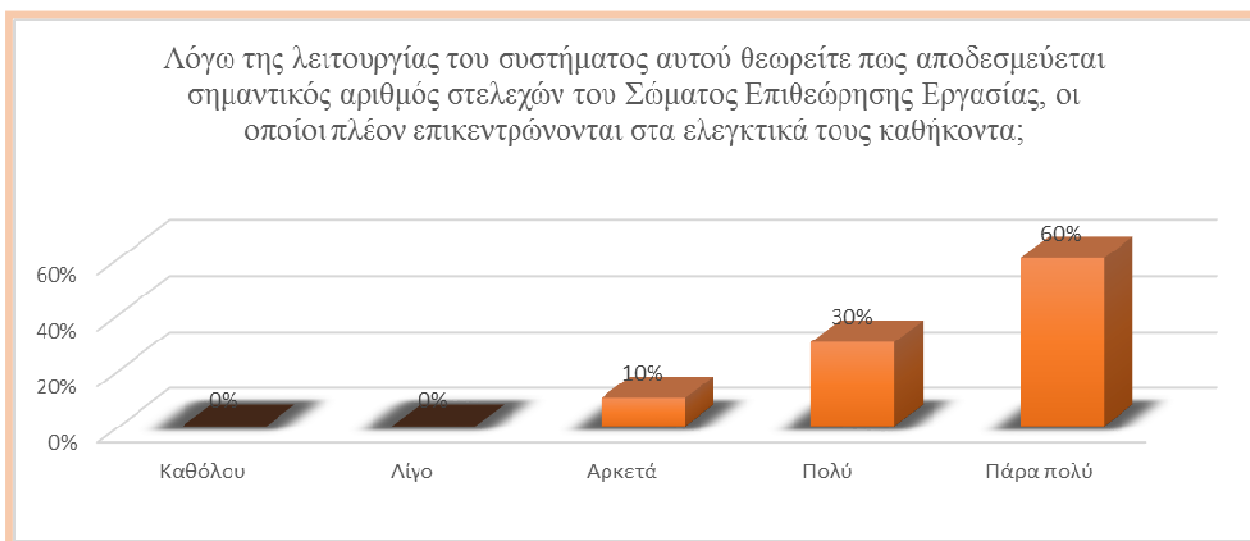
Σε αυτή την ερώτηση υπήρχε ξεκάθαρη διαφορά στην απάντηση του «πάρα πολύ». Το μεγαλύτερο με διαφορά ποσοστό (60%) θεωρεί πως αποδεσμεύεται πάρα πολύ σημαντικός

αριθμός στελεχών του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας, οι οποίοι πλέον επικεντρώνονται στα ελεγκτικά τους καθήκοντα. Το τριάντα τοις εκατό (30%) των ερωτηθέντων επέλεξε το «πολύ» ως απάντηση. Τέλος μόνο 2 λογιστές έκριναν πως αποδεσμεύεται αρκετά, σημαντικός αριθμός στελεχών του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας. Κανείς από τους συμμετέχοντες στην έρευνα δεν απάντησε το «λίγο» ή το «καθόλου» ως απάντηση (πίνακας 5.2.5, γράφημα 5.2.5).

Πίνακας 5.2.5.: Ποσοστά των απόψεων των λογιστών για το εάν αποδεσμεύεται σημαντικός αριθμός στελεχών του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας, οι οποίοι πλέον επικεντρώνονται στα ελεγκτικά τους καθήκοντα.

Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
n=0	n=0	n=2	n=6	n=12

0%	0%	10%	30%	60%
----	----	-----	-----	-----

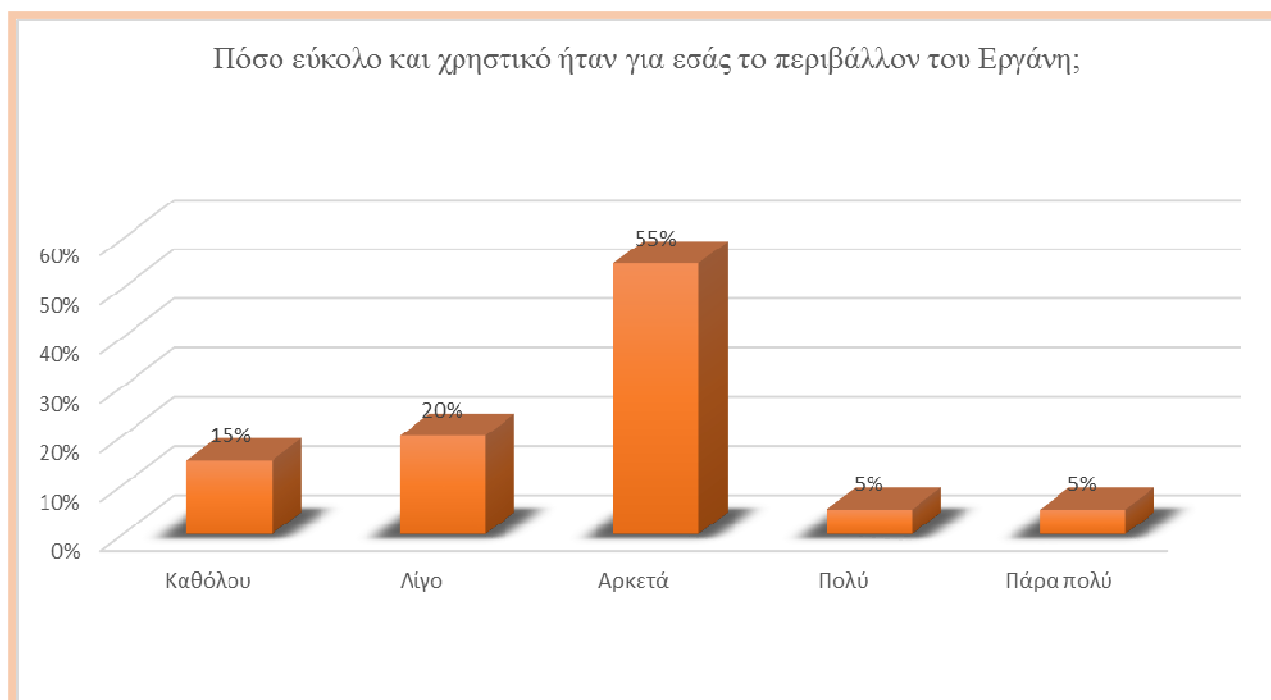
Γράφημα 5.2.5.: Ποσοστά των απόψεων των λογιστών για το εάν αποδεσμεύεται σημαντικός αριθμός στελεχών του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας, οι οποίοι πλέον επικεντρώνονται στα ελεγκτικά τους καθήκοντα.

7.1.6 Πόσο εύκολο και χρηστικό ήταν το περιβάλλον του Εργάνη για τους λογιστές

Από αυτή την ερώτηση μπορούμε να συμπεράνουμε πως το περιβάλλον του Εργάνη ήταν αρκετά εύκολο και χρηστικό για τους λογιστές που συμμετείχαν στην έρευνα (55%). Το είκοσι στους εκατό (20%) απάντησαν πως τους φάνηκε λίγο εύκολο και χρηστικό. Ενώ το δεκαπέντε τοις εκατό (15%) απάντησαν ότι δεν τους φάνηκε καθόλου εύκολο και χρηστικό. Οι λογιστές που απάντησαν «πολύ» και «πάρα πολύ» αντίστοιχα τους αναλογεί το ποσοστό των 5% (πίνακας 5.2.6, γράφημα 5.2.6).

Γράφημα 5.2.6.: Ποσοστά των απόψεων των λογιστών για το πόσο εύκολο και χρηστικό ήταν το περιβάλλον του Εργάνη

Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
n=3	n=4	n=11	n=1	n=1
15%	20%	55%	5%	5%

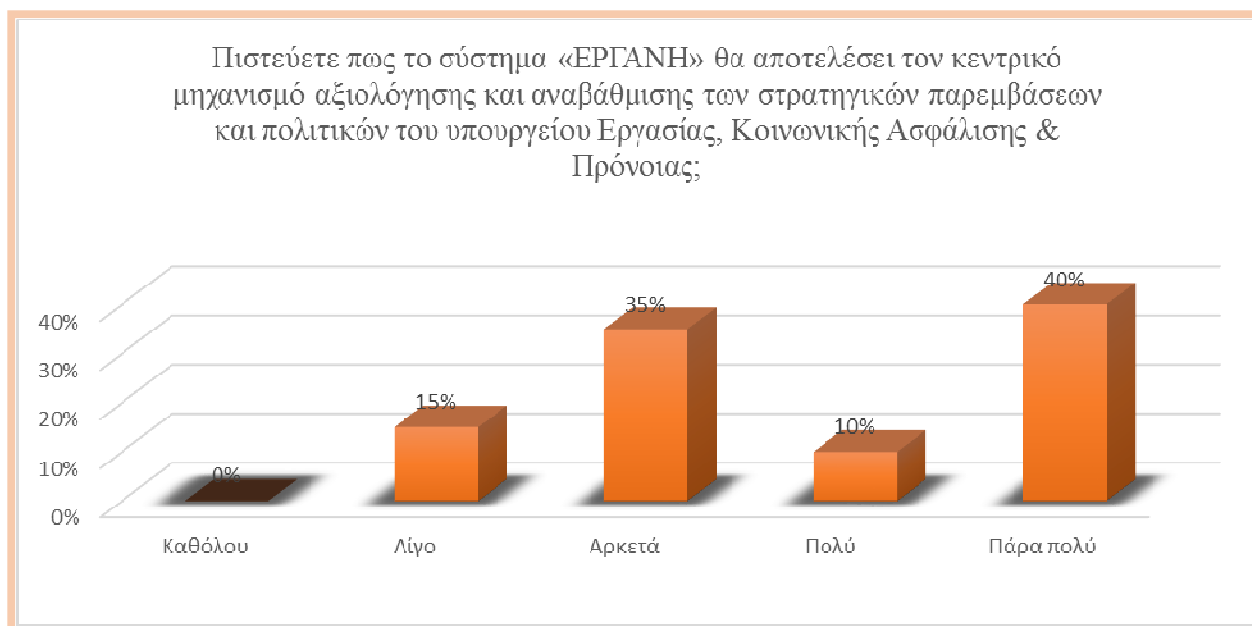
Γράφημα 5.2.6.: Ποσοστά των απόψεων των λογιστών για το πόσο εύκολο και χρηστικό ήταν το περιβάλλον του Εργάνη

7.1.7 Πιστεύετε πως το σύστημα «ΕΡΓΑΝΗ» θα αποτελέσει τον κεντρικό μηχανισμό αξιολόγησης και αναβάθμισης των στρατηγικών παρεμβάσεων και πολιτικών του υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης & Πρόνοιας;

Το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων (40%) στην έρευνα πιστεύει πάρα πολύ πως το Εργάνη θα αποτελέσει τον κεντρικό μηχανισμό αξιολόγησης και αναβάθμισης των στρατηγικών παρεμβάσεων και πολιτικών του υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης & Πρόνοιας. Ένα επίσης αξιοσημείωτο ποσοστό (35%) επέλεξε «αρκετά». Τα υπόλοιπα ποσοστά κυμαίνονταν στο 15% (λίγο) και στο 10% (πολύ) αντίστοιχα (πίνακας 5.2.7, γράφημα 5.2.7).

Πίνακας 5.2.7.: Ποσοστά των απόψεων των λογιστών για το εάν το σύστημα «ΕΡΓΑΝΗ» θα αποτελέσει τον κεντρικό μηχανισμό αξιολόγησης και αναβάθμισης των στρατηγικών παρεμβάσεων και πολιτικών του υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης & Πρόνοιας

υ	Καθόλου	Λίγο τά	Αρκε	Πολύ	Πάρα πολύ
	n=0	n=3	n=7	n=2	n=8
	0%	15%	35%	10%	40%

Γράφημα 5.2.7.: Ποσοστά των απόψεων των λογιστών για το εάν το σύστημα «ΕΡΓΑΝΗ» θα αποτελέσει τον κεντρικό μηχανισμό αξιολόγησης και αναβάθμισης των στρατηγικών παρεμβάσεων και πολιτικών του υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης & Πρόνοιας

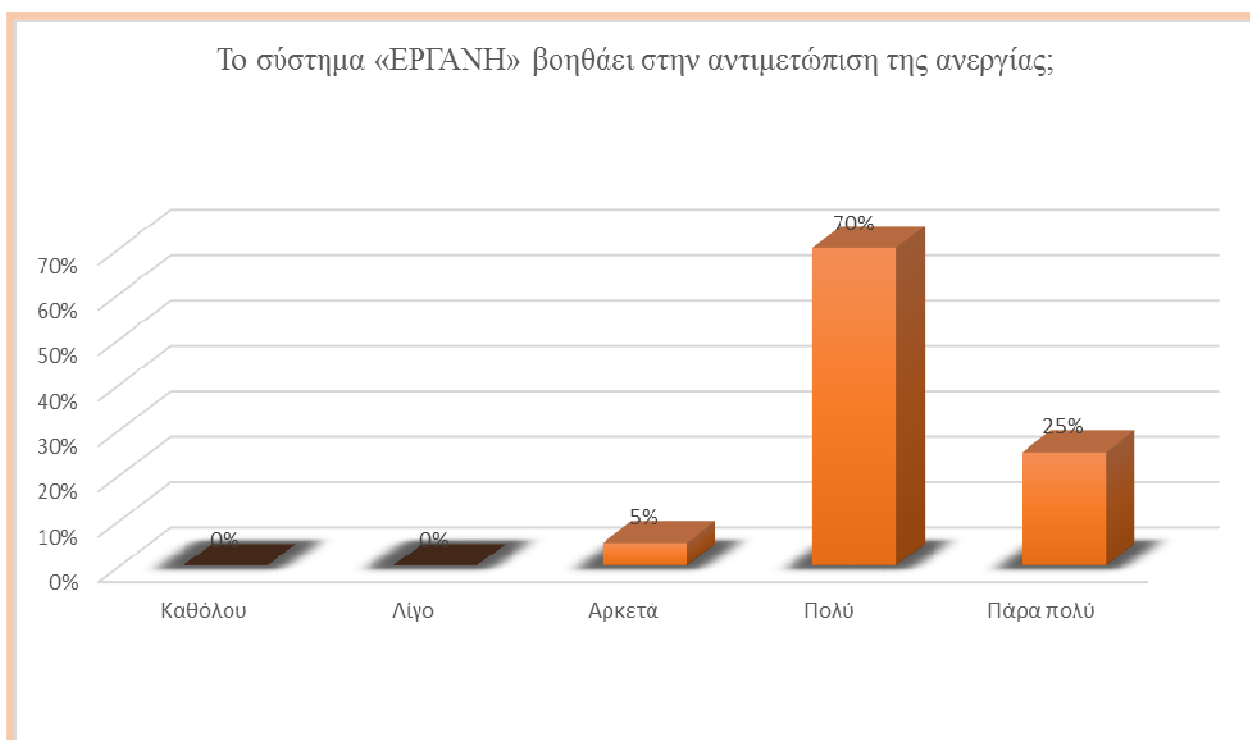
7.1.8 Το σύστημα «ΕΡΓΑΝΗ» βοηθάει στην αντιμετώπιση της ανεργίας;

Μία από τις ερωτήσεις της έρευνας ήταν εάν και κατά πόσο συμβάλει το Εργάνη στην καταπολέμηση της ανεργίας. Η θεαματική πλειοψηφία (70%) απάντησε πως βοηθάει πολύ. Το είκοσι πέντε τοις εκατό (25%) απάντησε πάρα πολύ. Και προς τη θετική πλευρά υπήρχε και ένα

μικρό μεν ποσοστό των πέντε τοις εκατό (5%) που επέλεξε το «αρκετά» ως απάντηση (πίνακας 5.2.8, γράφημα 5.8)

Πίνακας 5.2.8.: Ποσοστά των απόψεων των λογιστών για το εάν το σύστημα «ΕΡΓΑΝΗ» βοηθάει στην αντιμετώπιση της ανεργίας.

Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
n=0	n=0	n=1	n=14	n=5
0%	0%	5%	70%	25%

Γράφημα 5.2.8.: Ποσοστά των απόψεων των λογιστών για το εάν το σύστημα «ΕΡΓΑΝΗ» βοηθάει στην αντιμετώπιση της ανεργίας.

7.1.9 Θεωρείται ότι η επιχείρησή όπου εργάζονται ωφελήθηκε από τη χρήση του πληροφοριακού συστήματος Εργάνη;

Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην έρευνα (60%) απάντησαν πως η επιχείρηση τους ωφελήθηκε πάρα πολύ από τη χρήση του Εργάνη. Ένα αρκετά αξιοσημείωτο ποσοστό (30%) απάντησε πως η επιχείρηση τους ωφελήθηκε πολύ. Το δέκα τοις εκατό (10%) απάντησε «αρκετά». Οι απαντήσεις λίγο και καθόλου δεν επιλέχθηκαν από κανέναν από τους ερωτηθέντες (πίνακας 5.2.9, γράφημα 5.2.9)

Πίνακας 5.2.9.: Ποσοστά των απόψεων των λογιστών για το εάν η επιχείρησή ωφελήθηκε από τη χρήση του πληροφοριακού συστήματος Εργάνη

Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
n=0	n=0	n=2	n=6	n=12
0%	0%	10%	30%	60%

Γράφημα 5.2.9.: Ποσοστά των απόψεων των λογιστών για το εάν η επιχείρησή ωφελήθηκε από τη χρήση του πληροφοριακού συστήματος Εργάνη

7.1.10 Τι θα προτείνετε για τη βελτίωση του πληροφοριακού συστήματος Εργάνη;

Η τελευταία ερώτηση της έρευνας ήταν ανοιχτού τύπου έτσι ώστε να μπορέσουν οι συμμετέχοντες λογιστές να δώσουν την δική τους άποψη χωρίς να χρειάζεται να επιλέξουν ανάμεσα σε συγκεκριμένες απαντήσεις. Η φύση της ερώτησης ήταν τέτοια έτσι ώστε να μπορέσει να αναπτυχθεί ικανοποιητικά από τους ερωτηθέντες. Η πλειοψηφία των λογιστών θεωρούν πως θα πρέπει να δημιουργηθεί ένα συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο όπου θα αναφέρει τις ανάγκες των εργοδοτών ανά ειδικότητα του εργατικού δυναμικού. Επιπλέον κάποιοι πρόσθεσαν πως θα ήταν χρήσιμη η υποβολή των στοιχείων παραπάνω από μία φορές το χρόνο. Τέλος σε πολύ μικρό ποσοστό κάποιοι δήλωσαν πως θα ήταν εξαιρετικά χρήσιμο να γίνουν σεμινάρια από το αρμόδιο υπουργείο για ενδεχόμενες αλλαγές και τροποποιήσεις που θα ακολουθήσουν στο Εργάνη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8ο : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

8.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.

Από την παρούσα εργασία αντλήθηκαν συμπεράσματα πολύ χρήσιμα σχετικά με το ρόλο του πληροφοριακού συστήματος Εργάνη, τα οφέλη του για την χώρα αλλά και τους εργοδότες. Το σύστημα αυτό δίνει πληροφορίες για πόσες και ποιες επιχειρήσεις απασχολούν μισθωτούς εργαζόμενους. Αρχικά είναι πάρα πολύ θετικό το γεγονός πως οι περισσότεροι ανταποκρίθηκαν θετικά στο ότι το Εργάνη συνέβαλλε στη μείωση της γραφειοκρατίας τόσο του δημοσίου τομέα όσο και των λογιστών. Επιπλέον τα δεδομένα από την έρευνα αποδεικνύουν πως το σύστημα Εργάνη συμβάλλει ουσιαστικά στη μάχη κατά της αδήλωτης και ανασφάλιστης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής. Πράγμα ιδιαίτερος βασικό καθώς πρέπει να σημειωθεί πως αυτός ήταν και ο σκοπός του υπουργείου για αυτό το σύστημα.

Ένα ακόμη σημαντικό εύρημα μπορεί να θεωρηθεί το γεγονός ότι οι λογιστές έκριναν πως με τη βοήθεια του Εργάνη μειώνονται οι διοικητικές επιβαρύνσεις των επιχειρήσεων και το κόστος συμμόρφωσης των εργοδοτών. Λόγω της λειτουργίας του συστήματος αυτού σύμφωνα με τα δεδομένα της έρευνας αποδεσμεύεται σημαντικός αριθμός στελεχών του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας, οι οποίοι πλέον επικεντρώνονται στα ελεγκτικά τους καθήκοντα. Αυτός ο παράγοντας είναι ιδιαίτερος βασικός και ενθαρρυντικός διότι αυτό το προσωπικό θα μπορούσε να απασχοληθεί κάπου αλλού όπου και θα ήταν σίγουρα απαραίτητο και χρήσιμο. Το θετικό είναι πως το Εργάνη έχει ένα αρκετά εύχρηστο και εύκολο περιβάλλον. Επιπροσθέτως αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως το σύστημα Εργάνη θα αποτελέσει τον κεντρικό μηχανισμό αξιολόγησης και αναβάθμισης των στρατηγικών παρεμβάσεων και πολιτικών του υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης & Πρόνοιας. Αν σκεφτεί κανείς πως η ανεργία της χώρας είναι σε πολύ υψηλά επίπεδα είναι ιδιαίτερος χρήσιμο το γεγονός πως μέσα από το Εργάνη καταπολεμείται και μειώνεται η ανεργία. Κλείνοντας σύμφωνα με τα δεδομένα που προέκυψαν από την έρευνα οι επιχειρήσεις ωφελούνται από τη χρήση του πληροφοριακού συστήματος Εργάνη.

8.2 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Οι περιορισμοί αυτής της έρευνας ήταν οι εξής:

Οι περισσότεροι λογιστές των επιχειρήσεων αρνήθηκαν να απαντήσουν το ερωτηματολόγιο λόγω φόρτου εργασίας και επικαλέστηκαν μειωμένο χρόνο. Κάποιοι το έλαβαν αλλά δεν το απάντησαν ποτέ. Επίσης ένας ακόμη περιορισμός είναι το μέγεθος του δείγματος. Αυτή η έρευνα είχε περιορισμένο αριθμό συμμετεχόντων. Είναι φανερό πως με τόσο μικρό δείγμα δε μπορούμε να γενικεύσουμε τα αποτελέσματα σε ολόκληρο τον πληθυσμό των λογιστών. Μία έρευνα όπου θα μπορούσε να έχει αποτελέσματα από μεγαλύτερο δείγμα ενδεχομένως θα ήταν πιο αποδοτική ως προς τα δεδομένα. Σε αυτό το σημείο καλό θα ήταν να τονιστεί η ανάγκη για επιπλέον έρευνα η οποία θα συμπεριελάμβανε ένα μεγαλύτερο δείγμα λογιστών. Τέλος θα ήθελα να επισημάνω πως η μελλοντική έρευνα θα είναι σε θέση να επαληθεύσει τα αποτελέσματα αυτής της παρέμβασης, αλλά επίσης να στηρίζει την αξιοπιστία των δεδομένων και των εργαλείων που χρησιμοποιήθηκαν για την εν λόγω έρευνα.

Παράρτημα 1

Ερωτηματολόγιο

1. Σε τι βαθμό θεωρείτε ότι το πληροφοριακό σύστημα Εργάνη μείωσε την γραφειοκρατία του δημοσίου;
Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ Πάρα πολύ
2. Με τη χρήση του ανωτέρω Πληροφοριακού Συστήματος, απαλλάσσονται οι εργοδότες από γραφειοκρατικές διαδικασίες ;
Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ Πάρα πολύ
3. Θεωρείτε πως το σύστημα Εργάνη συμβάλλει ουσιαστικά στη μάχη κατά της αδήλωτης και ανασφάλιστης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής;
Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ Πάρα πολύ
4. Πιστεύετε πως με τη βοήθεια του Εργάνη μειώνονται οι διοικητικές επιβαρύνσεις των επιχειρήσεων και το κόστος συμμόρφωσης των εργοδοτών;
Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ Πάρα πολύ
5. Λόγω της λειτουργίας του συστήματος αυτού θεωρείτε πως αποδεσμεύεται σημαντικός αριθμός στελεχών του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας, οι οποίοι πλέον επικεντρώνονται στα ελεγκτικά τους καθήκοντα;

Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ Πάρα πολύ

6. Πόσο εύκολο και χρηστικό ήταν για εσάς το περιβάλλον του Εργάνη;

Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ Πάρα πολύ

7. Πιστεύετε πως το σύστημα «ΕΡΓΑΝΗ» θα αποτελέσει τον κεντρικό μηχανισμό αξιολόγησης και αναβάθμισης των στρατηγικών παρεμβάσεων και πολιτικών του υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης & Πρόνοιας;

Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ Πάρα πολύ

8. Το σύστημα «ΕΡΓΑΝΗ» βοηθάει στην αντιμετώπιση της ανεργίας;

Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ Πάρα πολύ

9. Θεωρείται ότι η επιχείρησή σας ωφελήθηκε από τη χρήση του πληροφοριακού συστήματος Εργάνη;

Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ Πάρα πολύ

10. Τι θα προτείνατε για τη βελτίωση του πληροφοριακού συστήματος Εργάνη;

Παράρτημα 2

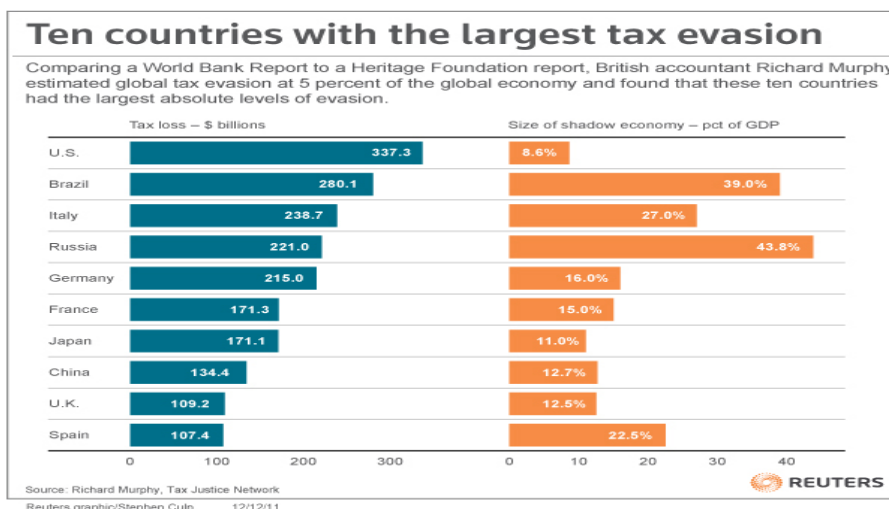
1 Επαγγέλματα με τη μεγαλύτερη εισφοροδιαφυγή

	Mean Tax Evasion (Euros)	Income Multiplier
Doctors & Medicine	29,343	2.45
Engineering & Science	28,625	2.40
Education	24,742	2.55
Accounting & Financial Services	24,573	2.22
Law	24,032	2.24
Fabrication	22,598	2.26
Media & Art	18,360	2.22
Lodging & Restaurants	15,884	1.99
Construction	13,919	1.85
Business Services	9,438	1.62
Transport	9,320	1.51
Agriculture	9,288	1.75
Personal Services & Pharmacy	7,531	1.49
Retail	5,215	1.27
Others	3,370	1.22

ΠΙΝΑΚΑΣ 5: ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΜΕ ΤΗ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΕΙΣΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ.

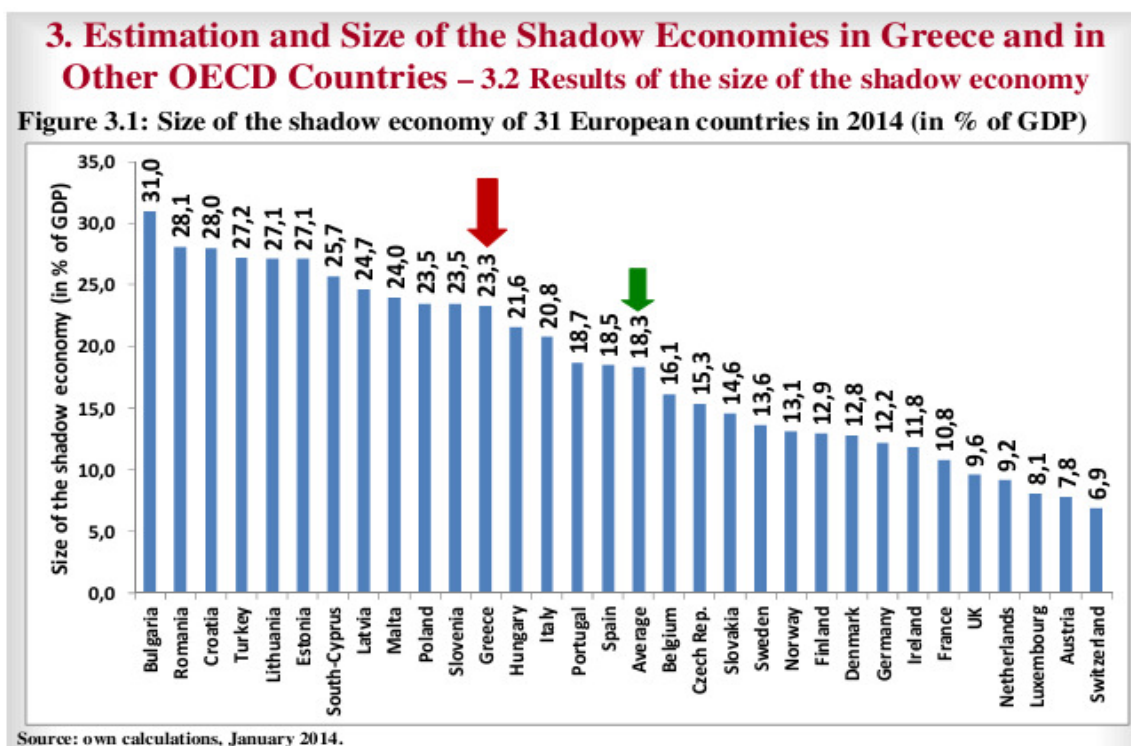
2.

10 χώρες με τη μεγαλύτερη εισφοροδιαφυγή

ΠΙΝΑΚΑΣ 6: 10χώρες με την μεγαλύτερη εισφοροδιαφυγή.(πηγή REUTERS)

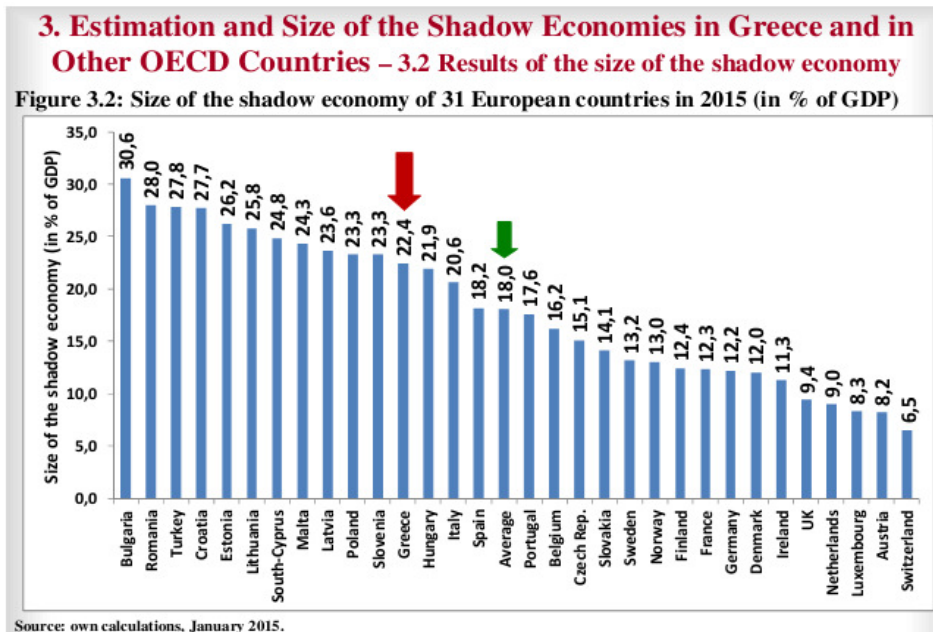
3.Μέγεθος της αδήλωτης εργασίας στην Ελλάδα και σε άλλες 31 χώρες το 2014

ΠΙΝΑΚΑΣ 7: Μέγεθος αδήλωτης εργασίας σε 31 χώρες το 2014(πηγή

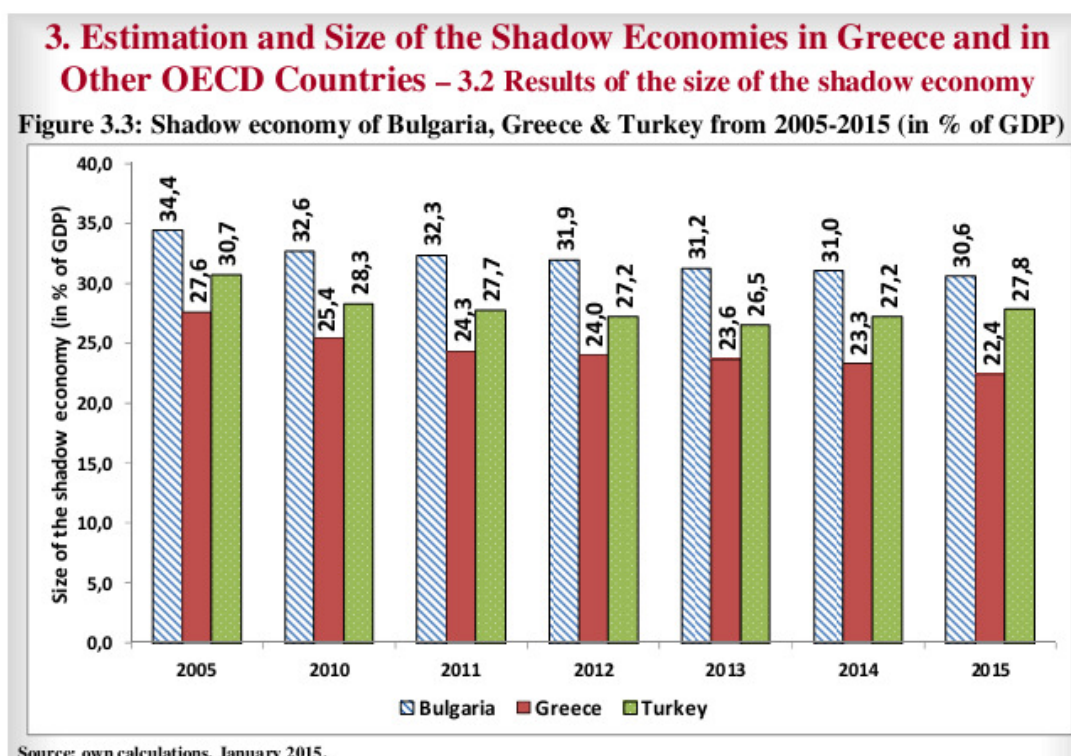
[http://www.finfacts.ie/Irish_finance_news/articleDetail.php?Annual-shadow-economy-tax-losses-in-Europe-at-454bn-179\)](http://www.finfacts.ie/Irish_finance_news/articleDetail.php?Annual-shadow-economy-tax-losses-in-Europe-at-454bn-179)

4.Μέγεθος της αδήλωτης εργασίας στην Ελλάδα και σε άλλες 31 χώρες το 2015

ΠΙΝΑΚΑΣ 8: Αδήλωτη εργασία σε 31 χώρες το2015

5.Αδήλωτη εργασία σε Βουλγαρία, Ελλάδα και Τουρκία από το 2005-2015

Βιβλιογραφία

Ξένη βιβλιογραφία

Andreoni, J., Erard, B. and Feinstein, J. (1998), 'Tax compliance', *Journal of Economic Literature* 36: 818-60.

Artavanis, A, Morse, A. and Tsoutsoura, M. (2012), Tax Evasion Across Industries: Soft Credit Evidence from Greece, Chicago Booth Paper No. 12-25 (4).

Bank of Greece (2013), 2012 Governor's Report, Athens: Bank of GreeceEC (2011), The Economic Adjustment Programme for Greece (third review, winter 2011), European Economy Occasional Papers no. 77, European Commission, Directorate General for Economic and Financial Affairs, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

Elffers, H., Weigel, R.H. and Dick, J. (1987), 'The consequences of different strategies for measuring tax evasion behaviour', *Journal of Economic Psychology*, 8: 311-37.

Eurostat (2013) Online statistics (last accessed: October 2013), Luxemburg: Eurostat.

Feldman, N. and Slemrod, J. (2007), 'Estimating tax noncompliance with evidence from unaudited tax returns', *Economic Journal*, 117: 327-52.

Fiorio, C.V. and D'Amuri, F. (2005), 'Workers' tax evasion in Italy', *Giornale degli Economisti e Annali di Economia*, 64: 241-64.

Matsaganis, M. and Flevotomou, M. (2010), 'Distributional implications of tax evasion in Greece', Hellenic Observatory Papers on Greece and Southeast Europe GreeSE Paper no. 31, The Hellenic Observatory, LSE, London, UK.

Matsaganis, M. and Leventi, C. (2013), 'The distributional impact of the Greek crisis in 2010', *Fiscal Studies*, 34 (1): 83-108.

Matsaganis M., Leventi, C. & Flevotomou, M. (2012), 'The crisis and tax evasion in Greece: what are the distributional implications?', *CESifo Forum*, 13 (2): 26-32.

OECD (2013), Online tax administration database (last accessed: August 2013), Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development.

Pashardes, P. and Polycarpou, A. (2008), 'Income tax evasion, inequality and poverty', *Cyprus Economic Policy Review*, 2 (2): 37-49.

Pissarides, C.A. and Weber, G. (1989), 'An expenditure-based estimate of Britain's black economy', *Journal of Public Economics*, 39: 17-32.

Sandmo, A. (2005), 'The theory of tax evasion: a retrospective view', *National Tax Journal*, 58 (4): 643-63.

Slemrod, J. (2007), 'Cheating ourselves: the economics of tax evasion', *Journal of Economic Perspectives*, 21 (1): 25-48.

Slemrod, J. and Yitzhaki, S. (2002), ‘Tax avoidance, evasion, and administration’, in A.J. Auerbach and M. Feldstein (editors) *Handbook of Public Economics*, Elsevier, Amsterdam: 1425-42.

Sutherland, H. and Figari, F. (2013), ‘EUROMOD: the European Union tax-benefit microsimulation model’, *International Journal of Microsimulation*, vol. 6, issue 1, pp. 4-26.

Ελληνική βιβλιογραφία

Γεωργακόπουλος, Θ. (1997), “Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική”, Εκδόσεις Μπένου, Αθήνα

Γκίνογλου, Δ. (2004), “Φορολογική λογιστική”, Εκδόσεις Ανικούλα, Θεσσαλονίκη.

Τζούμας, Ν. (2009), “Πολυπλοκότητα ελληνικού φορολογικού συστήματος, Φοροδιαφυγή πα ραικονομία και φορολογική συνείδηση”, Διπλωματική εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων

Σελλάς, Σ. (1989), “Το ελληνικό φορολογικό σύστημα”, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα

Σταματάκης, Ε. (2011), “Φοροδιαφυγή”, Πτυχιακή εργασία, ΤΕΙ Κρήτης, Τμήμα Λογιστικής.

Διαδίκτυο

<https://eservices.yeka.gr/%28S%28ucmidi451jh4i4454iftopq2%29%29/login.aspx?ReturnUrl=%2fDefault.aspx>

<http://www.ypakp.gr/>

<http://www.dikaiologitika.gr/site/tag/%CE%95%CE%A1%CE%93%CE%91%CE%9D%CE%97>

<http://www.dikaiologitika.gr/eidhseis/dhmosio/72897/ilektronikos-sygxronismos-tou-pliroforiakoy-systimatos-ergani>

<http://www.dikaiologitika.gr/eidhseis/dhmosio/73726/stin-ergani-kai-oi-proslipseis-apolyseis-sto-dimosio>

<http://www.dikaiologitika.gr/eidhseis/ergasiaka/72908/ergani-dikaioma-ilektronikis-diorthosis-afm-kai-ame>

http://www.finfacts.ie/Irish_finance_news/articleDetail.php?Annual-shadow-economy-tax-losses-in-Europe-at-454bn-179